

420

Ал-Сезим الوعي Ал-Ваби

Кеңири көлөмдүү фикирий-сакафий журнал

Отуз алтынчы жыл чыгышы, мухаррам 1443-х. – август 2021-м.

**ПАЙГАМБАРЫБЫЗ ﷺ ДЫН ХИЖРАТЫ ЭҢ УЛУУ
ДУЙНӨЛҮК ОКУЯ БОЛУП, УБАДА КЫЛЫНГАН
РОШИД ХАЛИФАЛЫКТЫ ТИКЕЛӨӨ ГАНА
АГА ТЕҢ КЕЛИШИ МҮМКҮН**

Исламдан
эмнеге
мынчалык
коркушууда?

11

Шарияттын
максаттары

25

Байрактардын
символдордун
жана
эмблемалардын
Исламдагы
хүкүмү (1)

42

420

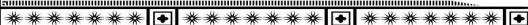
Отуз алтынчы
жыл чыгышы,
мухарам 1442х,
август 2021м

НУСКА БААСЫ

Ливан 1000 лира
Яман 30 риял
Түркия 1 доллар
Пакистан 1 доллар
Австралия 2,5 доллар
Америка 2,5 доллар
Канада 2,5 доллар
Германия 2,5 евро
Швеция 15 крон
Бельгия 1 евро
Британия 1 евро
Швейцария 2 франк
Австрия 1 евро
Дания 15 крон

Ушул санда

- **Ал-Ваъй сөзү:** Пайгамбарыбыз ﷺдын хижраты эң улуу дүйнөлүк окуя болуп, убада кылынган рошид Халифалыкты тикелөө гана ага тең келиши мүмкүн 3
- Исламдан эмнеге мынчалык коркушууда? 11
- Халифалык жөнөкөй фарз эмес, балким, фарздардын таажысы 15
- Шарияттын максаттары 25
- Капитализм өзүнүн адилетсиз түзүмү менен адамзатты кыйратууда, жалгыз чечим – Ислам түзүмү 33
- Байрактардын символдордун жана эмблемалардын Исламдагы хукму (1) 42
- **Аалам мусулмандарынын кабарлары** 53
- **Куръани Карим сабагында** 56
- **Бейиш бактары:** Мусулмандарга жүктөлгөн шарый өкүмдөрдө жеңилдик бар (2) 61
- Зайд ибн Амр ибн Нафил 66
- **Соңку сөз:** Сауд арабиядагы өкүмдар үй-бүлө жана диний мекеменин ортосундагы мамилелер механизминин өзгөрүшү 71
- Шейх Усама Рифайй: Жарандык коом уюмундагы аялдар Буу жана Батыш тарабынан жалданган, аялдарыбызды бузуу үчүн иш алып барышат 72

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**ПАЙГАМБАРЫБЫЗ ﷺ ДЫН ХИЖРАТЫ ЭҢ УЛУУ
ДҮЙНӨЛҮК ОКУЯ БОЛУП, УБАДА КЫЛЫНГАН РОШИД
ХАЛИФАЛЫКТЫ ТИКЕЛӨӨ ГАНА АГА ТЕҢ
КЕЛИШИ МҮМКҮН**

Абдуррауф Бану Ата – Абу Хузайфа

Аллах Таала адамдар үчүн өзгөргүс мыйзам ченемдүүлүк түшүргөн. Бул мыйзамды баян кылып Аллах Таала айтат:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنفُسِهِمْ﴾

«Аныгында бир коум өздөрүн өзгөртүшмөйүнчө Аллах алардын абалын өзгөртпөйт» [13:11]

Адамдардын турмуш жолун, жашоо таризин жана сакафатын өзгөртө турган дүйнөлүк окуялар сейрек учурай турган окуялар болуп, Аллах Таала аларды урпак муундарды пайда кылуу деп атады:

﴿ثُمَّ أَنشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا ءَاخِرِينَ﴾

«Андан соң алардан кийин башка муундарды пайда кылдык» [23:42]

Ибн Касир муну умматтар жана калктар деп тафсир кылган.

Эгер, Пайгамбар ﷺ дын Маккаи Мукаррамадан Мадинаи Мунавварага хижрат кылуу окуясына кайта турган болсок, ал Кыяматка чейин жүз бере турган окуялардын эң маанилүүсү болгонун табабыз. Убада кылынган рошид Халифалыктын тикелениши гана бул окуяга тең келиши мүмкүн. Акыр заманда тикелене турган бул Халифалыкта дин Пайгамбар ﷺ га түшүрүлгөн күндө кандай болгон болсо, дагы ошол абалына кайтат.

Хижрат түнү ибраттуу сабактарга толо кече болгон. Анда куфр жетекчилери чогулуп, хак даъватына анын ээсин өлтүрүү аркылуу чекит коюуну чечишти. Алар хакты башында эле жок кылып, нурун өчүрүү ниетинде жолго чыгышты... Шайтандын айла-амалына алданган бул жетекчилер Расулуллах ﷺ дын каны зулум, жахилият жана калактык баткагына малынган урууларга жайылышын каалашты. Бул кудум бүгүн Америка эл аралык коомчулук менен бирге эл аралык коалиция түзүү аркылуу Исламга каршы күрөшүп жатканына окшойт... Бирок, бул жыйын жана коалициялардын саны көп, даярдыгы канчалык күчтүү болбосун о.э. алар канчалык тил бириптирип, кандай гана кылмыштарды жасашпасын Аллахтын бул мыйзамын өзгөртө алышпайт. Себеби, хижраттын артында жер-асмандын ээси болгон Жаббар турат жана ага дүйнөгө таасир кылган кеңири көлөмдүү бүткүл дүйнөлүк өзгөрүү кошулган. Аллах Таала бул өзгөрүүнү Кыяматка чейин уланышын каалады, бирок, ал бүгүн үзүлүү

абалында турат. Жахил уруу башчылары, бузуку согуштук топтор о.э. жийиркеничтүү баш кесерлер аны токтото алышпады жана өз максаттарынан бура алышкан жок... Ал кайтып келген күн да Аллахтын жардамы жана тавфики менен кудум хижрат күнүндөй болот. Аллахтын убадасы жана тагдыры алдын ала белгилеп коюлган.

Аллах Субханаху хижраттын жаркыраган нуру көздөрдүн жоосун алышын, жер жүзү Роббинин нуру менен жаркырашын о.э. акыйкатты көрө албагандардын жана башын ылдый кылгандардын көздөрү ачылышын каалады. Демек, ушундай барлыкты жараткан Аллах айып-кемчиликтен аруу-таза, дүйнөнү бүтүндөй өзгөртүп жибере турган чечүүчү мүнөттөрдү жараткан ааламдар Роббиси. Кыска убакыт өткөн соң, Ясрибде жакшылык кабары угулду жана Вадаъ дөңсөсүнөн ай чыкканы жөнүндө кабары келди. Алар даъват жана мамлекет ээсинин артында биригишти. Кооп-коркунучтан кийин амандык келди. Мухажир жана ансарлар ыраазы болгон абалда өз иштерин ал затка тапшырышты. Аларды Аллахка болгон ыйман, исламий мамлекетке таандыктык жана Пайгамбар ﷺ га итааттык бириктирди... Алар кылычтарын чыгарып, ушул даъватты жана анын Расулун коргоого даяр экенин билдиришти. Ал тургай, Мадинадагы яхудийлер жана мушриктерден турган мунафыктар да бул майрам шаңынан четте калбады.

Расулунуллах ﷺдин хижраты как жана батылдын ортосундагы күрөштүн ажайып көрүнүшүнө айланды. Меккеде кылычтар куфр жана анын түзүмүн коргоо үчүн даъватты жана анын Расулун өлтүрүүгө даяр турган болсо, Мадинадагы кылычтар Ислам рисалатын жана анын расулун коргоо үчүн даяр эле... Меккеде Расулунуллах ﷺдин даъватына каршы чыккан кафирлердин өкүлдөрү ал заттын канын төгүүгө даяр болсо, Мадинада момундар даъват ээси келгенине кубанып майрамдашты. Алар Расулунуллахка жана ал заттын даъватына жардам берүүгө о.э. ар кандай душмандан коргоого даяр эле. Расулунуллах ﷺдин хижраты эң улуу мамлекетти тикелеген, эң улуу максатты өзүндө камтыган жана эң улуу Умматты жараткан улуу дүйнөлүк окуя болду. Аллах бизге мына ушул дүйнөлүк окуяга тең келиши мүмкүн болгон ишти т.а. рошид Халифалыкты тикелөөнү, бул үчүн Уммат арасынан Исламдын алгачкы муунунун изинен басып, иш алып бара турган тандалган топ чыгышын фарз кылды.

Биз ошол жана андан кийинки окуяларды о.э. аны менен бирге болгон азап-кыйынчылыктарга, азар жана фитналарга сабыр кылуу о.э. коркуу, үмүт жана күтүү сыяктуу окуяларды ар дайым эстейбиз. Расулунуллах ﷺдин хижратына өзүбүз адаттангандай эмес, балким, туура тараптан карашыбыз зарыл:

– Куръан түшө баштанда т.а. Алак сүрөсүндө Аллах адамды (теги, түсү, улуту же башка жактарына карабастан) инсан катары жаратканын, ага жазууну жана билбеген нерселерин үйрөтүү менен кадырлаганын

айтты. О.э. бул сүрөдө Аллах Таала хак менен батылтын ортосундагы күрөштү... жакшылыктан кайтара турган кафир жана таквага буюра турган момун экенин... Аллахка кайтууну жана Кыямат күнүндөгү азапты айтты жана момундарды сажда кылуу аркылуу Аллахка жакындашууга буюрду... Ошондуктан, адам биринчи түшкөн аяттарды окуганда андагы даъват адам деген этибарда (т.а. анын касиеттерин эсепке алып) ага каратылганын түшүнөт.

– Расуллаллах ﷺдын даъваты мурдагы рисалаттардын улантуучусу болду. Бирок, ал тавхид негизиндеги жаңы услубда келди. Ислам адамзаттын баарына түшүшү менен башка рисалаттардан өзгөчөлөнүп турду. Расуллаллах ﷺ биринчи күндөрдөн баштап Ислам адамзаттын баарына түшкөнүн бекемдөө жолунан жүрдү. Аны ээрчигендердин сабында Салман Фарсий, Билал Хабаший, Сухайб Румий жана Абу Бакр сыяктуу түрдүү улуттун өкүлдөрү бар эле... Ислам яхудийлик, христиандык, мажусийлик жана жылдызпарастык сыяктуу дин өкүлдөрүн Исламга чакырды... Бул даъват текчилдик жана тарапкечтикти четке кагып, ушул туура дин алып келген нерсени кармоого чакырды...

– Бул даъват башка дин өкүлдөрүн кучагына алып, аларды Ислам мамлекетинин камкордугуна киргизүү үчүн келди. Мына ушул учурда аларды өз иътикаддары боюнча жашашы жана ибадаттарын кылышы о.э. үйлөнүү, ажырашуу, жеп-ичүү жана кийинүү жаатында өз динине ылайык жашашына кеңири жол ачып берди. Бирок, аларга Аллах Өз Расулуна түшүргөн түзүм жалпы түзүм болушун шарт кылды. Муну менен бул даъват түзүмдүн жалпы адамзатка түшкөнүн жүзөгө чыгарды.

– Бул даъват адамдар үчүн хак динди алып келгенин жана андан башкасы кыяматка чейин батыл экенин маалымдады. О.э. ал ошол убакта өкүмдар болгон бутпарастык, жылдызпарастык жана дахрийлик сыяктуу куфр жана ширк фикирлерине каршы чабуул кылды... Бул даъват бүгүн демократия жана социализм деп аталып жаткан нерселерге да каршы чыкты. О.э. мекенчилдик жана жийиркеничтүү улутчулдукка каршы күрөшөт, жалгыз жана каардуу Аллахка ибадат кылууга чакырат...

– Бул даъват биринчи кадамдарынан баштап ушул дин менен өкүм жүргүзө турган мамлекетти тикелөөгө шашылды. Ошондуктан, Расуллаллах ﷺ Курайш кафирлерине:

«كَلِمَةٌ تُعْطُونَهَا تَحْكُمُونَ بِهَا الْعَرَبَ وَتَدِينُ لَكُمْ بِهَا الْعَجَمُ»

«Ооба, мага бир гана сөздү айтып (ыйман келтиргиле), аны менен арабдарга аким болосуңар, аямдар болсо силерге моюн сунат», - деди. Ал зат мамлекетти тикелөө үчүн жардам сурады. Курайш Расуллаллах ﷺдын мамлекет тикелөөгө чакырып жатканын ал кишинин талабынан түшүнүп турган. Ошондуктан, алар мына ушул көз караштан ал кишиге каршы согуш жарыя кылышты жана ал кишини өлтүрүүгө келишишти.

Бирок, Аллах Таала Өз ишинде үстөм. Даъваттын жемиши Мединада мамлекет тикеленгени болду...

– Расуллаллах ﷺ Мединада тикелеген мамлекеттин узакка турушу анык эле. Себеби, шарый өкүмдөр жана турмуш түзүмү ага байланыштуу болгон. Бул мамлекетке моюн сунуу жана итаат кылуу аркылуу Аллахка болгон ибадат толук болот. Качан ал куласа ибадат арканы үзүлөт жана аны жаңыдан баштоо важиб болот. Эгер, мамлекет болбосо, башкарууга тиешелүү шарый өкүмдөр бекер болот, мамлекеттин тикелениши менен алар кайрадан колдонулат. Мамлекет жок болсо, дин бүткүл дүйнөлүк макамынан түшүп, яхудийлик жана христиандык сыяктуу адамдарга тиешелүү динге айланат. Муну кабыл алуу жана ага сүкүт сактоо чоң күнөө. Аны кайра тикелөө жана жаңыдан баштоого аракет кылбоо Аллахтын каарын келтирет.

– Расуллаллах ﷺ өз максатын жүзөгө чыгаруу үчүн алгачкы кадамдарынан эле даъваттын мабдаийлигине таянды. Ал эч кандай келишүүгө ыраазы болбоду жана Курайштын даъваттан баш тартуу акысына байлык берүү жана жетекчи кылып алуу шартына ыраазы болбоду. О.э. Бану Саъсаа уруусунун ал кишиден кийин башкаруу аларга калышы жөнүндөгү сунушун четке какты. Акыйкатта болсо, Расуллаллах ﷺдин сахабалары жана даъваты эң кыйын абалда эле... Бүгүн биз да мына ушундай мабдаий даъват кылышыбыз, хакты батылга аралаштырууга ыраазы болбошубуз, мамлекетти тикелөөдө жана Аллах түшүргөн өкүмдөр менен өкүм жүргүзүүдө Аллахтан башкасын шерик кылбашыбыз керек. О.э. өкүмдөрдү баскычма-баскыч колдонуу жана Аллах түшүргөн өкүмдөрдөн башка өкүмдөр менен өкүм жүргүзүү фикирин кабыл албашыбыз, башкарууда куфр түзүмдөрүнө кошулууга ыраазы болбошубуз керек. Мындан тышкары, Батыштын Исламды талкалоо үчүн айткан «Ал жана талап кыл», «Баарын ишке ашыруу мүмкүн эмес деген жүйө менен баарын таштоо жаиз эмес» деген сыяктуу сөздөрдү кабыл албашыбыз керек. О.э. демократияны инкар кылышыбыз, аны кеңеш деп көрсөтүүлөрүнө жол бербешибиз зарыл. Бул сыяктуу сөздөрдү кабыл алуу ыйман, фикир жана түшүнүктүн алсыздыгынан болот. Булардын баары Батыштан таасирленүү акыбетинде жүз берет. Ошондуктан, Расуллаллах ﷺ динден сырттагы нерсени чоң жана кичине болушуна карабастан, алуудан кайтарган. Жабир ибн Абдуллахтан риваят кылынды: Умар ибн Хаттаб ахли китептерден алган бир китепти Расуллаллах ﷺдин алдына алып келип, ал затка окуп берди. Ошондо Расуллаллах ﷺ ачууланып мындай деди:

«أَمْتَهُوْكَوْنُ فِيهَا يَا ابْنَ الْخَطَّابِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ جِئْتُكُمْ بِهَا بَيْضَاءَ نَقِيَّةً، لَا تَسْأَلُوهُمْ عَنْ شَيْءٍ فَيُخْبِرُوكُمْ بِحَقِّ فَتَكْذِبُوا بِهِ، أَوْ بِأَطْلٍ فَتَصَدَّقُوا بِهِ، وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ مُوسَى كَانَ حَيًّا، مَا وَسِعَهُ إِلَّا أَنْ يَتَّبِعَنِي»

«Эй Ибн Хаттаб, ушул китеп сиздин көңүлүңүздү өзүнө тартып жатабы? Жаным колунда болгон затка ант болсун, мен сизге андан таза жана көңүлүңүздү тартканын алып келдим го?! Сиз андан сурабаңыз, себеби, ал хактын кабарын берсе сиз инкар кылышыңыз же жалгандын кабарын берсе сиз тастыктап коюшуңуз мүмкүн. Жаным колунда болгон затка ант болсун, эгер Муса ﷺ тирүү болгондо, мени гана ээрчиген болот эле». Ошондуктан, биз ушул аруу жана таза даъватты Расуллаллах ﷺ кандай алып келген болсо, ошондой боюнча сакташыбыз зарыл. Ибн Мажжа Арбаз ибн Сариядан риваят кылган хадисте ал киши айтат: Расуллаллах ﷺ бизге ушундай насаат кылды, андан көздөр жашка толду жана жүрөктөр титиреди. Ошондо биз: «Оо, Аллахтын Расулу, бул коштошуу насааты го, бизге эмнени калтырасыз?», - дедик. Ошондо Расуллаллах айтты:

«قَدْ تَرَكْتُكُمْ عَلَى الْبَيْضَاءِ لَيْلَهَا كَنَهَارِهَا، لَا يَزِيغُ عَنْهَا بَعْدِي إِلَّا هَالِكٌ، مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ فَسَيَرَى اخْتِلَافًا كَثِيرًا، فَعَلَيْكُمْ بِمَا عَرَفْتُمْ مِنْ سُنَّتِي، وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ، عَصُوا عَلَيْهَا بِالتَّوَّاجِدِ، وَعَلَيْكُمْ بِالطَّاعَةِ، وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا، فَإِنَّمَا الْمُؤْمِنُ كَالْحَمَلِ الْأَنْفِ، حَيْثُمَا قِيدَ انْقَادًا»

«Чындыгында мен силерге түнү да күндүзгүдөй тунук таза нерсени калтырып жатам. Андан өлгөн киши гана тайылат. Силерден ким тирүү болсо, келечекте көп келишпестиктерге күбө болот. Ошондуктан, силер менин жана туура жолдогу рошид халифалардын жолун бекем карманып, аны азуу тиштеринер менен тиштегиле. Ал тургай, кара кул болсо да аларга итаат кылгыла. Себеби, момун кишинин табияты кайда жетелесен, кете бере турган кароосуз төөгө окшойт».

– Расуллаллах ﷺ жана сахабалар даъваттын тикен жолунда көп кыйынчылыктарга туш келишти жана бул нерсе мусулмандар үчүн Кыяматка чейин өрнөк жана чырайлуу үлгү болуп калды. Мамлекет пенденин кыйынчылыктарысыз, түздөн-түз роббаний аралашуу менен тикеленбеди. О.э. алар Аллах тарабынан кыйроо келип, даъватка каршы чыккан душмандар кыйратылышы аркылуу да тикеленбеди. Тескерисинче, ал мусулмандарга да, кафирлерге да бирдей зыян жеткирген согуш жана казаттар менен тикеленди. Мамлекет ушундай көрүнүштө тикеленди, аны ар кандай заманда ишке ашыруу мүмкүн болду. О.э. аны тикелөө үчүн күч жумшоо, Аллах жолунда чырайлуу сабыр кылуу о.э. кыйынчылык жана зыяндарды көтөрүү керек болот.

– Бул даъват өлүктөргө жан тартуулады. Ал хазарат жана мамлекет түшүнүктөрүнөн алыс болгон, текчилдик, тарапкечтик, кулчулук баткагына малынган о.э. жахилият жана сабатсыздык караңгылыгына баткан араб жарым аралында көтөрүлдү...

– Бул даъватта башкалар үстүнөн жеңишке жетишүү, аларды кул кылуу жана кемсинтүү түшүнүктөрү жок эле... Тескерисинче, ал динди жаюу о.э. аны ыктыярдуу жана ишеничтүү түрдө тандоо үчүн ар кандай тоскоолдуктарды алып салуу аркылуу адамдарды ага киргизүүгө аракет кылды. Ошондуктан, ал тез жайылды жана көпчүлүк аны кабыл аылды жана ал Кыяматка чейин ушундай уланат.

Ошентип, бул даъват Меккеде өз мабдаийлигин көрсөтүп, азарларга сабыр кылды о.э. башкаларга туура жолду көрсөтүп, дин тикеленгенден кийин алардан өч албады... Мындан тышкары, ал толук хужжат келтирүү, чырайлуу калималар менен сүйлөө жана туура даъват кылуу сыяктуу куралды ишке салды. Меккеде даъватты жаюуда маддий (материалдык) курал иштеткен жок. Ошондуктан, ал кан төккөн жок, душмандык уругун чачкан жок жана өч албады... Булардын баарына себеп Ислам хидаят дини жана мамлекет болсо коргоочу мамлекет эле. Мусулман киши адамдардан өч алуунун ордуна аларды туура жолго жетелөөнү жакшы көрөт... Расуллалах ﷺдин Меккедеги даъватында мабдаийлик белгилери ачык көрүнүп турган. Пайгамбарыбыздын бүткүл дүйнөлүк даъватындагы ийгиликтин белгиси – ал киши жетекчиликте теңдеши жок жана дүйнөлүк милдетти аткара ала турган мамлекет жетекчилерин даярдап чыгарды. Меккедеги баскыч ыйман уругун чачуу жана бардык адамдарга даъватты жеткирүүгө аракет кылуу баскычы болду. Мединадагы баскыч болсо, Исламды дүйнөгө жаюу үчүн амалий баскыч болду. Исламий мамлекет Исламды колдоно турган, аны коргой турган жана бүткүл дүйнөгө акыйда жана турмуш түзүмү катары жая турган каражат болду.

Ооба, хижрат адамдардын абалын өзгөртүп жиберди. Мухажирлер үчүн хижрат дияры деп аталган дияр пайда болду, ал жердин түпкү калкы болсо ансарлар деп аталды. Ясриб болсо, Медина жана Тийбатул хайр деп аталды... Бул ысымдардын баары жаңы вужуд пайда болгонуна далалат кылып, Меккеден келген мухажирлер мединалык ансарлар менен бир казанда мыктыланды. Алардын бул келгинди жана мунусу жаран деп ажырата турган эч кандай белгиси болбоду. Алардын баары эки шахадат калимасындай хужжатка ээ болуп, таквасы менен өзгөчөлөнүп турган мусулмандар эле.

Эй мусулмандар, биз, Хизб-ут-Тахрир мүчөлөрү, мындай дейбиз, Расуллалах ﷺ алып келген даъватты көтөрүп чыктык. Биз Расуллалах ﷺ жүргөн жолдон жүрдүк жана аны жалгыз жол деп ыйман келтирип, жолубузду улантуудабыз. Биз ал аркылуу Ислам мамлекетин Пайгамбарыбыз ﷺ биринчи ирет тикелегендей тикелейбиз. Биз бул жолдо фикир, хужжат жана талабуннусра куралын ишке салабыз жана

мусулмандар менен биргеликте Ислам мамлекетин тикелейбиз. Мына ошондо азиздик Аллахтыкы, Анын Расулунуку жана жер жүзүндөгү бардык момундардыкы болот. Биз бул даъватыбызда Расуллаллах ﷺдын даъваттагы тарыйкаты, талабуннусра, хижрат дияры, башкача айтканда Ислам дияры, Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалык, Аллах түшүргөн өкүмдөр менен өкүм жүргүзүү жана динди бардык диндер үстүнөн жеңиши сыяктуу сөздөр жана алардын маанилерин ишке ашырабыз...

Рошид Халифалыкты тикелөөгө даъват кылуу – жаңы жашоо тартуулоого даъват кылуу. Ал ушундай турмуш болот, аны бүткүл дүйнөгө жеткиликтүү толук дүйнөлүк жаңы түзүм-Ислам түзүмү башкарат. Демек, биз анын күбөлөрү, кошуундары, куруучулары жана калкы бололу. О.э. хижратты куфр режимдеринен, жетекчилеринен жана досторунан баш тартууга о.э. Аллахтын буйругун тикелөө жана аны бүткүл диндер үстүнөн жеңишке жетишине васита кыلالы.

Чындыгында, Уммат бир кылым халифасыз жашады. Эгер, Уммат өз Пайгамбарынын жолун бекем кармаганда дагы бир кылым да өтүп кетет. Батыш мусулмандар үчүн хижратка окшош күн келишинен катуу коркот. Себеби, ошол күн келсе, Батышка чекит коюлушун билет. Ошондуктан, алар бул даъват максатына жетпеши үчүн ага каршы айла-амал кылышат. Ошондой болгон соң, биз акыл менен иш кылышыбыз жана бейиш Аллахтын кымбат баалуу матасы экенин билишибиз зарыл. О.э. биз Умматыбызга мээримдүү болушубуз керек. Уммат ал тургай колонизатор кафир жана анын жардамчыларынын кылмыштарын түшүнбөй жаткан болсо да, бул өткүнчү бир абал. Аны калыс Аллах үчүн амал кылуу жана туура жолду тандоо аркылуу оңдоо мүмкүн. Аллах Таала жакшылыкка хукм кылганга чейин сабыр менен аракет кылса, «Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалык» тикеленет жана Пайгамбарыбыздын башараты жүзөгө чыгат.

Сөзүбүздүн аягында бардык мусулмандарга жүздөнүп, аларды Аллахтын динин жана Ислам мамлекетин тикелөөдөгү шарый тарыйкатты билүү үчүн Расуллаллах ﷺдын сийратын окууга чакырабыз. О.э. аларды Хизб-ут-Тахрирдин манхажын окуп чыгууга үндөйбүз. Хизб Умматтын Пайгамбарлык минхажы негизиндеги Халифалыкты тикелөө аркылуу ойгонуу долбоорун кеңири баяндап берди. Муну менен, үйрөнгөн адам далил менен үйрөнсүн жана маселе өтө маанилүү экенине т.а. маселе Аллахтын колунда экенине, Анын урухсатысыз жана тавфикисиз эч кандай долбоор жүзөгө чыкпашына этибар берсин. Аллахтан бизди нусратка ылайык адамдардан кылышын сурайбыз. Биздин максатыбыз – исламий жашоону Ислам түзүмү менен жаңыдан баштоо үчүн Халифалык мамлекетин тикелөө. Максат мамлекет тикеленгенин эртерээк жарыя кылуу эмес, Аллах түшүргөн өкүмдөр менен өкүм жүргүзө турган Исламий мамлекеттин тикеленгенин жарыя кылуу. Биз бул дүйнөлүк окуяны

кадырлап, Аллахтын урухсаты менен үзгүлтүксүз жана жемиштүү аракет кылууда күнү-түнү аракет кылып жатабыз. Биз исламий өлкөлөрүбүздүн бардык жактарын аны менен толтурабыз. Себеби, биз элдин жашоосунда өз идеяларыбызды сынап көрө турган кыялкечтер эмес, тасыккан саясий хизббиз. Биз Аллахтын Китеби жана Расулунун сүннөтүнөн алынган шарый дастур жана фикир негизинде аракет кылабыз. О.э. иш Аллахтын колунда экени жана Ал белгилүү бир убакыттан кийин болсо да бул ишти албетте жүзөгө чыгарышына кадыржамбыз. Биз бул ишти ыйман көзү менен карайбыз. Аллахтан нусрат жана үстөмдүктү тездетишин о.э. бул бүткүл дүйнөлүк окуяны жакынкы келечекте жүзөгө чыгарышын сурайбыз. Муну менен, биз жана мусулмандар мына ушундай бир доорду көрүп-жашайлы, жер жүзү Жаратуучунун нуру менен жаркырасын о.э. бизде Аллахка жана Анын шариятына кайтуу түшүнүгү жүзөгө чыксын. Уммат Аллахтын ыраазылыгына кайтсын о.э. бардык куфр режимдерин четке кагалы. Натыйжада жашообузда Ла илаха иллаллахтын мааниси жана Аллах улуу зат экени көрүнсүн... Туура жолго хидаят кылуу жалгыз Аллахтын гана колунда. □

ИСЛАМДАН ЭМНЕГЕ МЫНЧАЛЫК КОРКУШУУДА?

Саир Салама, Абу Малик

Кошмо Штаттардын стратегиялык пландаштыруу боюнча эң белгилүү окумуштууларынан бири, азыркы замандын белгилүү чыгыштаануучу теги еврей Бернард Льюис айтат: «Батыш дүйнөсүндө биздин үйрөнүп калган адатыбыз ушул – чыгыштыктар канчалык бизге карап жүздөнсө, биз өзүбүздү кадыр-барктуу жана өнүгүүнүн үлгүсү кылып көрсөтүү үчүн Батышка ошончолук жабышып алабыз. Эгер, алар бизди ээрчишсе, муну жакшы иш деп эсептейбиз жана эгер ээрчибей коюшса жаман деп эсептейбиз. Демек (биздин оюбузча), өнүгүү бизге ээрчигендикте. Ал эми, алар бизге ээрчибей коюшса, бул төмөндүк жана кыйроого бет алуу! Бирок, түпкүлүгүндө, андай болбошу керек. Себеби, эгер эки хазарат кагылышса алардын бири өкүмдар болуп, экинчиси талкаланат. Идеалисттер жана муфаккирлер эки хазараттагы эң жакшы жактардын өз ара аралашып кетиши жөнүндө оңой эле сүйлөшү мүмкүн. Бирок, натыйжа андай болбойт»¹.

Бернард Льюис дагы айтат: «Бүгүнкү терроризм Ислам менен Батыш ортосунда узакка созулган күрөштүн бир бөлүгү... Ислам таяган ахлакый түзүм (масихий жана яхудий) Батыш хазаратындагы ахлакый түзүмдөн айырмаланат. Куръан аяттары кайрымусулмандарга каршы зомбулукту колдоп-кубаттайт... Бул согуш диндер ортосундагы согуш»².

Америкалык стратегиялык муфаккир Фукуяма айтат: «Бүгүнкү күрөш жөн эле терроризмге каршы күрөш эмес, Батыштын заманбаптыгына жана илманий мамлекетке каршы турган фундаменталисттик исламий акыйдага каршы күрөш. Бул фундаменталисттик идеологиянын коркунучу коммунисттик коркунучка караганда күчтүү. Бул күрөштө Исламга каршы ичинен согуш алып баруу талап кылынат. Ислам Батыштын заманбаптыгын жана дүйнөлүк экенин о.э. масихийликтин «падышаныкын падышага, Кудайдыкын Кудайга» бер принцибин кабыл алышы керек»³.

АКШнын мурунку президенти Никсон өзүнүн «Ыңгайлуу учур» китебинде америкалыктар «Исламий фундаментализм» деген сөздөн эмнени максат кылышканын түшүндүрүп мындай дейт: «Алар исламий хазаратты кайра тикелөөнү, исламий шариятты колдонууну о.э. исламды дин жана мамлекет кылууну каалагандар. Алар тарыхка карап, андан

(1) Бернард Льюис – Батыш жана Жакынкы Чыгыш – Набил Субхий котормосу – Бейрут. Устаз Ахмад Касастын «Ислам хазаратынын жайылышы» китебинен үзүндү.

(2) «Newsweek» журналы (14-сан, 2004-жыл, январь).

(3) «Newsweek» журналынын жылдык саны (2001-жыл, сентябрь – 2002-жыл, февраль).

келечекке жолдомо алышат. Алар консерваторлор эмес, тескерисинче, ыңкылапчылар»¹.

Бул пикирлердин катарына Британиянын мурунку премьер-министри Маргарет Тетчердин ушул сөздөрүн кошсо болот: «Исламий терроризмге каршы күрөш ал тургай 11-сентябрь окуяларын каралагандарды, Бен Ладин жана Талибанды о.э. Батыштын баалуулуктарын четке кагып, кызыкчылыктары Батыш кызыкчылыктарына карама-каршы болгондорду да өз ичине алат»².

Булар – стратегиялык чечим кабыл алуучулар, идеологдор жана Ислам дүйнөсүнө байланыштуу саясатты башкарган саясатчылардын моюндоолору жана күрөш маңызы жөнүндөгү көз караштары.

АКШнын мамлекеттик департаменти тарабынан колдоп-кубатталган Ранд борбору «Муътадил мусулман тармактарын түзүү» (Building Moderate Muslim Networks³) деген аталышта алып барган үч жылдык изилдөөсүндө 2007-жылы муътадил мусулмандын образын белгиледи:

1 – Муътадил мусулман исламий шарият колдонулбайт деп эсептейт.

2 – Аял киши жолдош тандоо эмес, «ойнош» тандоо эркиндигине ээ деп билет.

3 – Көпчүлүк калкы мусулман болгон мамлекеттерде диний азчылыктар жогору кызматтарга дайындалуу укугуна ээ деп эсептейт.

4 – Либерал агымдарды колдоп-кубаттайт.

5 – Исламдын эки гана агымын моюнга алат. Биринчиси: «Салттуу диний агым» т.а. жөнөкөй көрүнүштө намаз окугандан башка ташбиши болбогон көчө кишиси агымы. Экинчи: «Суфийлик диний агым». Алар суфийлик «кабырларда намаз окуй турган агым» деп түшүндүрмө беришет. Алардын шартына ылайык, бул эки агым «ваххабийлик» сунуштарына каршы болушу зарыл⁴.

Жорж Буш Исламга каршы кампаниясын башташынан он жыл мурда, белгилүү окумуштуу жана жазуучу болуу үчүн монастырды таштаган

(1) Никсон «Ыңгайлуу учур», Ахмад Сидкий Мурад котормосу 1992-жыл, «Фундаментализм Батыш жана Ислам ортосунда» доктор Мухаммад Аммара.

(2) «Фундаментализм Батыш жана Ислам ортосунда» доктор Мухаммад Аммара.

(3) http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/monographs/2007/RAND_MG574.pdf.

(4) «Ранд» отчету 2007, «Олуттуу коркунуч... Билүү зарыл болгон коркунучтун деталдары». Абдуллах ибн Мухаммад Зукайл.

(Сайид Кутб рахимахуллах 1952-жылы «Америкалык Ислам» деген аталыштагы макаласында мындай дейт: «Америкалыктар жана алардын Жакынкы Чыгыштагы союздаштары колонизаторлукка о.э. зулум-адашууга каршы күрөшө турган Исламдын болушун каалашпайт. Тескерисинче, коммунизмге каршы күрөшө турган Исламды каалашат! Алар Исламдын өкүм жүргүзүшүн каалашпайт, Исламдын өкүм жүргүзүшүнө туруштук бере алышпайт. Себеби, Ислам бийликке келсе, калктарды өзгөртөт. Калктар күч даярдоо фарз экенин жана өздөрүнүн милдеттерин билишет, коммунизм да кудум колонизаторлук сыяктуу балээ болуп, экөөсү тең душман жана кол салуучу экенин үйрөтөт деп билишет». Сайид Кутб, 1952-жыл, июнь, «Исламтаануучулук» китеби 119-бет).

монах аял Карен Армстронг мындай деп жазган: «Советтер Союзуна каршы суук согуш Исламга каршы суук согушка алмаша тургандай көрүнөт». «Мухаммад пайгамбардын өмүр баяны» аттуу китебинде Карен Армстронг мындай дейт: «Батышта узак убакыттан бери Исламга душмандык туйгусу бар жана бул душмандык дагы эле уланууда... Исламга жек көрүү көзү менен кароо НАТОнун башкы катчысын 1995-жылы «Батыш үчүн саясий исламдын коркунучу коммунизмдин коркунучунан кем эмес» деп айтууга үндөдү».

Евгений Ростов¹ айтат: «Биз менен араб калктарынын ортосундагы карама-каршылык мамлекеттер же калктар ортосундагы карама-каршылык эместигин, балким, исламий хазарат менен масихий хазарат ортосундагы карама-каршылык экендигин түшүнүп жетишибиз керек... Тарыхий шарттар Америка өз философиясы, акыйдасы жана түзүмүндө Батыш дүйнөсүнүн ажырагыс бир бөлүгү экенин тастыктайт. Бул болсо, аны исламий Чыгыш дүйнөсүнүн философиясына жана Ислам дининде көөдөлөнгөн акыйдасына душманчыл мамиледе болууга мажбур кылат.

Америка Исламга каршы болгон сапта о.э. Батыш дүйнөсү жана сионисттик мамлекет тарабында гана тура алат. Эгер, ал мунун тескерисин кылса, өзүнүн тили, философиясы, сакафаты жана мекемелеринен танган болот»².

АКШнын мурунку президенти Клинтон администрациясындагы жогору кызматкер, тарыхчы жана идеолог Самюэл Хантингтон Исламды «Батышка тең келе ала турган дүйнөлүк атаандаш» деп сыфаттайт. Кийинчерээк, Хантингтон мындай деп жазат: «1980–1995-жылдары Кошмо Штаттар Жакынкы Чыгышта 17 аскерий операцияны ишке ашырган жана булардын баары мусулмандарга каратылган. Башка хазарат өкүлү болгон ар кандай калкка каршы Кошмо Штаттар ишке ашырган аскерий операциялар тарыхында мындай сан катталбаган».

Хантингтон «Хазараттар кагылышуусу» деген белгилүү китебинде мындай дейт: «Батыш үчүн проблема исламий фундаментализм эмес, исламдын өзү. Себеби, Ислам башка хазаратка ээ жана бул хазараттын ээлери анын үстөмдүгүнө ишенишет... Проблема Батыштын өзүндө. Ал башка хазаратка ээ болуп, бул хазарат ээлери да анын дүйнөлүк түзүм

(1) АКШнын мамлекеттик департаментинде пландаштыруу бөлүмүнүн башчысы, Мамлекеттик катчынын улуттук коопсуздук маселелери боюнча жардамчысы, 1967-жылга чейин АКШнын мурдагы президенти Линдон Жонсондун Жакынкы Чыгыш иштери боюнча кеңешчиси.

(2) Жалалул Алам, Батыш жетекчилери Исламды жана анын калкын жок кылгыла, дешет. Каир, Мухтар Исламий, экинчи басылышы, 24-25-бет. «Батышта Исламдан коркунун (исломофобия) көрүнүшү: себептер, көрүнүштөр жана натыйжалар». Ияд Салах Шакир. «Дарул Кутуб алабийя», 50-бет.

катары үстөмдүгүнө жана жарактуулугуна ишенишет о.э. бул хазаратты бүткүл дүйнөгө жаяууну каалашат¹».

«CBS» телеканалынын алып баруучусу Лесли Шталь АКШнын текебер мамлекет катчысы Мадлен Олбрайттан: «Иракка каршы колдонулган санкциялар себептүү жарым миллиондон ашык бала каза болгон. Эмне деп ойлойсуз, бул өзүн актадыбы?», - деп сурады. Ошондо текебер демократ Олбрайт: «Бул оор тандоо, бирок, менимче бул өзүн актады деп ойлойм»², - деп жооп берген.

Белгилүү болгондой, бул операция (санкциялар) нефть жана Американын ири компанияларынын кызыкчылыктары, региондо Америка өкүмдарлыгын жана колонизаторлугун бекемдөө о.э. Ирак жана анын калкына өздөрүнүн жашоо таризин мажбүрий сиңдирүү үчүн болгон.

Иракты бомбалаган АКШ аба күчтөрүнүн командачысы генерал-майор Уильям Луни: «Биз алардын мамлекеттерине ээлик кылып, аларга жашоо жана сүйлөө таризин сиңдирип жатабыз. Мына ушул убакта бул Америка үчүн өтө жакшы иш. Айрыкча, ал жерде биз ага өтө муктаж болгон нефттин үлкөн запасы бар болгон соң, бул жакшы иш»³.

АКШнын мурунку президенти Ричард Никсон 1991-жылы 7-январда Нью-Йорк Таймс гезитине берген интервьюсунда мындай деди: «Биз ал жерге демократияны коргоо үчүн барбайбыз. Себеби, Кувейт демократиялык мамлекет эмес жана региондо демократиялык мамлекет жок. Биз ал жерге эл аралык мыйзамдуулукту коргоо үчүн да барбайбыз. Биз ал жерге барабыз жана ушундай кылышыбыз да керек. Себеби, биз эч кимдин турмуштук кызыкчылыктарыбызга кол салышына жол бербейбиз»⁴. □

(1) Абдулхай Заллум, «Ислам... коммунизмден кийинки жаңы душман. Кошмо Штаттар жана анын союздаштары терроризмдин инкубатору».

(2) «Дүйнөнүн жаңы өкүмдарлары», 80-бет.

(3) «Дүйнөнүн жаңы өкүмдарлары», 80-бет.

(4) Авторитар Америка жана дүйнөлүк өкүмдарлык саясаты – «глобалдашуу» Майкл Буаньон Мордаунт, 142-бет.

ХАЛИФАЛЫК ЖӨНӨКӨЙ ФАРЗ ЭМЕС, БАЛКИМ, ФАРЗДАРДЫН ТААЖЫСЫ

Хизб-ут-Тахрирдин Судандагы маалымат бөлүмүнүн мүчөсү Абдулхалык Абдун Али

Биз Халифалык фарздардын таажысы деп айтканыбызда ушуларды назарга алабыз:

Биринчи: Ислам рисалаты – бардык адамдарга жиберилген рисалат. Ислам өзүнүн ушул касиети менен башка рисалаттардан айырмаланып турат жана бул туурасында мусулмандар ихтилаф кылышпайт. Аллах Таала айтат:

﴿وَمَا أَرْأَىٰ لَكَ إِلَّا كَافَّةً لِّنَّاسٍ بَشِيرًا وَنَذِيرًا﴾

«Биз сени шек-күмөнсүз, бардык адамдарга кушкабар жеткирүүчү, эскертүүчү расул кылып жибердик» [34:28]

Ал бардык заман жана мекен үчүн жарактуу. Адамдын проблемалары Кыямат күнүнө чейин канчалык өзгөрүп, түргө бөлүнбөсүн, Ислам рисалатында бул проблемалардын чечимдери бар. Аллах Субханаху ва Таала айтат:

﴿أَيُّومَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾

«Бүгүн силерге диниңерди толук кылдым, ниьматымды кемчиликсиз, толук кылып бердим жана силер үчүн (бир гана) Исламды дин кылып тандадым» [5:3]

О.э. Ислам дин жана хазараттыгы менен башка мабдалардан өзгөчөлөнүп турат. Ал адамдын вакиълигине ылайык келе турган амалий жана вакиълиги менен да айырмаланып турат. Ислам назарий дин эмес, тескерисинче, ага амал кылынышы үчүн түшүрүлгөн. Ошондуктан, Ислам акыйда жана чечимдерди баян кылган фикирлерге гана чектелип калбайт. Бул чечимдерди аткаруу, акыйданы коргоо жана бул акыйданы дүйнөгө жаюу жолун да баян кылган жана бул Ислам рисалатынын тарыйкаты болот.

Тарыйкат – буйрук жана кайтарууларды өз ичине алган шарыйй өкүмдөр. Ыймандын важибдиги жана муртаддыктан кайтаруу фикрат болсо, муртадга карата мамиле жана өкүмдөрдү колдонуу тарыйкат болот. О.э. Аллах Субханаху бизди абийирдүү болууга буюрду жана зынадан кайтарды. Жеке мүлктү сактоого буюрду жана уурулуктан кайтарды. О.э. ар-намысты сактоо жана зынакерге жаза-чарасын колдонуу жолун баян кылды. Талап-тоноочулук, башкалардын мүлкүн алдамчылык менен тартып алуу жана уурулук үчүн белгиленген хадды баян кылды. Булардын баары моюн толгобостон аткарылышы керек болгон шарыйй өкүмдөр. Аллах Азза ва Жалла айтат:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا

قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

«Жок, Роббиңе ант, тээ алар өз ортолорунда чыккан келишпестиктерде сени өкүм чыгаруучу кылышмайынча жана сен чыгарган өкүмдөн дилдеринде эч кандай мүчүлүштүк таппай, толук моюн сунушмайынча эч качан момун боло алышпайт» [4:65]

﴿وَمَا كَانَ مُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَىٰ اللَّهُ وَرَأَىٰ أَن يَكُونَ لَهُمْ خَيْرَةٌ مِّنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَأَىٰ لَهُ فَتَدَّ ضَلًّا ضَلًّا مُّبِينًا﴾

«Аллах жана Анын пайгамбары бир ишти буюрган убакта бирер мумин жана мумина үчүн (Аллахтын хукмун коюп) өз иштеринде ыхтыяр кылулары жаиз эмес, ким Аллах жана Расулуна күнөөкөр болсо, демек, ал анык адашуу менен адашыптыр» [33:36]

Аллах Таала адамдын проблемаларын чече турган өкүмдөрдү түшүрүп, бул өкүмдөрдү аткаруу жолун баян кылбаган болушу мүмкүнбү... т.а. зына кылба, уурулук кылба жана хамр (мас кылуучу ичимдик) ичпе деп айтып, бирок бизди өз абалыбызга таштап коюшу мүмкүнбү? Эгер, андай болсо, чечимдер вакиликте аны колдонуу мүмкүн болбой турган кыялдагы философия болуп калат. Бул болсо, Исламдын түпкү маңызына тескери. Себеби, Ислам чоңбу-кичинеби эч бир нерсени калтырбай, баарын адам үчүн баян кылып берди о.э. каалоо-нафс жана акылдан келип чыккан өкүмдөрдүн адамзатты башкарышына орун калтырбады. Аллах Таала айтат:

﴿وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ بَيِّنَاتٍ لِّكُلِّ شَيْءٍ﴾

«Сага — бардык нерсени баян кылып берген Китепти түшүрдүк» [16:89]

Расуллалах ﷺ айтат:

«لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ»

«Силерден киминердин каалоосу мен алып келген шариятка моюн сунмайынча толук ыймандуу боло албайсыңар». (Сахиhi Бухарий). Аллах Тааланын Ислам менен башкарууга буюрушу о.э. Исламдан башка мыйзамдар менен башкаруудан кайтарышы да Аллахтын буйрук жана кайтарууларынан. Аллах Субханаху айтат:

﴿وَأَن أَحْكُمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنزَلْنَا اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَأَحْذَرْتَهُمْ أَن يَفْتِنُوكَ عَن بَعْضِ مَا أَنزَلْنَا اللَّهُ عَلَيْكَ فَإِن تَوَّأَوْا فَاعْلَمْنَا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَن يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ دُورِهِمْ وَإِن كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَاسِقُونَ﴾

«(Эй Мухаммад), алардын ортосунда Аллах түшүргөн нерсе менен өкүм кылгын, алардын каалоо-нафсилерине ээрчибе жана Аллах сага түшүргөн өкүмдөрдүн айрымдарынан сени (буруп) фитнага салып коюуларынан этият болгун! Эгер (сенин өкүмүңдөн) баш тартышса, билип кой, Аллах аларга айрым күнөөлөрү себептүү кайгы келтирүүнү каалоодо. Албетте, адамдардан көптөрү баш ийбегендер» [5:49]

Ислам бизге ушул башкаруунун жолун баяндап, башкаруунун тафсилий түзүмүн т.а. Халифалык түзүмүн мыйзамдуу кылып белгиледи. Бул түзүмдө Халифалык мамлекетинин жихаздарын, халифанын жана ага байъат кылуунун шарттарын жана башка тафсилаттарды баян кылды. Хизб-ут-Тахрир өз басылмаларынан болгон «Исламда башкаруу түзүмү» жана «Халифалык мамлекетинин жихаздары» деген эки китебинде мунун тафсилатын баян кылды. Демек, Расулуллах ﷺга түшүрүлгөн өкүмдөр менен башкаруу аркылуу Аллахтын буйругун ишке ашырууда Ислам тарыйкаты – бул Халифалык түзүмү. Бул түзүмдө адамдар Аллахтын Китеби жана Расулуллах ﷺдын сүннөтү боюнча халифага байъат кылышат. Халифа алардын атынан мамлекеттин ичинде Аллахтын шариятын аткарат. Ошентип, ал Умматтын акыйдасын коргойт, ачык куфр пайда болушун алдын алат, фарздарды аткарат, арам иштерге тыюу салат, зекетти жыйнап акылуу болгондорго берет, хаддарды колдонот, талаш-тартыштарды ажырым кылат, адамдардын иштерин башкарат о.э. Исламды рисалат катары даъват жана жихад аркылуу дүйнөгө жаят. Ошентип, Ислам тирүү болуп, адамдарга колдонулат жана дүйнөгө жайылат. Бул болсо, Халифалык аркылуу гана болот. Ошондуктан, Халифалык – фарздардын таажысы.

Экинчи: Халифалыкты фарздардын таажысына айланткан иштердин бири ушул – адам табиятына ылайык гарыйзалары жана узвий (организм) муктаждыктарын кандырууга муктаж. Бул үчүн белгилүү тартип керек, антпесе, адам тынчсыздануу ичинде жана бактысыздыкта жашайт. Адам өзү үчүн түзүм белгилей албайт. Себеби, ал кемчиликтүү, алсыз жана өзүнөн башкага муктаж. Ошондуктан, бул түзүм адамды, анын гарыйзаларын жана узвий муктаждыктарын жараткан, аларды кандыруу тартибин билген Зат тарабынан болушу зарыл. Аллах Таала айтат:

﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾

«Жараткан (Өзү жоктон бар кылган нерселерди) билбейби?! Ал мээримдүү жана (ар нерседен) кабардар» [67:14]

Ушуга ылайык, Расулуллах ﷺдын рисалаты адамдын гарыйза жана узвий муктаждыктарын кандырууну тартипке салган Жаратуучу тарабынан түшүрүлгөн түзүм болду. Аллах ибадаттар үчүн атайын түзүм белгилеп, ал аркылуу тадайюн гарыйзасынын кандырылышын тартипке салды. Ижтимаий түзүмдү белгилеп, ал аркылуу нав гарыйзасынын кандырылышын тартипке келтирди. Экономикалык жана саясий түзүмдөрдү белгилеп, алар аркылуу бако гарыйзасынын кандырылышын тартипке салды. О.э. узвий муктаждыктардын кандырылышын тартипке салган азык-оокат жана ичимдиктерге тиешелүү өкүмдөрдү белгиледи. Ушул түзүм жана өкүмдөр китептерде гана калып кете берсе, биз алардын жетиктигин жана кооздугун сыфаттап канчалык ырдап да, адамдын жашоосун тартипке салышы мүмкүн эмес. Демек, бактылуулукка жана

кажыржамдыкка алып барган кандыруу жүзөгө чыгышы үчүн ушул түзүм жана өкүмдөр турмушта колдонулушу керек. Аллах Таала:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ﴾

«Эй момундар), алар үчүн мүмкүнчүлүгүңөр барынча күч жана токулуу аттарды даярдап койгула, муну менен Аллахтын жана өзүңөрдүн душманыңарды коркууга саласыңар» [8:60]

﴿وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا﴾

«Аллах байъды адал, сүткордукту арам кылды» [2:275]

﴿وَلَا تَكْفُرُوا بِالْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَعِبَدُوا مُؤْمِنًا حَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ وَلَا أَعْجَبَكُمْ﴾

«Силер мушрик аялдарга тээ алар ыйман келтирмейинче үйлөнбөгүлө. Арийне, (азат) мушрик аялдан – эгер ал силерге жакса дагы – ыймандуу күң жакшыраак» [2:221]

деп айткан сөздөрү жана башка өкүмдөрдүн натыйжалары Ислам башкарууда болсо гана көрүнөт. Исламдын башкарууда болушу болсо, Халифалык мамлекетин тикелөө менен гана болот. Халифалык адамдарга ушул өкүмдөрдү мажбурият кылып жүктөйт жана ага каршы чыккандарды жазалайт. Халифалыкты тикелөө Уммат ыктыяры жана ыраазылыгы менен халифага байъат бериши аркылуу салтанатын ага бериши менен гана болот. Ошондо гана гарыйзалар жана узвий муктаждыктардын кандырылышы Аллахтын шариатына ылайык ишке ашышы үчүн халифа аларга Аллахтын өкүмдөрүн аткарат жана ушул өкүмдөр негизинде адамдардын иштерин тартипке салат. Ошондуктан Халифалык фарздардын таажысы.

Үчүнчү: эгер биз бул маселеге коомдун өнүгүшү жагынан карай турган болсок, коомдун өнүгүшү жана анда адамдын кадыржамдыгы адамдар пайдалуу деп эсептеген нерселерге, алакаларды тартипке салган түзүмгө о.э. адамдардагы канааттануу жана туйгуларды калыптандыра турган фикирлерге байланыштуу экенин билебиз. Ошондуктан, кызыкчылыктар жогору жана түзүм туура болушу зарыл. Адам өзү үчүн туура түзүмдү жана жогору кызыкчылыктарды белгилей албашын амалий вакиълик далилдеген. Себеби, качан адам хидаятсыз таштап коюлса, кыздарды тирүүлөй көмгөн, каракчылык кылган, таштарга сыйынган, зына кылган жана урпак-муунду жок кылган. Аллах Субханаху ва Таала жогорку кызыкчылыктарды, жаркын фикирлерди жана жогорку туйгуларды баян кылып бере турган Роббаний түзүмдү түшүргөндө гана адам жакшы жашаган. Ушул Роббаний түзүм адамды ал үчүн пайдалуу болгон нерсеге багыттайт о.э. жакшылык жана жамандыкты, жагымдуу жана жагымсызды белгилейт. Аллах Таала айтат:

﴿فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ﴾

«Андыктан, силер Аллахка эч нерсени окшоштурбагыла! Албетте Аллах (бардык нерсени) билет, силер (эч нерсени) билбейсиңер» [16:74]

Бул шарый түзүмдүн адамдардын алакаларында көөдөлөнгөн атайын тарыйкаты – Халифалык. Алакаларды тартипке салуу, келишпестиктерди ажырым кылуу жана кызыкчылыктарды Ислам негизинде башкаруу Аллах түшүргөн өкүмдөр менен өкүм жүргүзүү аркылуу гана болот. Аллах түшүргөн өкүмдөр менен өкүм жүргүзүү Халифалык түзүмү менен гана болот. Эгер, Расуллаллах ﷺдин өмүр баянын үйрөнүп чыга турган болсок, ал Меккеде адамдардын кызыкчылыктарын башкарбаганын, келишпестиктерди ажырым кылбаганын, кошуун чогултпаганын жана түрдүү азаптарга туш болгон сахабаларына бир да нерсени сунуш кылбаганын көрөбүз. Себеби, ал убакта Ислам Мекке коомунун түзүмү болбогон. Расуллаллах ﷺ да Мекке акими эмес эле. Ал Мединада бийликти колго алганда, адамдар ортосунда (казылык) өкүм кылды, келишпестиктерди ажырым кылды (чыр-чатактарды чечти), мал-мүлктү алып (чогултуп) бөлүштүрдү, хаддарды колдонду (чегараларды орнотту), амирлерди дайындады, элчилерди кабыл алды, келишимдерди түздү о.э. адамдарга Аллах түшүргөн өкүмдөр менен саясат жүргүздү жана алардын кызыкчылыктарын Ислам менен башкарды. Анын халифасы болгон Абу Бакр, Умар, Усман жана Алилер (Аллах алардан ыраазы болсун) Расуллаллах ﷺдин жолунан барып, Умматтын акыйдасын коргошту, Куръанды чогултушту жана адамдарга камкордук кылууда эң сонун үлгүлөрдү көрсөтүштү. Алардын Ислам негизинде башкарылган коомдорунда кызыкчылыктар, фикир жана туйгулар жогору болду. Аллахтын дини колдонулушунун натыйжасында адамдар бейпил, бактылуу жашашты. Адамдардын бактылуу жашашы фарздардын таажысы деп аталышына чындыгында ылайык болгон Халифалыкта гана болот.

Халифалыктын фарздар таажысы экендигин тастыктай турган нерсе ушул – Аллах Субханаху ва Таала Исламды жеткирүүгө жана аны дүйнөгө жаяууга буюрду. Бул Расуллаллах ﷺдин өмүр баянында жана Ал заттын:

«يا عمّ، إنما أردتهم على كلمة واحدة تدين لهم بها العرب وتؤدي إليهم بها العجم

الجزية...»

«Эй аба, мен алардын бир калиманы (айтуусун) каалаймын. (Эгер алар муну айтышса) ушул себептүү аларга бүткүл арабдар моюн сунат жана аямдар жизя төлөйт...», - деп айткан сөзүндө ачык көрүнөт. Бул тууралуу экинчи акаба байъатында айтылган сөздөрдөн өткөн күчтүү далил болбосо керек. Аббас ибн Назлатул Авсий мындай дейт: «Эй Авс жана Хазраж жамааты, силер эмне кылып жатканыңарды билесиңерби? Силер кызыл-кара бардык адамдарга о.э. дүйнө падышаларына каршы согушууга байъат берип жатасыңар...». Ал тургай, бул байъат согуш байъаты деп аталды. Мединада Ислам хукму орнотулуп, Расуллаллах ﷺ Исламий мамлекеттин башчысы болгондон кийин ал Роббисинин рисалатын даъват жана жихад аркылуу башка калктарга жеткирди.

Расуллалах ﷺ Медина аймагына чектелип калбады. Башка калктарга ал зат жеткирген даъват төмөнкүдөй эле:

«فَادْعُهُمْ إِلَى ثَلَاثِ خِصَالٍ أَوْ خِلَالٍ، فَأَيَّتُهُنَّ مَا أَجَابُوكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمُ وَكُفَّ عَنْهُمْ. ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ، فَإِنْ أَجَابُوكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ. ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى السَّحُولِ مِنْ دَارِهِمْ إِلَى دَارِ الْمُهَاجِرِينَ، وَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ إِنْ فَعَلُوا ذَلِكَ فَلَهُمْ مَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَعَلَيْهِمْ مَا عَلَى الْمُهَاجِرِينَ، فَإِنْ أَبَوْا أَنْ يَتَحَوَّلُوا مِنْهَا فَأَخْبِرْهُمْ أَنَّهُمْ يَكُونُونَ كَأَعْرَابِ الْمُسْلِمِينَ يَجْرِي عَلَيْهِمْ حُكْمُ اللَّهِ الَّذِي يَجْرِي عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَكُونُ لَهُمْ فِي الْغَنِيمَةِ وَالْفَيْءِ شَيْءٌ إِلَّا أَنْ يُجَاهِدُوا مَعَ الْمُسْلِمِينَ، فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَسَلِّهُمُ الْجَزِيَّةَ، فَإِنْ هُمْ أَجَابُوكَ فَاقْبَلْ مِنْهُمْ وَكُفَّ عَنْهُمْ، فَإِنْ هُمْ أَبَوْا فَاسْتَعِنَ بِاللَّهِ وَقَاتِلْهُمْ»

«Аларды үч сыфатка чакыр. Алар бул сыфаттардын кайсы бирин кабыл алса, сен да алардан кабыл алып, аларга эч нерсе кылба. Аларды Исламга даъват кыл. Эгер, кабыл алышса, сен да алардан кабыл ал жана аларга эч нерсе кылба. Кийин аларды өз диярларынан мухажирлердин диярына көчүп өтүүгө чакыр. Аларга ушуну билдиргин, эгер алар муну кылышса мухажирлер үчүн болгон нерсе (ажр жана олжодон ажыратыла турган үлүш) алар үчүн да болот жана мухажирлердин мойнундагы милдет алардын да милдетине айланат. Эгер, көчүп өтүүнү каалашпаса, аларга билдиргин, жөнөкөй мусулман сыяктуу болушат. Момундарга колдонулган Аллахтын hukму аларга да колдонулат жана алар момундар менен бирге жихад кылышса гана аларга олжодон үлүш болот. Эгер, алар Исламды кабыл алууну каалашпаса, алардан жизя талап кыл. Эгер, кабыл алышса, сен да алардан кабыл ал жана аларга эч нерсе кылба. Эгер (жизя берүүнү да) каалашпаса Аллахтан жардам сурап, аларга каршы согуш». (Сахиhi Муслим).

Расуллалах ﷺ жүргөн жолдон жүрүп Исламды даъват жана жихад аркылуу жаюу мусулмандарга важиб. Бирок, бул үчүн биринчи кезекте мусулмандар Исламды колдонуу жана Исламды кабыл алуучулар көчүп өтүшү үчүн Ислам диярын пайда кылышы зарыл. Бул болсо, Халифалыкты тикелөө менен гана болот. Экинчиден, Умматтын аракетин жана күчүн бир жетекчилик астында бириктирүү зарыл. Бул иш Исламды колдоно турган жана аны Уммат менен биргеликте даъват жана жихад аркылуу жая турган халифага байъат берүү менен гана ишке ашат. Ошондуктан, Халифалык фарздар таажысы.

Бул мусулмандарга жат сөз эмес, тескерисинче, Умматтын этибарлуу уламалары Халифалык фарздар таажысы экендигине ижма кылышкан. Мисалы, имам Мавардий өзүнүн «Дүйнө жана дин адеби» деген китебинде мындай дейт: «Султаны жоголгон диндин өкүмдөрү өзгөртүлөт

жана белгилери өчүрүлөт... Себеби, султан динди сактап, коргойт жана андан каалоо-нафстерди кетирет... Ушул эки негизден келип чыгып, дин өз султаны тарабынан корголушу жана султан диндин мыйзам жана өкүмдөрүн колдонушу үчүн заман өкүмдары, Уммат жетекчиси боло турган имамды орнотуу важиб». Имам ибн Хазм өзүн «Ал-Махалла» деген китебинде айтат: «Имамдын өлүмүнөн кийин имам тандоодо үч күндөн ашык экиленүү жаиз эмес». Ал «Диний жамаат жана таалиматтар жөнүндөгү бөлүм» китебинде айтат: «Биз акыл жана анын тапкырлыгы менен малда, кылмыштарда, канда, никеде, мазлумга ынсаф кылуу жана өч алууда Аллах важиб кылган өкүмдөрдү адамдар аткарышы зарыл экенин билдик... Булар имам менен гана ишке ашат». Имам Ахмад ибн Ханбал фитнаны сыфаттап мындай дейт: «Эгер адамдарга камкордук кыла турган имам болбосо, бул – фитна». Имам Газзалий айтат: «Дин менен султан – эгиздер. Ошондуктан, дин – негиз жана султан – коргоочу деп айтылат. Негизи болбогон нерсе бузулат, коргоочусу болбогон нерсе текке кетет». Ибн Таймийя «Шарый саясат» деген китебинде айтат: «Адамдардын ишин башкаруу диндин эң чоң милдеттеринен бири жана дин ал аркылуу гана орнотулат».

Халифалык жөн эле фарз эмес, тескерисинче, ал фарздардын эң улуусу жана таажысы. Себеби, Халифалык тикеленмейинче Аллахтын өкүмдөрү жер жүзүндө бар болбойт. Ошондуктан, Халифалык Умматтын эң биринчи тагдырий маселеси болушу зарыл. Себеби, адамдын өмүрүн, ар-намысын, мал-мүлкүн, акылын жана кадырын сактай турган фарздар Халифалык аркылуу гана колдонулат. Мисалы, Халифалык болбосо касас (өч алуу) өкүмүн ким колдонот, мал-мүлктү ким коргойт, уурулукка ким тыюу салат жана ар-намысты ким коргойт. Халифалык болбосо жихадга ким даярдык көрөт, армияны ким сапарбар кылат, душманга ким коркуу салат, мусулмандардын азиздигин ким сактайт о.э. аялдарды, карыларды жана балдарды коргоо үчүн ким жалпы сапарбарлык жарыя кылат... Андыктан, булардын баары тагдырий маселелер болгон соң, Халифалык өмүр-өлүм маселеси катары кабыл алына турган кеңири көлөмдүү тагдырий маселе.

Халифалыкты тагдырий маселе катары кабыл алуунун важибдигине Куръани Каримде, Расулунна ﷺдин Сүннөтүндө жана сахаба ﷺдардын ижмасында далилдер көп келген. Мисалы, биз жогоруда айтып өткөн көптөгөн аяттарда Аллах Субханаху ва Таала бизди Ислам менен өкүм жүргүзүүнү буюрат. Расулунна ﷺ бир нече хадистеринде бизди халифага байъат берүүгө буйруган. Имам Муслим риваят кылган хадисте Расулунна ﷺ айтат:

«مَنْ خَلَعَ يَدًا مِنْ طَاعَةٍ لِقِيَّ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا حُجَّةَ لَهُ، وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةُ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»

«Ким колун итааттан тартса, Кыямат күнүндө Аллахка хужжатсыз жолугат. Ким мойнунда байбаты болбогон абалда өлсө, жахилият өлүмүндө өлгөн болот». Сахаба ﷺ дар Расулуллах ﷺдын өлүмүнөн кийин халифаны тургузуу фарз экендигине ижма кылышкан. Ал тургай, алар Расулуллах ﷺдын пакиза денесин жерге көмбөстөн калтырышкан жана халифаны дайындоо менен алек болушкан.

Халифалык кулатылгандан баштап бүгүнкү кара күндөргө чейин биз мусулмандар мусийбат жана фитналар курчоосунда калдык о.э. бизди ар тараптан өлүм ороп алды. Бешенесине кордук жана мискиндик жазылган яхудийлерди Британия Исра жана Меъраж жери болгон Фалестин жерине жайгаштырды жана алардын кадамын Америка бекемдеди. Америка Исламга жана Халифалыктын кайра тикеленишине каршы согушуу үчүн жер жүзүнүн калктарын топтоду. Анын президенти Индияга барды жана ал сапардан кийин индустар мусулмандарга чабуул кылып, аларды кыргын кылышты... Кытайда бүтүндөй бир эл мусулман болгону үчүн камакка алынды. Ал эми, мусулмандар батышчыл малай режимдерге каршы козголоң кылган өлкөлөргө келсек, мусулмандарга каршы жер жүзүнүн калктары ашынып чабуул кылышты. Алар бул өлкөлөрдө мусулмандардын кыргын болушунда Шам канкору Башарды колдоп-кубатташууда, Яман жана Ливиядагы иштерге аралашып, бул эки өлкөнү падасыз согуштарга киргизип талкалашты.

Биз, мусулмандар, Халифалык кулатылгандан бери эсепсиз кырсыктарга күбө болуп келдик. Филиппин тоолорунан баштап, Кашмир өрөөндөрү жана Крым токойлоруна чейинки бардык өлкөлөрдө душмандардын колунда мусулмандардын каны төгүлгөнүнө күбө болдук. Перзентин жоготкон энелер жана жетимдер боздогонун, ачкалардын ыйын уктук. «Эркин дүйнө» ойрондуга айлантуучу экономикалык моделин, ичи бош ижтимаий түзүмүн мусулман өлкөлөрүнө кандай мажбурый колдонгонунга күбө болдук. Алар байлыктарыбызды талап-тоношконун жана ижтимаий мекемелерибизди алсыратышканын көрдүк. Ооба, Халифалык кулатылгандан кийин жетишкен нерсебиз ушулар болду.

Халифалык – соода-сатык жана өнөр жай, азиздик жана кол тийбестик. Ал динди жана дүйнөнү коргоочу, негиз жана жан тамыр. Ал аркылуу өкүмдөр орнотулат, чегаралар белгиленет, шаарлар фатх кылынат жана ийилген баштар акыйкат менен көтөрүлөт. Халифалык жогору мааниге ээ болгону үчүн мусулмандар Расулуллах ﷺдын мубарек денесин даярдап жерге берүүгө киришүүдөн мурда Халифалыкка киришишти. Себеби, анын мааниси жогору болгону үчүн сахабалар Расулуллах ﷺдын мубарек денесин жерге берүү фарзынан Халифалык фарзы үстөм деп билишти.

Халифалык яхудий вужудуна чекит коюп, Фалестинди толук Ислам диярына кайтарат. Ал Кашмирде Индия өкүмдарлыгына, Чеченстан, бүткүл Кавказ жана Татарстанда орустардын бийлигине чекит коёт...

Халифалык Крымды жана бүткүл Ислам өлкөлөрүн түп-тамырына кайтарат. Ал өлкөлөрдү жана пенделерди куфр жана анын малайларынын таасиринен о.э. куфр малайларынын зулумунан азат кылат... Ал Ирак жана Судандын талкаланышына жол бербейт, Сомалиде биримдикти тикелейт. О.э. Тынч океанынын Индонезия жана Малайзия жайгашкан чектеринен тартып, Атлантика океанынын Марокко жана Испания жайгашкан жээктерине чейинки колонизатор кафир белгилеген тосмо жана чегараларды алып салат... Халифалык адилет жана изгиликти жаят, Ислам жана мусулмандарды азиз кылат, зулум жана жырткычтыкты токтотот, куфр жана кафирлерди кор кылат... Эмне үчүн Халифалыктын кулатылышынын акыбетинде бизге мурас болуп калган мындай вакиликте жашап жатабыз?!... Халифалыкты тикелөө жана халифага байъат берүү үчүн аракет кылбастан жүз жыл күнөөгө батуу жетиштүү болбодубу?! Тообо кылып, Халифалыкты тикелөө үчүн аракет кылып жаткандар менен бирге аракет кылуунун убагы келбедиби?!... Расуллаллах ﷺ:

«وَمَنْ مَاتَ وَلَيْسَ فِي عُنُقِهِ بَيْعَةٌ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً»

«Ким мойнунда байъаты болбогон абалда өлсө, жахилият өлүмүндө өлгөн болот», деп айтпаган беле?!

Ыйман келтиргендер үчүн Аллахты зикр кылуунун жана акыйкатка моюн сунуунун убагы келбедиби?!... Жүз жылда халифасыз бытыранды болуп жашоо жетиштүү болбодубу?!... Биз арамзалардын дасторкону алдындагы жетимдерге окшоп калдыкпы?!... Ойгонушубуз үчүн ушунча жыл жетиштүү эмеспи?!... Жүз жылда башка калктар кудум ач көз өз идишине жутунгандай жутунушу сабак алышыбыз үчүн жетиштүү эмеспи?!... Жүз жылда үстүбүзгө келген тынымсыз мусибаттар жетиштүү болбодубу?!...

Мусулман бир халифа тикелөөгө аракет кылбашы оор күнөө. Себеби, аны тикелөөгө аракет кылбоо Исламдын эң маанилүү фарздарынын бирин т.а. дин өкүмдөрүнүн орнотулушу, кала берсе, Исламдын жашоо майданында бар болушу ага байланыштуу болгон фарзды аткарбоо. Ошондуктан, эгер мусулмандар халифаны тикелөө үчүн аракет кылышпаса күнөөкөр болушат. Эгер, алар бир добуштан аракет кылбайбыз дешсе, алардын ар бири күнөөкөр болот. Эгер, мусулмандардын бир бөлүгү ушул фарзды аткарууга киришсе жана башка бир бөлүгү аны аткарууга аракет кылбаса, бул фарзды аткаруу үчүн киришкендерден күнөө сакыт болот. Ал эми, халифаны тикелөө ал тикеленгенге чейин фарз болуп кала берет. Себеби, фарзды тикелөө менен алектенүү аны убактысынан өткөрүп жиберүү жана тикелөөгө аракет кылбоо күнөөсүн мойнунан сакыт кылат. Бул жерде фарзды аткаруу менен алектенип, аткарууга тоскоол болуп жаткан нерселер жек көрүлүүдө. Фарзды аткарууга аракет кылбагандарга келсек, халифасыз

өткөн үч күндөн баштап, ал тикеленгенге чейин күнөөкөр болуп кала беришет. Себеби, алар Аллах аларга жүктөгөн фарзды аткарышпады жана аны аткарууга аракет да кылышпады. Ошондуктан, алар күнөөкөр болуп, Аллахтын жазасына жана эки дүйнөдө кордукка ылайык болушат. Алар Халифалыкты тикелөөнү жана аны тикелөө себептерин таштоо менен күнөөгө батышканы ачык көрүнүп турат, кудум мусулман фарзды таштаганы үчүн азапка ылайык болгону ачык көрүнүп тургандай. Ырас, жер жүзүндө Аллахтын хаддарын жана дин өкүмдөрүн тикелей турган о.э. мусулмандарды «Аллахтан башка кудай жок жана Мухаммад Анын элчиси» деген байрак астында бириктире турган Халифалык жок болгон соң, аны тикелөө үчүн аракет кылбоого эч кандай үзүр жок.

﴿بَايِعْهَا أَذِينَ ءَامَنُوا ؕ تَجِيبُوا لِلّٰهِ وَلِلرَّءِىٔ وَاِذَا دَعَاكُمْۢ مَّا يُحْيِيْكُمْ وَاَعْلَمُوْۤا اَنَّ اللّٰهَ يَخُوْلُقُۙ بَيْنَۙ اَمْرٍ وَّ قَلْبٍ وَّاَنَّهُۥٓ اِلَيْهٖ تُحْشَرُوْنَ ﴿۝۸۰ وَاَتَّقُوا۟ فِتْنَةًۭ لَا تُصِيبُنَّۙ اِلَّاۙ ذِيْنَ ظَلَمُوْۤا مِنْكُمْۙ خَآۙءًا وَّاَعْلَمُوْۤا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُۙ الْعِقَابِۙ﴾

«Эй момундар, Аллах жана Анын пайгамбары силерди түбөлүк жашоо бере турган нерсеге даъват кылганда, аны кабыл алгыла жана билип койгула, шек-күмөнсүз, Аллах ар бир киши менен анын дилинин ортосун ээлеп турат. Албетте, Анын алдына топтолосуңар. Силерден жалаң залим кимселердин өзүнө гана жетпей (балким, баарына жете турган) балээден сактангыла жана билип койгула, албетте Аллахтын азабы катуу» [8:24-25] □

ШАРИЯТТЫН МАКСАТТАРЫ

Макасид уш шариа (шариат максаттары) усулга тиешелүү термин болуп, алгач ага түшүндүрмө берүү жана усулчуларда истилах катары пайда болушун баян кылуу керек. Кувейт фикхий энциклопедиясында (329/38) мындай делет: «Макасид-максаттар сөзүнүн лугаттагы мааниси: ал «максид» сөзүнүн көптүгү болуп, «касд кылынган талап» же «касд кылынган мекен» деген маанини түшүндүрөт. Истилахий мааниси: Усул уламалары макасиддин түшүндүрмөсү жөнүндө айтышпаган. Алардын бул туурасында айткан сөздөрүнөн тыянак кылсак, максаттар мыйзамчылыктын бардык абалдарында же көпчүлүгүндө күзөтүлгөн маанилер жана Шарийнин хикматтары. Т.а. алар шарият өкүмдөрүнүн хос түрлөрүнө чектелип калбайт...». (цитата бүттү). Бул илимдин пайда болушу – валлаху аълам – хижрий 478-жылы каза болгон эки харам имамы Абилмаалий Абдулмалик Жувайнийдин «Бурхан» деген китебинде башталган. Аны бул илимде хижрий 505-жылы каза болгон шакирти Газзалий, хижрий 660-жылы каза болгон имам Иззуддин Абдуссалам ээрчиген. Имам Иззуддин Абдуссалам «Адамдардын кызыкчылыктары үчүн өкүм чыгаруу эрежелери» китебинин автору. Бул илим туурасында китептер жазылды жана анын тафсилаттарына терең киришүү жогору даражага жетти. Хижрий 790-жылы каза болгон Шатибий аты менен таанылган имам Абу Исхак Ибрахим ибн Муса Гарнатий Маликий өзүнүн «Мувафакат» аттуу китебинде бул илимдин тафсилаттарына терең киришти. Бул илимди түшүнүүдө жана анын назик тараптарына киришүүдө ушул китеп таяныла турган булакка айланды. Азыркы күнгө чейин бул китеп ушул илим боюнча жалгыз ишеничтүү маалымат берген китеп болуп калууда. Аллах бул уламалардын баарын Өз рахматына алсын.

Мурунку уламалар белгилегендей, шарияттын максаттары – пенделердин бул дүйнө жана Аахыреттеги кызыкчылыктары. Алар «Шарияттын максаттары пенделердин азыркы жана келечектеги кызыкчылыктары» деп айтышат. Мисалы, Шатибий айтат: «Мыйзамдарды белгилөө пенделердин азыркы жана келечектеги кызыкчылыктары үчүн...». (Мувафакат: 2/2). Ал дагы айтат: «Мубарак Мухаммадий шарият ушул таризде (пенделердин кызыкчылыктары үчүн) түшүрүлдү. Ошондуктан Аллах Таала:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَرَىٰ آفَاتِكُمْ وَإِنَّا أَهْلُ الْخُفُوفِ﴾

«Албетте бул эскертмени Биз Өзүбүз түшүрдүк жана шексиз Өзүбүз аны сактоочубуз» [15:9]

деп айткандай, шарияттын усул жана фуруълары (негизги жана экинчи даражалуу бөлүктөрү) сакталган. Ал эки дүйнө салахи (жакшы болушу) ал аркылуу боло турган максаттарды сактоого тиешелүү. Бул максаттар: зарурияттар (зарылдык), хажияттар (керектөө), тахсинаттар (жакшыртуу)

о.э. максаттарды толтуруучу жана аларга кошумча нерселер...». (Мувафакат 1/108). Бүгүнкү күндө көптөгөн заманбап темаларды үйрөнүүдө, фикхти жаңылоодо же жаңы өкүмдөрдү истинбат кылууда шарияттын максаттарын иштетүүгө чакыргандар арасында кызыкчылык жана зыяндын жалпы маанилерин этибарга алуу кеңири түс алды. Аныгыраак айтканда, кызыкчылык жана зыян инсаний каалоо жана максатка о.э. каалоо-нафска карап белгиленүүдө. Өз адистиги болбогон бул илимге киришкендер тарабынан жасалган мындай кол салуу мурдагылар белгилеген эрежелер менен бүгүнкүлөр белгилеген шариятка тескери эреже жана истинбаттарды (тыянактарды) айырмалоону талап кылат. Мурдагылар белгилеген эрежелер бул илимди Шарий каалагандай түшүнүүдө жана ага баш ийүүдө анын тартибинен жана шариятка ылайыктыгынан чыгарып жибербеген. Бүгүнкүлөр болсо, бул туурасында ийри жолдон жүрүп, аны мурдагыларга, өзгөчө, Шатибий рахимахуллахка таандык жол деп айтышат. Ахмад Райсуний «Имам Шатибийге тиешелүү максаттар назариясы» деген китебинин 10-бетинде айткан сөздөр мына ушундай тыянактарга кирет. Ал мындай дейт: «Мисалы, урухсаттар бабында, адамдардан кыйынчылыкты көтөрүү жана аларга жеңилдик кылуу хикмат жана көздөлгөн максат экенине күмөн жок. Кыйынчылыкты көтөрүү шарый урухсаттардын чыныгы илleti. Бирок, Шарий мукаллафтарга «качан кыйынчылыкты сезсеңер урухсатка амал кылгыла» деп айтпайт. Балким, алар үчүн белгилүү бир белгилер жана белгилүү бир себептерди дайындады, аларды усулчулар анык белгиленген захир сыфаттар же иллеттер деп аташат. Сапар, оору, алсыздык жана мажбурлануу сыяктуу иллеттерге ылайык урухсаттар мыйзамдуу күчкө кирет. Булардан башка эсепсиз кыйынчылыктар көрүнүштөрүн Шарий атын атабаган. О.э. алардын ичинен урухсатка ылайык болгондорун аныктоо мужтахиддерге жана ааламдар Роббиси тарабынан (фатвага) кол коюучу муфтийлерге калтырылган...». (цитата бүттү).

Ошондуктан, бул талкуунун башталгыч чекити боло турган шарттар жана туура эрежелер аныктап алынышы зарыл. Аларга карата мурдагылар белгилеген эрежелер менен бүгүнкүлөр пайда кылган эрежелерди айырмалап алынышы шарт. Жалпысын алганда алар экөө:

Биринчи: ушул максаттар, мукаллафтын максаттары эмес, балким, Шарийнин максаттары. Шарий т.а. Аллах Таала шарият үчүн жалпысынан максаттарды белгилеген же ар бир хукм үчүн өзүнчө максаттарды белгилеген.

Экинчи: ушул максаттар Шарийнин шарияттан т.а. өкүмдөрдөн көздөгөн максаттары. Ошондуктан, аларды түшүнүү булагы шарый өкүмдөр. Демек, бул орунда хукм менен анын натыйжасы же максаты ортосунда байланыш болушу зарыл.

Макасид-максаттар фикири эки харам имами Жувайний рахимахуллахтын шарапаты о.э. шафийий жана ханафий мазхабдары

ортосундагы иллет жана анын жолдору туурасындагы тартышуулардын натыйжасында пайда болду. Белгилүү иллеттерге негизделип кыясту далил кылуу ушул тартышуунун тыянагы болду. Карама-каршылык бул иллеттерде жана алардын иллеттөөгө жаратуулугунда болду. Бул карама-каршылык максиддер фикиринин пайда болушуна алып келди. Себеби, кыяс өкүмдөр үчүн шарый далил жана иллет андагы түркүк болуп, кыястоо ушул иллет аркылуу гана ишке ашат. Шарый иллеттин далили үчүн анын шарыйлигине далалат кыла турган далил болушу зарыл. Бул иллеттер аркылуу иллеттөө туура болушу үчүн иллеттин шарттары толук болушу керек. Антпесе, ал иллет деп этибар кылынбайт. Усулчулардын иллет жолдору же анын далилдери аталышы астындагы кыяс талкууларында мына ушул нерсени табабыз. Бул жолдор же далилдер көп жана тармактуу о.э. алардын өз шарттары бар:

1 – Иллет ачык келет. Т.а. Расуллаллах ﷺ:

«إِنَّمَا جُعِلَ الْإِسْتِدَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ»

«Көз түшүп калышы себептүү урухсат суроо важиб кылынды» деп айткандай, хукмдун иллеттенишин түшүндүргөн нерсе нусуста ачык келет.

2 – «ل» же «ك» сыяктуу иллеттөө тамгаларынын бири ага далала кылат. Аллах Таала айтат:

﴿رُّؤُا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۖ لَّا يَكُونُ لِّلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ ۖرُّؤُا﴾

«Бул пайгамбарлардан кийин адамдар үчүн Аллахка каршы далил болуп калбашы үчүн Биз пайгамбарларды куш кабар жеткирүүчү жана коркутуучу кылып жибердик. Аллах кудурет жана даанышмандык ээси» [4:165]

﴿كَيْ لَا يَكُونَ دُوۡۤاۜةً بَيْنَ ۤالْأَعْيَآءِ مِّنْكُمْ﴾

«Тээ, силердин араңардагы бай-дөөлөттүү кишилер ортосунда гана айланып жүрө бере турган нерсе болуп калбасын үчүн» [59:7]

Иллет иллеттөөгө ылайык сыфат болушу о.э. бул сыфаттын туура (сахих) болушу анын шарттарынан. Анын туура болушу эч кандай далил менен бекер кылынбаган же шарый мааниге тескери келбеген болушу. Ылайык сыфат маселенин маңызы болуп, өкүмдөрдү иллеттөө темасы ага негизделет. Шарияттын максаттары фикиринин пайда болушуна ушул сыфат себеп болгон. Бул кандай жүз берген?

Мисалы, Аллах Таала айтат:

﴿رُّؤُا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ ۖ لَّا يَكُونُ لِّلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ ۖرُّؤُا﴾

«Бул пайгамбарлардан кийин адамдар үчүн Аллахка каршы далил болуп калбашы үчүн Биз пайгамбарларды куш кабар жеткирүүчү жана коркутуучу кылып жибердик. Аллах кудурет жана даанышмандык ээси» [4:165]

Бул аятта пайгамбарлар жиберилишинен адамдар үчүн Аллахка каршы хужжат же үзүр калтырбоо максат кылынышы пайгамбарлар жиберилишинин жана даъваттын жеткирилишинин иллети. Бул жерде иллет ылайык сыфат. Себеби, акыл иллет менен маълул ортосундагы байланышты табат же түшүнөт. Себеби, пайгамбарлардын жиберилиши үзүрдү жок кылат жана «бизге рисалат жетип келбеген» деген сөзгө тосмо коёт. О.э.:

«إِنَّمَا جُعِلَ الْإِسْتِذَانُ مِنْ أَجْلِ الْبَصَرِ»

«Көз түшүп калышы себептүү урухсат суроо важиб кылынды» деген хадисте да, акыл байланышты табат же түшүнөт. Ушул себептен улам, урухсат суралып жаткан киши каалабаган же ага каралышы жаиз болбогон нерсеге көз түшүп калуу иллети бар болгондуктан кирүүдөн мурда урухсат суроо важибдигин акыл кабыл алат. Ошондуктан, бул жерде «шарый жолдордо келген ушул сыфаттарда ылайыктуулук шарты толук болду» деп айтылат. Башкача айтканда, сыфатта ылайыктуулук шартынын толук болушу хикматты же иллет менен хукм ортосундагы сабабият алакасын түшүнүүнү түшүндүрөт. О.э. кээде иллеттөөгө далил далалат кылат жана сыфат шарый жолдо келет. Бирок, сыфат иллет болууга ылайык сыфат болбойт. Т.а. иллет менен хукм ортосунда акыл менен алгылыктуу болгон байланыш болбойт. Мындай абалда сыфат иллет деп эсептелбейт. Себеби, Аллах Тааланын:

﴿فَأَنقَضَهُ ۗ إِنَّ فِرْعَوْنَ يَكُونُ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَرْنًا﴾

«Анан, аны Фиравн үй- бүлөсү (бой жеткенче) өздөрүнө душман жана кайгы болуусу үчүн суудан кармап алышты» [28:8]

деп айткан сөзүндөгүдөй ага ылайыктуулук шарты жетишпейт. Бул жерде лам харфы иллеттөө ламы болуп, лугатта ал иллеттөөгө далалат кылат, бирок, ага ылайыктуулук шарты жетишпейт. Себеби, Фиръавн үй-бүлөсү Мусаны өздөрүнө душман жана кайгы болушу үчүн эмес, көз кубанычы болушу үчүн кармап алышкан. Ошондуктан, бул душмандык жана кайгы алардын кылган иштери т.а. кармап алуулары үчүн иллет эмес, балким, натыйжа болуп, Мусанын кармап алынышы ушул натыйжага барып жетет. Ошентип, ылайыктуулук толук болбогон орунда сыфат – ал тургай, ал иллеттин шарый жолдорунан биринде келген болсо да – иллет болбойт. Амидий айтат: «Ылайыктуулук ушундай бир түшүндүрмө болуп, эгер ал акылга сунуш кылынса акыл аны кабыл алат». (Ихкам фи усули ахкам: 2/273).

Мындан анык көрүнүп тургандай, ылайык сыфат ага негизинен кыяс кылына турган иллеттин же ал аркылуу хукм өтүмдүү болушунун шарты. Бул жерде теманы өнүктүрүп, улап жаткандар бар. Себеби, бир топтун белгилүү бир эреже жана иллеттерди айтышында жана бир топтун аларды четке кагышында көөдөлөнгөн тартышуулардан кийин ылайык сыфат менен – ал тургай, бул сыфатка шарый далил далалат кылбаса да

– иллеттөөнү айтуу пайда болду. Бул сөзгө ылайык, эгер шарыйй хукм үчүн белгилүү бир иллет болушу ыктымалы бар болсо, акыл анда бир хикмат же кызыкчылыкты көрөт жана ушул иллет зон-күмөн ордунда болот. Ислам шариятында күмөнгө амал кылынышы мыйзамдуу күчкө ээ болгону үчүн бул иллет шарыйй иллет болот. Ошентип, ылайык сыфатты иллет жолдорунун бири же иллеттеги шарт эле эмес, балким, ага далил кылып алуу темасы тартышууга кирди. Эгер, биз спирт ичимдикти иллеттемекчи болсок, спирт ичимдик аны менен иллеттенип жаткан сыфат иллеттөөгө жарактуу болушу т.а. ылайык сыфат болушу зарыл. Спирт ичимдиктин жыты же анын мас кылуучу болушу анын сыфаттарынан. Ал эми, анын жытына келсек, ал спирт ичимдикти арам кылууга иллет болууга ылайык болбогон сыфат. Бирок, спирт ичимдиктин арам кылынышы менен мас кылуу сыфаты ортосундагы байланышты акыл кабыл алат. Себеби, акыл мас кыла турган нерсенин тыюу салынышындагы пайданы же хикматты түшүнөт. Ошондуктан, мас кылуу сыфаты аны менен (спирттик ичимдик арам экенин) иллеттеп жаткан кишинин назарында арам кылуу үчүн иллет болууга жарактуу болот. Бирок, бул сыфат башынан эле шарыйй жолдо келбеген. Т.а. мас кылуунун иллет болушуна шарыйй далил табылбайт. Ошондуктан, аны Ханафийлер катыйй четке кагышкан.

Ошентип, сыфаттын иллеттигине далил болушу, кийин ал иллет катары далилдениши үчүн анын ылайык сыфат болушу шарт кылынышы башка нерсе болсо, сыфаттын иллет болууга ылайык болушу, бирок, анын иллеттигине далил жоктугу башка нерсе, экөөсүнүн ортосунда анык айырма бар. Бул экинчи маселени алуу шарияттын максаттары темасынын пайда болушундагы өнүгүү болуп эсептелет. Себеби, мындай кадам өкүмдөрдү хикматтар менен иллеттөө дегени. Ошентип, иллеттөөнүн жаңы жолу т.а. ылайыктуулук жолу пайда болду. Ушул орунда эскертип кетсек, мында ылайык сыфат, хикмат же пайда шарыйй далил кылып алынбайт. Себеби, хукмга пайда далил кылынбайт жана пайдага ылайык хукм пайда болбойт. Балким, хукмдун шарыйй иллети деп күмөн кылынган бул шарыйй хукмда пайда үйрөнүлөт. Башкача айтканда, бул шарыйй хукмда же өкүмдөрдүн бир нечесинде шарыйй хукм үчүн ылайык хикмат бар экени элестетилет, кийин иллет катары көрсөтүлөт. Ошондуктан, мындай тыянак ылайыктуулук же ихала (иллет деп күмөндөнүү) жолу деп аталды. Ошондуктан, бул убакта «бул сыфат же маанини хукм тастыктады» деп айтылат жана «аны нусус же далил тастыктады» деп айтылбайт. Т.а. бул сыфат нусус далалатынан эмес, нусустун маанисинин далалатынан алынган. Газзалий айтат: «Биз айтып өткөн бул шарттарга ылайык, кызыкчылыктарга ээрчүү алсыз. Бул жерде анык болгон нерсе, пайдалуу деп таап, ушул негизде өкүм чыгаруу аны төрт асл-далилден кийинки бешинчи далил кылып койбойт, балким, истихсан менен хукм кылган киши шарият менен өкүм чыгарган деп эсептелгендей, пайдалуу

деп таап, ушул негизде хукм чыгарган киши да шарият менен хукм чыгарган болуп эсептелет». (Мустасфа: 1/180).

Бул өнүгүү ага терең киришкен Шафийлер менен, аны четке каккан Ханафийлер ортосунда тартышууларды козгоду. Ханафийлер аны ой жана батыл, андагы күмөн шарый күмөн эмес дешти. Аны коргогондор: эгер өкүмдөрдү иллеттебесек, окуялар жана жаңы нерселер өкүмдөрдөн сыртта болуп калат дешти. Аларда: «Өкүмдөрдөгү аслдык иллеттөө, эгер шарият иллетке далалат кылган болсо, ал алынат жана эгер далалат кылбаса иллеттөө үчүн эң жарактуу сыфатты издешибиз зарыл. Анын эң жарактуусу (сыфат болууга) эң көп ылайык болгону. Ушул шарт менен, анын четке кагылышына же бекер кылынышына шарият далалат кылбашы зарыл» деген сөз пайда болду. Шафий мазхабына ээрчиген Жувайний ылайыктуулук жолун коргоп, аны четке каккан Ханафийлерди усулду түшүнүүдө катага жол койду деп айыптайт жана «ылайыктуулук жолун кармануу далилсиз өзбашымчалык кылуу жана акылды өкүмдар кылуу» деген сөздү четке кагат. Ал: «Өз билемдик кылуу жана акылды өкүмдар кылуу деген сөз Шафий жолуна жүрбөгөндөрдүн сөзү», - дейт. Абу Ханифа жана аны ээрчигендер жөнүндө мындай дейт: «Жалпысын алганда, аларда усул илими аз да, көп да эмес. Эгер алардын бири кандайдыр бир маселеге ат койсо, биз аны фуруьлардын тафсилаттарында четке кагабыз. Себеби, алардын ээси өз маселесин усулга негиздебеген, балким, аларды өзүнө ылайык келгенче келтирген». (Бурхан: 2/587).

Бул тартышуулар уланды жана Ханафийлер бул манхаждын жалпысынан баарын четке кагышты. Мисалы, хижрий 482-жылы каза болгон Баздавий ылайыктуулук жана ихала (иллет деп ойлоо) жөнүндө мындай дейт: «Ал эми, ойлоого келсек, ал акыйкаты болбогон күмөн болгону үчүн батыл. Себеби, ал жашыруун болуп, атаандашка каршы далилдикке жарабайт жана ал далил эмес». (Усул Баздавий: 3/518). Ал дагы айтат: «Биз иллеттөөнү нусустардагы өзүнчө бир асл т.а. далил кылып албайбыз. Балким, нусустун иллеттенген нусус экенине далил керек деп билебиз». (Усул Баздавий: 3/438). Хижрий 1225-жылы каза болгон Абдул Али Мухаммад Ансарий айтат: «Ханафийлерде адай эмес. Себеби, ханфийлер ихаланы бүтүндөй кабыл алышпайт... Себеби, ой бирер нерседе акыйкаттын ордун баса албайт. Анын максаты илхамга окшош болуп, хужжат болууга жарабайт». (Фаватихур рахмут: 2/301).

Шарияттын максаттары маселеси усулчулар аны кандай баян кылган болсо, ошондой боюнча бузбастан текшерилип чыккандан кийин, бул маселеге тиешелүү Хизб-ут-Тахрир жазган маалыматтарга кайрылганыбыз жакшы. Мужаддид аалым шейх Такийюддин Набаханий рахимахуллах Шариъ касд кылган алгылыктуу максаттар менен, акыл касд кылган четке кагылган максаттардын ортосундагы айырманы баян кылып берген.

Шарий касд кылган максат же жалпысынан шарияттан касд кылынган максат болот. Аллах Таала айтат:

﴿وَمَا أَرْأَىٰ لَكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

«Чынында Биз сени бардык ааламдарга рахмат кылып жибердик»

[21:107]

Же өкүмдөрдн айрымдарынан касд кылган максат болот. Аллах Таала айтат:

﴿إِنَّ أَصْلَٰةَ تَنَهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾

«Албетте намаз бузукулук менен жамандыктан тосот» [29:45]

Ушуга ылайык, Хизб максаттардын этибарга алынышында – алар жалпысынан шарияттан касд кылынган максат болобу же өкүмдөрдүн айрымдарынан касд кылынган максат болобу, айырмасыз – анын мукаллаф тарабынан эмес, балким, Шарий тарабынан белгиленген болушун шарт кылат. Көпчүлүк усулчулар максаттарды зарурият, хажият жана тахсинаттарга бөлөт. Зарурияттарды бешке бөлүшөт: дин, жан, акыл, насил жана малды сактоо. Хизб буларга үч заруриятты кошот. «Исламий шахсия» китебинин үчүнчү бөлүгүндө мындай делет: «Мисалы, алар «эч кандай улут жана шарият ага баш ийүүдөн сыртта эмес» деп айтып жаткан дин, жан, насил, акыл жана насилди сактоо сыяктуу беш зарурият, коом экендиги жагынан коом үчүн зарыл болгон зарурияттардын баары эмес. Себеби, мамлекет, коопсуздук жана адамдын кадыр-кыйматын сактоо да коом үчүн зарыл болгон зарурияттардан. Демек, түпкүлүгүндө зарурияттар бешөө эмес, сегиз...». Хизб максаттар менен иллеттерди айырмалайт. Себеби, максат эгер анда иллеттөө шарттары толук болсо гана өкүмдөрдүн мыйзамдуу күчкө кириши үчүн иллет болот. «Исламий шахсия» китебинде мындай делет: «Себеби, иллеттөөгө далалат кыла турган нусус ушундай, анда иллетти түшүндүргөн лафз келип, ылайык сыфатка ээ болушу зарыл. Мисалы, төмөндөгү аяттагы сыяктуу иллетти түшүндүргөн харфтардын бири болушу керек:

﴿كَيْ لَا يَكُونَ دُونََ بَيِّنٍ إِلَّا غَنِيَاءَ مِنْكُمْ﴾

«Тээ, силердин араңардагы бай-дөөлөттүү кишилер ортосунда гана айланып жүрө бере турган нерсе болуп калбасын үчүн» [59:7]

Же ушул хадистердеги сыяктуу сүйлөмдүн мазмуну иллетти түшүндүрүшү зарыл:

﴿وَلَا يَرِثُ الْقَاتِلُ شَيْئًا﴾

«Катыл мурастан эч нерсе албайт». Абу Давуд риваяты.

﴿لَا يَقْضِي الْقَاضِي بَيْنَ اثْنَيْنِ وَهُوَ غَضَبًا﴾

«Казы ачууланганда эки кишинин ортосунда хукм кылбасын». Ахмад риваяты.

«... فِي صِدْقَةِ الْعَمِّ، فِي سَائِمَتِهَا...»

«Зекет жайлоодогу жандыктан берилет». Бухарий риваяты.

Бул сүйлөмдөрдөн иллетти түшүнсө болот. Дагы ушундай сүйлөмдөр бар, аларда мындай сыфаттар табылбайт же ылайык сыфат болбойт. Алардан иллеттөө түшүнүлбөгөнү үчүн иллет болбойт». Ушуга ылайык, Хизб иллеттин шарттары толук болсо гана аны иллет деп кабыл алат. Иллет хикматтан жана мыйзамчылыктан көздөлгөн гоядан (максат) алыс кылат. Иллет хукмдан мурда бар болот о.э. барлык жана жоктукта да хукм менен бирге болот. Иллет хукмдун мыйзамдуу күчкө киришинин себеби. Хукм ага гана ылайык кабыл алынат. Хикмат жана максат (гоя) да көптөгөн нусустарда келет. Мисалы:

﴿يَسْتَهْدُوا مَنَفَعًا هُمْ﴾

«Алар өздөрү үчүн болгон пайдаларга күбө болуу үчүн» [22:28]

﴿إِنَّ أَصْلَ مَا تَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾

«Албетте намаз бузукулук менен жамандыктан тосот» [29:45]

Хажылар пайдаларга күбө болушу, күбө болбошу да мүмкүн. О.э. намаз бузукулуктардан тосушу да, тоспошу да мүмкүн. Шарияттан көздөлгөн гоя же хикмат хукм колдонулушунун натыйжасы жана анын мыйзамдуу күчкө киришинин иллети эмес. Ошондуктан, иллет жана хикматтан айырмаланат. Аларды аралаштырып жиберүү шариятты түшүнүүнү жана ага баш ийүүнү нугунан чыгарат. □

КАПИТАЛИЗМ ӨЗҮНҮН АДИЛЕТСИЗ ТҮЗҮМҮ МЕНЕН АДАМЗАТТЫ КЫЙРАТУУДА, ЖАЛГЫЗ ЧЕЧИМ – ИСЛАМ ТҮЗҮМҮ

Мухаммад Мустафа – Яман

Бүгүнкү күндө Батыштын капиталисттик экономикасы дүйнө экономикасына өкүмдарлык кылууда. Ал бардык мамлекеттерди, исламий дүйнө мамлекеттерин капиталисттик экономиканы экономика үчүн конституциялык жана амалий жактан кайрыла турган булак катары кабыл алууга мажбур кылууда. Батыш экономисттеринин фикиринде, экономикалык проблема адам муктаждыктарына карата ресурс жана байлыктардын жетишсиздиги. Алар муну «салыштырмалуу таңкыстык» деп аташат. Батыштын түшүнүгүнө ылайык, адамдын чектелбеген муктаждыктарына карата ресурс, товар жана кызматтар жетишпейт. Башкача айтканда, адамдын муктаждыктарын кандыра турган ресурстардын тең салмактуулугуна эч качан жетишип болбойт. Алардын назарында, ресурстар менен адамдын чектелбеген муктаждыктары ортосундагы айырманы азайтуу үчүн өндүрүштү көбөйтүү зарыл. Мисалы, коомдун 50 %ын түзгөн кишилер ресурстарды колдонуп пайдалана беришинин ордуна өндүрүштүн көбөйтүлүшү ресурстардын «товар жана кызматтар» көрүнүшүндө көбөйүшүнө алып келет. Базарда ресурстардын болушу алардан пайдаланып өз муктаждыгын кандыруучулардын пайызын 80 %га чейин өсүшүнө алып келет. Ошентип, өндүрүш көбөйгөн сайын пайдалануу да көбөйөт жана коомдун муктаждыгы кандырылат. Бирок, калган 20 % адам ресурстарга жетише албайт, себеби, товар жана кызматтар бардык адамдардын муктаждыгын кандыра албайт. Ошентип, калгандар т.а. ишке жараксыздар, жумушсуздар же негизги муктаждыгын кандырууга каражаты жетпегендер өздөрүнө керек болгон товар жана кызматтарга ээ боло албайт жана өз муктаждыктарын кандыра алышпайт. Ушул себептен улам, алардын назарында дүйнө жакырлардын болушу анык!!!... Капитализмди колдонуп жаткан мамлекет мындай жакыр класстын бар болушун табигый деп эсептейт. Ошондуктан, бул мамлекеттер жакырларга этибар бербейт! Тескерисинче, жакырчылык проблемасын мамлекет системасына байланышы болбогон чараларды колдонуу аркылуу (т.а. бейөкмөт кайрымдуулук уюмдары аркылуу) чечүүгө аракет кылат. Бул чаралар жакырчылыкты жоюуга жетиштүү болбойт жана жок кылбайт... Мындай мамлекеттер өндүрүштү көбөйтүүдөн башка нерсеге этибар бербейт.

Башка тараптан, ким өзүндөгү байлыгы аркылуу канча ресурска мүмкүнчүлүгү болсо, байлыгы көбөйө берет о.э. өзүнүн завод жана долбоорлору аркылуу таасири күчөй берет. Натыйжада, базар жана товарлар үстүнөн өкүмдарлыкты орнотот! Капиталисттик түзүмдөгү мүлк эркиндиги себептүү бай топ ресурс жана байлыктарды оңойлук менен ээлеп алат жана алардын колунда байлык топтоло берет. Кийин алар

саясатчылардын артында туруп, өз кызыкчылыктарына ылайык мыйзам чыгарышы үчүн аларга жардамдашат. Базарларды ачууда жана башка калктар жана өлкөлөрдүн байлыктарын колго алууда алардан пайдаланышат... Бул колонизаторлор согуштар, риба карыздар жана байлыктарды тартып алуулар аркылуу азыктанат. «Капиталисттик түзүм» деген нерсе ушул жерден келип чыгат. Бул түзүмдө капитал ээси болгон класс Батыш режимдериндеги өкүмдарлар классы үстүнөн өкүмдарлык кылат. Ошондуктан, дүйнөнү басып алып жаткан, талап-тоноп жаткан жана эч кандай көзөмөлсүз каалаганын өлтүрүп жаткан о.э. ресурстарга бай жана дүйнөдө эң улуу мамлекет болгон Америкада жакырлар, башбаанексиз жана жумушсуздар саны көп. Америка мамлекети аларды эч нерсе менен камсыздабайт. Американын мурдагы президенти Трамп араб мамлекеттеринен финансылык каражат алганда Америка калкына көбүрөөк жумуш орундарын жаратууну убада кылган. Башкача айтканда, андан өндүрүштө иштетип жаткан кишилер өз муктаждыктарын каптоодо пайдаланды. Бул акчалар жакырлар, кембагалдар жана ачкалыктан өздөрүн куткарууга чамасы жетпегендерге кам көрүү үчүн колдонулбады! Себеби, капиталисттик режимдердеги акимдер алардын назары боюнча коомдо болушу анык болгон мындай топко этибар беришпейт!

Ислам экономикалык проблема – алар кыска акылдары менен элестеткендей – байлык жана ресурстардын жетишсиздигинде деп айтпады. Аллах Таала жер жүзүн Кыяматка чейин адамдарга жете турган байлыктар менен камсыздап койгон.

﴿قُلْ أَنْتُمْ تَكْفُرُونَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خَلَقَ الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ﴿١﴾ فَذَكَّرَهُ فَأَنبَدَ وَإِنْ عَلِيمٌ ﴿٢﴾ عَلِيمٌ ﴿٣﴾ وَءَعْلَمُ فِيهَا رُؤُوسَ مِن فَوْقِهَا وَبُرُكَّ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ ﴿٤﴾ وَءَلَسَّا لَئِيلِينَ ﴿٥﴾﴾

«Айткын: «Акыйкатта силер Жерди эки күндө жараткан Затка кафир болосуңарбы жана башкаларды Ага теңештиресеңерби?! Бул (Аллах) бүткүл ааламдардын Роббиси го?! Ал (Жердин) үстүндө тоолорду (пайда) кылды жана аны берекелүү кылды, дагы ошол (Жер)де анын жемиштерин толук төрт күндө белгилеп бөлүштүрдү. (Бул тактоо) суроочулар үчүн» [41:9-10]

﴿إِنَّمَا نَزَّلْنَا أَنْزِيلًا خَزَنَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿١﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَجَاتٌ مِّنْهُ لَئِن كَانُوا يَشْعُرُونَ ﴿٢﴾ وَءَلَمْ يَجْعَلْ لِّلنَّاسِ مِن نَّفْسِهِ مِثْلًا مَّا يُدْعَوْنَ إِلَىٰ حَقٍّ مِّنْهُ لِيُذَكَّرُوا ﴿٣﴾﴾

«(Эй инсандар) Аллах асмандагы жана жердеги бардык нерселерди силерге моюн сундуруп койгонун, силерге бардык тышкы жана ички ниъматтарды толук кылып бергенин көрбөдүңөрбү? Адамдардын арасында ушундай кимселер да бар, алар өздөрү билбей, хидаят таппай жана жаркын Китеп - далилге ээ болбой туруп Аллах туурасында талаш - тартыш кылышат» [31:20]

Кийин Аллах Таала мусулмандар үчүн экономикалык түзүмдү берип, анда адамдын турмуштук проблемаларын жана маддий муктаждыктарын чечти.

﴿وَأَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا تَوْرَةً وَالْإِنجِيلَ وَمَا أَنْزَلْنَا إِلَيْهِمْ مِنَ رَبِّهِمْ لَأَكْلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أُنُوفِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ أَسَاءٌ مَا يَعْمَلُونَ﴾

«Эгер алар Тооротко, Инжилге жана Жараткан тарабынан түшүрүлгөн бардык нерселерди туура аткарышканда үстүлөрүнөн да, астыларынан да ырыскыланган болушаар эле. Алардын араларында адилет ээлери болгон кишилер да бар. А бирок алардын көптөрү канчалык жаман иштерди кылышат» [5:66]

Бирок, өкүнүчтүүсү, ал бүгүн колдонулбай жатат. Ошондуктан, мусулмандар аны өз жашоосуна алып келиши вабиб. Себеби, алар ушул түзүмдү колдонушпай жатканы үчүн күнөөкөр болушат. Тескерисинче, Батыш (башчылары жана капиталисттери) анын колдонулушун жана аны колдоно турган Халифалык мамлекети тикеленишин алдын алууга аракет кылууда. Себеби, Батыш Халифалык Батыш адамдардын байлыктарын уурдашына жана акысыз жешине жол бербестигин о.э. колонизаторлугуна чекит коюшун жакшы билет.

Ислам экономикалык проблеманын чечими «байлыкты бөлүштүрүүдө» деп белгиледи. Ислам ушул жерден байлык коомдун бардык мүчөлөрү: байы-кембагалына, алсызы-кудуреттүүсүнө жетип барышын камсыздай турган экономикалык өкүмдөрдү алып келди... О.э. капиталисттик түзүмдө болгондой байлыкты бир топ байлар колунда топтолуп калышынан кайтарды. Ыктымал:

﴿كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ﴾

«Тээ, силердин араңардагы бай-дөөлөттүү кишилер ортосунда гана айланып жүрө бере турган нерсе болуп калбасын үчүн» [59:7]

аят каримасы Ислам байлыкты бөлүштүрүүгө этибар каратышынын эң туура көрүнүшү болсо керек. Ошондуктан, көптөгөн шарый далилдер бар, алар негизги проблема адамдардын жакырчылыгында о.э. ар бир адамда байлыкка ээ болуу жана андан пайдалануу мүмкүнчүлүгү жоктугунда экенин баян кылат. Ошондуктан, Ислам капитализмдин экономикалык проблемага болгон көз карашына тескери түрдө чечим байлыкты бөлүштүрүү менен ишке ашат деп белгилейт.

Ушул себептен улам, Куръан жана Сүннөттө кембагалдар, жакырлар, жетимдер, жолоочу мусапырлар, карызы барлар жана башка муктаждарга инфак-ихсан кылууга кызыктырган жолдомолор бар экенин көрөбүз. Ал тургай, мусулмандар арасындагы нерсе ушул – эгер алардын бири жок кылынышы зарыл болгон жаман ишти кылса, Аллахтын кечиришине муктаж күнөөнү кылса, же бала төрөлсө, же береке пайда боло турган ырыскы келсе, алардын акылына биринчи болуп кембагалдарга жардам жана ихсан кылуу келет. Мунун себеби Аллах Таала байлыкка болгон ач

көздүктү о.э. кембагал, жакыр, карыздар жана жолоочу мусафырлардан турган муктаждарга ихсан кылбоону каралаганы.

﴿كَأَلَّا بَلَّ لَا تُكْرَمُونَ ۖ وَيَتَّيَمٌ ۖ وَلَا تَحْضُونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ۖ وَتَأْكُلُونَ ۖ تَرَثًا ۖ أَكْلًا ۖ مَا ۖ وَتَحْبُونَ ۖ مَا ۖ حُبًّا ۖ مَا ۖ﴾

«**Жок**, (силер күмөн кылганыңардай ызаат-урмат байлык менен, кордук-кембагалдык менен болбойт)! **Жок**, силер жетимди ызаат-урмат кылбайсыңар! **Жарды бей-бечераны тамактандырууга да бири-бириңерди үгүттөбөйсүңөр! Мурасты болсо** (өзүңөрдүн үлүшүңөргө өзгөлөрдүкүн да) **кошуп жеши менен жей бересиңер! Дагы мал - дүйнөнү катуу сүйүү менен сүйөсүңөр!**» [89:17-20]

Ушул мааниде көптөгөн аят жана хадистер келген, алар мусулмандарды ушул сыяктуу кишилерге ихсан кылууга кызыктырат жана бул күнөөлөргө каффарат болот деп белгилеген. О.э. мында Аллахка жакындык бар. Аллах Таала:

﴿إِنَّمَا ۖ صَدَقْتُ ۖ لِفَقْرَاءٍ ۖ وَالْمَسْكِينِ ۖ وَالْعَمِلِينَ ۖ عَلَيْهَا ۖ وَأَمْرًا ۖ فُلُوبُهُمْ ۖ وَفِي ۖ أَرْقًا ۖ وَالْغَرَمِينَ ۖ وَفِي ۖ بَيْلِ ۖ اللَّهِ ۖ وَآيِنِ ۖ السَّبِيلِ ۖ فَرِيضَةً ۖ مِنَ ۖ اللَّهِ ۖ وَاللَّهُ ۖ عَلِيمٌ ۖ حَكِيمٌ ۖ﴾

«**Албетте, садакалар жалаң кембагал-кедейлерге, бей-бечараларга, садака жыйуучуларга, көңүлдөрү (Исламга) дос-үлпөт кылынуучу кишилерге, моюндарды (кулдарды) азат кылууга, карыздар кишилерге жана Аллах жолунда о.э. жолдо жүргөн-мусаапырларга берилет. Бул Аллах тарабынан фарз кылынган иш. Алла Билимдүү жана Даанышман**» [9:60]

аятында мусулмандардын байларына зекет берүүнү фарз кылды. О.э. зекетти байлардан алынып, кембагалдарына бериле турган кембагалдардын акысы кылып белгиледи. Мындан тышкары, жакырларга инфак-ихсан кылуу, жетимди камсыздоо жана ачканы тамактандырууга кызыктырды... Бул болсо, мусулмандар арасындагы биримдик о.э. ижтимаий бир туугандык биримдигинин жайылышына алып келет.

Бирок, Ислам кембагалдыкты жоюуда жалпы жолдомолор менен чектелбеди, балким, экономика жана турмуш иштеринде шарый хукмдардан турган жана адамзатты кыйнап жаткан экономикалык проблемаларды чече турган түзүмдү берди. Ал да болсо «байлыкты бөлүштүрүү» болуп, анда байлык коомдун бардык адамдарына жетип барат. Биз, оболу мусулмандарга Ислам жана анын бардык өкүмдөрү ар бир нерселерден кабардар жана билимдүү Зат тарабынан түшүрүлгөн туура дин экенин түшүндүрүү үчүн ушул хукмдардын айрымдарын көрсөтүп өтөбүз:

– Ислам мүлктү үч түргө бөлдү: жеке мүлк, мамлекеттик мүлк жана умумий мүлк. Шарият умумий мүлктөн баары пайдаланышына урухсат берип, ага чоң запастагы нефть жана минерал булактары сыяктуу кендер кирет. Запасы өтө чоң болгон мындай кендер мамлекеттин бардык жарандарына тиешелүү. Мына ошонун өзү бул байлыктын жамаатка

жетиштүү болушуна кепил. Шарият ал тургай аларды мамлекет ээлеп алышынан кайтарат, бирок, аны казып алуу иштеринин үстүндө көзөмөлдөп турушунан кайтарбайт. О.э. шарият үлкөн компания ээлери аларды ээлеп алышына жол бербейт. Бирок, аны казып алууда сарфтаган каражатын алуудан кайтарбайт. Адамдар нефть, газ, электр энергиясы жана башка энергияларды бекерге алышат. Кийин мамлекет аларга баалардан ашканын кайтарат. Имам Мавардий өзүнүн «Хавий» деген китебинде умумий мүлктү мындай деп түшүндүрөт: «Ал (умумий мүлк) мусулмандар жамаатынын мүлкү болуп, адамдар да, мамлекет да ага ээлик кылышы же өз кызыкчылыгы үчүн пайдаланышы мүмкүн эмес. Бул жакырлардын ээси катары бүткүл коом бардык адамдар тарабынан биргеликте катышат. Аларды сатуу, ээлеп алуу жана белек кылуу мүмкүн эмес. Мамлекет андан пайдалануу тартибин жолго коюшу мүмкүн». Такийюддин Набаханийдин «Экономика түзүмү» деген китебинде мындай делет: «Умумий мүлк – Шарий жамаатка биргеликте пайдаланууга уруксат берген мүлк. Умумий мүлк деп белгиленген нерселер Шарий «жамааттыкы» деп дайындаган, адамдын жалгыз өзү ээлик кылышына тыюу салган нерселер». Эми мамлекет умумий мүлктөрдү көзөмөлдөшүнө келсек, бул байлыкты коом адамдары ортосунда бөлүштүрүүгө жардам берет. О.э. бул байлыкты чектелген адамдар колунда топтолуп калышын алдын алат. Мындан тышкары, байлыктан мүмкүн болушунча көбүрөөк адамдардын пайдаланышына о.э. нефть жана нефть продукцияларынан даярдалган товарлардын өздүк баасын төмөндөтүүгө салым кошот.

– Ислам рибаны арам кылган.

﴿وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا﴾

«Аллах сооданы адал, сүткорлукту арам кылган»

[2:275]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿۲۷۵﴾ فَإِن مَّ تَعْلَمُوا
فَأَذِّنُوا بِحُرْمِ مِنَ اللَّهِ وَرِوَابِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ﴾

«Эй муминдер, Аллахтан корккула жана эгер чыныгы мумин болсоңор, риба саркындыларын таштагыла. Эми эгер (буйругубузду) кылбасаңар, анда Аллах жана Расулу тарабынан болуучу согушту угун-билип койгула! Эгер тообо кылсаңар, мал-мүлкүңөр өзүңөргө – залым да, мазлум да болбойсуңар»

[2:278-279]

Рибанын жаман таасирлеринин бири – риба байлык эч кандай өндүрүшсүз муктаждардын эсебине паразит рибакорлордун колунда топтолуп калышына алып келет. Башка тараптан болсо, кыйналган карызы барлардын классы пайда болот... Рибанын адамдардын жашоо турмушуна болгон таасирине келсек, ал баалардын жалпы даражасынын көтөрүлүшүнө алып келет. О.э. социалдык турмушту чаташтырат. Ислам риба менен алектенген кишини Аллах жана Расулуна согуш ачкан кылмышкер деп түшүндүргөн. О.э. аны зынадан да чоң кылмыш кылган деп эсептейт. Риба тарыхта кулчулукту чыгарган. Себеби,

карызы бар адам карызын төлөй албаса, өзүн карыз берүүчүгө саткан. Бүгүн эл аралык риба уюмдары жана мамлекеттери бар. Алар жакыр коомдорго карыз берип, төлөй албаса, аларды кул кылып алат. Кийин мамлекеттин байлыктарын соруп алып, адамдарды өнүгүүдөн тосот, аларды бай мамлекеттердин душмандыгы жана аткаргыс шарттары астында кармап турат. Башкача айтканда, адамдарды кул кылат.

– Ислам монополияны арам кылган, себеби, мында байлык бир топ монополисттердин колунда топтолуп калат. Расуллуллах ﷺ айтат:

«مَنْ احْتَكَرَ طَعَامًا أَرْبَعِينَ لَيْلَةً، فَقَدْ بَرِيَ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى، وَبَرِيَ اللَّهُ تَعَالَى مِنْهُ، وَأَيَّمَا أَهْلُ عَرَصَةٍ أَصْبَحَ فِيهِمْ امْرُؤٌ جَانِعًا، فَقَدْ بَرَّتْ مِنْهُمْ ذِمَّةُ اللَّهِ تَعَالَى»

«Кимде-ким бирер тамакты кырк күн (ихтикар кылып) сактаса, Аллахка тиешеси жок жана Аллах да ага тиешеси жок. Кайсы бир көчө калкынын арасында бир киши ачка абалда таң аттырса, алардан Аллахтын коргоосу көтөрүлүштүр». Имам Ахмад Муснады. Расуллуллах ﷺ дагы бир хадисте айтат:

«مَنْ احْتَكَرَ عَلَى الْمُسْلِمِينَ أَرْبَعِينَ يَوْمًا ضَرَبَهُ اللَّهُ بِالْجَدَامِ وَالْإِفْلَاسِ»

«Кимде-ким мусулмандардан бирер тамакты кырк күн (ихтикар) кылып сактаса, Аллах аларды нес оорусу жана банкроттук менен жазалайт». Ихтикар – бул адамдарга керек болгон нерсени, азык-түлүк жана башка нерселерди кармап туруу. Аны кармап турууда адамдарга зыян жетет жана алардын турмушу оорлошот. Бул бардык нерселер: азык-түлүк, кийим-кече, дары-дармек, унаа жана жер семирткич сыяктуу айыл чарба жана өндүрүш куралдарын, жумушчулар, эмгекчилдер, кол өнөрчүлөр, окумуштуулардын тажрыйбаларын да өз ичине алат. Эгер, Уммат мына ушундай товарлар, пайдалар жана кызматтарга муктаж болсо (монополия кылынып жаткан нерсе эмне болушуна карабастан, зыян жетип жатканы этибарга алынат) монополисттер өз колундагы нерселерди берүүгө мажбурланышат. Т.а. эгер монополисттер товар жана кызматтарды базарга алып чыгуудан баш тартышса – Умматтын жакшы жашоо укугун камсыздоону эсепке алып жана зыянды кетирүү үчүн – алар товарларды жакшы баада сатууга, кызматтардан адамдарды жакшы төлөм акысына пайдаландырууга мажбурланышат. Монополияны тыюу салуудагы хикмат адамдардан зыянды кетирүү о.э. монополиясыз жана тоскоолсуз байлыкка ээ болушу үчүн адамдарга жолду ачып берүү. О.э. адамдар байлыкты эксплуатация кылууларына жардам берүү. Мында коомдун ар бир адамы байлыктан өз насибин алышы кепилденет.

– Исламдагы мурас түзүмү үлкөн байлыктарды бөлүп, аны мураскорлор ортосунда бөлүштүрүп берет. Мурас мыйзамы байлыкты бөлүү каражаттарынын бири. Мурасты бөлүү ага иллет эмес, тескерисинче, ал анын вакиълигин белгилөө. Себеби, байлыкка ээ болуу мубах иштерден болгону үчүн кээ бирөөсүндө ал айрым адамдардын

колунда топтолуп калат. Алар каза болгон соң, алардын байлыгы мураскорлор ортосунда бөлүнөт. Мураска исламий фикхти колдонуу аркылуу адамдар адилеттүү түрдө өз насибин алышат. Факир жана жакыр адамдарга жакшы көрүнүштө жана өкмөт аралашпастан байлык бөлүп берилет. Бул батыштыктардын мурас бөлүү мыйзамына тескери. Себеби, аларда байлык бир адамдын колунда топтолуп калышынан буржуазия калыптанат жана тайпачылык күчөйт. Исламдагы мурас бөлүштүрүү болсо, байлыкты кайра бөлүштүрүү аркылуу ушул жыйылып калууга жол бербейт. Ошондуктан, биз исламий тарыхта керектөө тармагында класстык күрөш же чоң айырмачылыктан пайда болгон бир да социалдык силкинүү жүз бергенин көрбөгөнбүз.

– Ислам байлыкты басып коюудан т.а. аны зарылдыксыз басып коюудан кайтарды. Тескерисинче, аны өндүрүш ишканасы, же дыйканчылык, же соода-сатык, же шарият урухсат берген башка бир долборго иштетүү зарыл. Муну менен, ал коом ичинде аракеттенсин жана өз ээсине, иштеп жаткандарга, жакырларга жана башка класстарга пайда келтирсин. О.э. бүткүл коом анын долбоорлорунан пайдалансын. Аллах Таала айтат:

﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ ذَهَبًا وَفِضَّةً وَلَا يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ﴾

«Алтын-күмүштү жыйып алып, аны Аллахтын жолунда садака кылбаган адамдарга жан чыдагыс азаптын «куш кабарын» жеткиргин!» [9:34]

Исламдын байлыкты басып коюуга тыюу салышы жана капитал жаткырууга кызыктырышы бардык мусулмандарга жакшылык алып келет. Исламда капитал жаткыруу дегенде мал-мүлктү көбөйтүү үчүн бир нерсе иштетүү назарга алынат. Андан максат – пайда алуу эле эмес, тескерисинче, экономикалык жана социалдык өнүгүү о.э. исламий коомдорду бутка тургузуу. Байлыкты басып коюуга тыюу салуу аркылуу долбоорлорду өзүн-өзү каржылоо үчүн керектүү акча чогулат жана бул пайыз астында карыз алуудан сактайт. Зекет капитал жаткыруунун эң маанилүү себептеринин бири. Зекет себептүү чогулган байлык калбай калат. О.э. Исламдагы байлыкты басып коюуга болгон тыюу капиталдын толук иштетилишине алып барат. Капиталды өндүрүшкө багыттоо важиб. Бул жерде байлыкты басып коюу менен аны капитал кылып жаткыруунун ортосунда байланыш бар. Байлыктын топтолуп турушу инвестиция жаткырууга багытталбаган байлыкты басып коюунун өзү. Ошондуктан, жетимдин мал-мүлкү зекет берүү себептүү түгөнүп кетпешин алдын алуу үчүн аны иштетип туруу зарыл.

– Ислам исламий мамлекетти өз жарандарынын жеп-ичүү, кийим-кече жана үй-жайга болгон негизги муктаждыктарын кандырууну буюрду. Аларды байлардын баа менен ойношуна таштап койбоду. О.э. Ислам жакырларды капиталисттик түзүмдө болгондой, маддий абалдарын чечпестеп таштап койгон жок. Исламий түзүм коомдун ар бир адамын

зарылдыктар менен камсыздайт. Исламий мамлекет өз жарандарын жеп-ичүү, кийим-кече жана үй-жай сыяктуу негизги муктаждыктарды камсыздап бериши шарт. Абдуррахман Маликий өзүнүн «Оптималдуу экономикалык саясат» китебинде мындай дейт: «... Ислам ар бир жаранды (жеп-ичүү, кийим-кече жана үй-жай) сыяктуу негизги муктаждыктарын камсыздайт. О.э. аларды (дыйканчылык, өндүрүш, соода-сатык жана жумушчу күчү) сыяктуу төрт экономика булагынан күчү жеткенче ээлешин камсыздайт. Мындан тышкары, негизги муктаждыгын кандыруу үчүн аларга күчү жеткенче ээлик кылышына жана камалий муктаждыктарын да кандырышына жол ачып берет. Себеби, мүлккө ээлик кылуу негизги жана асл нерсе...».

Ушул жана ушул сыяктуу хукмдар коомдогу адамдар ортосунда байлыкты бөлүү ишинде жардам берет. Ошондо байлык бир топ адамдардын колунда топтолуп калбайт жана байлык келе турган эшиктер алар үчүн гана ачылбайт. О.э. бүгүн жер жүзүнө өкүмдар болуп турган капиталисттик түзүм сыяктуу адамдар тарабынан чыгарылган түзүмдөрдө болгондой, коомдун жакыр адамдарына жетип барышы кыйын болбойт. Ошондон келип чыгып, капиталисттик түзүмдүн турмушка пайда негизинде карашы о.э. саясий колонизаторлук, анын БУУ жана Эл аралык Банк сыяктуу куралдары пайда кылган абал себептүү адамзат жакырчылык, кымбатчылык жана экономикалык коррупциядан азап тартууда деп айта алабыз. Себеби, мамлекеттин бардык тармактарына өкүмдарлык кылып жаткан, жакырларга этибар бербей турган жана өзү талап-тоноп туруп байлыктын таңкыстыгын айткан байлардын байлыгы көбөйүүдө. О.э. банктар ач көз байлардын капчыгы жакырлардан уурдалган капиталдар менен толуп жатканда алар эл аралык конференцияларда жакырчылык проблемасы жана туруктуу өнүгүү жөнүндө сүйлөп, эки жүздүүлүк кылышууда! Биз дүйнө байлыктарынын борборунда жашасак да, Ислам алып келген адилеттүү бөлүштүрүүдөн куру калганбыз. Мына, байлыктарга толуп ташкан Африка бул байлыктарга өзү ээ эмес. Көрүп турганыбыздай, ким Ислам өкүмдөрүнүн бирин таштаса, Аллах аны ошол өкүмгө мухтаж кылып койду. Ооба, бүткүл дүйнөдө болуп жаткан экономикалык проблеманын чечими Халифалык мамлекетинде гана көөдөлөнгөн Ислам түзүмүн тикелөөдө. Бүгүнкү күндө Хизб-ут-Тахрир дал ушул мамлекетти тикелөөгө аракет кылууда жана бүткүл адамзат капиталисттик түзүмдүн көлөкөсүндө жок болуп кетишинен мурда аны куткаруу үчүн хазарий альтернатива катары ушул түзүмдү сунуш кылууда.

Сөзүбүздүн эң жакшы тыянагы катары, Расулуллах ﷺ жана анын сахабаларынын турмушунан үлгүлөрдү келтирип өтөбүз... Расулуллах ﷺ олжодон түшкөн мал-мүлктөрдү эч кимди ажыратпай бардык мусулмандарга бөлүп берет эле, ажырата турган болсо, шарый себепке ылайык ажыратчу. Рошид халифалар болсо, фатх кылынган жерлерди

мусулмандар андан пайдаланышы жана жашылдандырышы үчүн аларга бөлүп берген. Мамлекет ал жерлерди ээлеп, өзүнүкү кылып албаган. Ибн Кайюм «Задул маад» китебинде Таиф олжолору жөнүндө мындай эстейт: «... Кийин Зайд ибн Сабит олжолорду жана адамдарды эсептеп, аларды адамдарга бөлүштүрүп берүүгө буюрду. Ар бир кишиге төрттөн төө жана кырдан кой туура келди. Эгер атчан болсо, он эки төө жана бир жүз жыйырма кой алды...». Умар رضي الله عنه мусулмандарды бирөөсүн бөлбөстөн малмүлктөрдү бөлүп берди. Эгер, бөлө турган болсо, жынысы, түсү, уруусуна жана мансабына карап эмес, шарый буйрукка ылайык бөлдү... Тарыхчы Балазари رحمته الله өзүнүн «Түрдүү өлкөлөр фатхы» китебинде мындай дейт: «Умар رضي الله عنه адамдардын ысымдарын жазууну баштаганда: «Кимден баштайбыз?», - деди. Ошондо Абдуррахман ибн Авф өзүндөн башта дегенде Умар: «Жок, Бану Хашим жана Бану Мутталибден баштайбыз», - деди. Кийин Аббастан баштады, кийин Али رضي الله عنهдан кийин Расулунна صلى الله عليه وسلمга эң жакын болгон кишилерге, кийин Пайгамбар صلى الله عليه وسلمдын аялдарына бөлдү жана аларга хос насибаларды бөлдү. Кийин Бадрда катышкандарга жана алардан кийинкилерге бөлдү. Усама ибн Зайдга уулу Абдуллахтан көбүрөөк айлык ажыраткан эле. Абдуллах: «Усама менден абзел эмес», - деди. Ошондо Умар: «Бирок, Усама сага караганда Расулунна сүйүктүүрөөк», - деди. Кийин ар бир жаңы төрөлгөн балага жүз дирхамдан берди, эгер бир аз чоңоюп калган болсо, эки жүз дирхам берди. Эгер өспүрүм болсо дагы көбөйттү. Умар رضي الله عنه: «Эгер тирүү болсом, Санья тоосунан келген малчы да мына ушул мүлктөн өз үлүшүн алат», - деди. □

БАЙРАКТАРДЫН СИМВОЛДОРДУН ЖАНА ЭМБЛЕМАЛАРДЫН ИСЛАМДАГЫ ХУКМУ (1)

Насир Вахан ал-Лахабий – Йемен

Манат ул-хукмду (хукм берилген нерсенин вакыйлыгын) түшүнүү хукмду түшүнүүнүн бир бөлүгү болуп эсептелет. Б.а. кандайдыр бир нерсенин, иштин же фикирдин вакыйлыгын түшүнүү ал тууралуу жалпы түшүнүктүн бир бөлүгү болот. Андыктан, байрактарга жана символдорго шарияттан хукм берүүдөн мурун, алардын өзөгүн о.э. келип чыгуу тарыхын өздөштүрүү зарыл.

Жүздөгөн жылдардан бери, ар бир жамааттын, уруунун жана мамлекеттин байрагы болуштугу кадимки көрүнүшкө айланган. Байрак бул жаматтын же мамлекеттин өздүгүн, максаттарын, түшүнүктөрүн, акыйдасын жана саясатын, ошондой эле, ошол байрактын көтөрүлүшүнө себеп болгон тарыхый окуяларын чагылдырат. Халифалык мамлекетинин байрактары болсо (роя жана лива) Ислам акыйдасын, анын рисалатын жана Ислам үмөтүн башкалардан ажыратып туруучу хазарий өздүгүн чагылдырат. Американын байрагы капиталисттик Америка мамлекетин жана анын элин чагылдырат. Британия, Франция, Россия жана башка мамлекеттердин байрактары дагы алардын акыйдасын, жашоо образын, өздүгүн, ошондой эле, мамлекеттик жана коомдук максаттарын чагылдырат. Түрдүү партиялар жана уюмдар дагы алардын өздүгүн, максаттарын жана идеяларын чагылдырган байрактарды кабыл алышкан.

Ар бир сөздүн жана форманын өзүнө жараша мааниси болгондой эле, символдордун дагы мааниси болот. Символдор маанини түшүндүрөт, тил жана андагы жазуулар символдордон турат. Тамга тилден жана тамактан чыга турган үндөрдөн куралат. Тамгалардан сөз, сөздөрдөн сүйлөм, сүйлөмдөрдөн абзац, абзацтардан текст жана тексттерден болсо китеп түзүлөт. Китептер болсо маанилерди жана вакыйлык тууралуу маалыматтарды камтыйт. Тил жана андагы жазуулар символдордон турат, ал эми символдор болсо Исламда мубах болуп эсептелет. Ошондуктан, байрактар жана символдор харамды, бузукулукту жана бөлүнүп жарылууну чагылдарбай турган болсо мубах болуп эсептелет. Эгер, кайсы бир байракта же символдо харам нерселер камтылган болсо, анда ал мубах эмес, харам болот. Шариятта мындай эреже бар:

«Нерселердин аслы – харам экендигине далил келгенге чейин – мубах. Амалдардын аслы – шарый хукмга байлануу».

Ушул эрежеге ылайык, байрак менен символ нерселерден болгондуктан, аслына жараша мубах хукмунда калат. Эгер байрак жана символ исамий шариятты, үмөт биримдигин жана жер бетиндеги мазлум мусулмандарга жардам берүү маанисин чагылдыра турган болсо, аны кабыл кылуу, көтөрүп чыгуу жана ал байрактын астында иш алып баруу жаиз болот. Бирок эгер, байрак Ислам акыйдасына тескери болсо же харамга, бөлүнүүгө жана мусулмандар арасында фитна чыгарууга чакыра

турган болсо ал байракты кабыл алуу харам болот. Ошондой эле, эгер байрак Аллахтын душмандары болгон кафирлер тарабынан орнотулуп, адашууга, шариятка каршы чыгууга, кафирлерге ээрчип, малайлык кылууга жана алардын мабдасы менен акыйдасына даават кылууга чакыра турган болсо, ал байракты кабыл алуу дагы катый (кескин) түрдө харам болот.

Мисалы, крест бул геометриялык фигура. Бирок, ал «Уул, ата жана ыйык рух» деген «үчтүк» акыйдасын чагылдыруучу символго айланып калгандыктан, аны үйгө, кийимдерге, мекемелерге жана байрактарга символ катары орнотуу харам болот. Аллах Таала айтат:

﴿قَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ﴾

«Алла – Масих ибн Мариям», деген кишилер анык каапыр болушту» [5:72]

﴿قَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثُ ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنَّمَا يَنْتَهُوْا عَمَّا يُفُؤُونَ يَمَسُّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾

«Алла – Үчтүн (Алла, Мариям, Ыйсанын) бири»,- деген кишилер да анык каапыр болушат. Анткени жалгыз Кудайдан башка бир да кудай жок. Эгер айтып жаткан сөздөрүнөн токтошпосо, албетте алардын арасынан каапыр болгон кимселерди жан чыдагыс азап кармайт» [5:73]

﴿وَلَا تُفُؤُوا ثَلَاثَةً أَنْتَهُوْا حَيْرٌ كُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ بَحْنَةٌ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَاقِدَةٌ مَا فِي آسْمَائِهِ وَمَا فِي الْأَرْزِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا﴾

«Кудай үчөө (б.а Алла, Марям жана Ыйса үчөө тең кудайлар) дебегиле! (Мындай бузук ишенимден) токтогула! Ошондо өзүңөр үчүн жакшы болот. Эч шек-күмөнсүз Алла жалгыз. Ал балалуу болуштан таза Зат. Асмандардагы жана Жердеги бардык нерсе аныкы. Алланын Өзү жетээрлик таяныч» [4:171]

Дагы бир мисал, орок менен балка түпкүлүгүндө жумушчуларды жана дыйкандарды чагылдырган символ. Бирок, акыйдада жана турмуштук өлчөөлөрдө Исламга тескери болгон коммунизм орок менен балканы өзүнө символ кылып кабыл алгандыктан, аларды символ катары колдонуу мусулмандар үчүн жаиз болбой калды. Ошондой эле, улутчулдукка, мекенчиликке, тайпачылыкка жана бөлүнүүгө чакыруучу байрактарды жана символдорду кармануу дагы харам. Анткени, алардын бардыгы Сайкс – Пико келишимине жана демократияга негизделип, үмөттү бөлүп жаруу максатында таңууланган жасалма байрактар. Андан тышкары, масондук жана сионизм символдорун колдонуу дагы харам.

Тилекке каршы бүгүнкү күндө, мусулман өлкөлөрүндөгү саткын жана малай акимдердин көпчүлүгүнүн крестти, жөөттөрдүн баш кийимин жана индуизм менен буддизмдин символдорун «тагынып же кийип көрүп жаткандарына» күбө болуудабыз. Кээбирлери, мусулман өлкөлөрүндө Хубалга, Латка жана Уззага окшотуп, буддизмдин буттарын орнотуп

жатышат. Башкалары болсо, өздөрүнүн бийлигин сактап калуу максатында масондордун символдорун улуулап жатышат. Алар азиздикти Аллахтан эмес башкалардан издешип, өздөрүнө кандайдыр бир зыян жетип калышынан жана байлыктарынан ажырап калуудан коркушууда. Аллах Таала андайларды мунафик деп сифаттап, алар тууралуу мындай деген:

﴿بَشِيرًا مِّنْفَقِيبٍ بَانَ هُمْ عَدَابًا لِّمَا ﴿١٤٠﴾ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكُفْرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَلْيَبْتَغُونَ عِندَهُمُ الْجِزَّةَ فَإِنَّ الْجِزَّةَ لِلَّهِ مِيعًا﴾

«Мындай мунаафыктарга алар үчүн жан чыдагыс азап бардыгынан «куш кабар» айтып койгун! Алар момундарды коюп, каапырларды дос тутушат, эмне, алар ошол каапырлардын жанынан күч-кубат издешеби?! (Убара болушат!). Анткени бардык күч-кубат Аллага таандык» [4:138-139]

﴿فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرٌّ ﴿١٤١﴾ يُسِرُّونَ فِيهِمْ يِقْوَاُونَ نَحْسَىٰ أَن تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَىٰ اللَّهُ أَن يَأْتِيَ بِلَا فَتْحٍ أَوْ أَمْرٍ مِّنْ عِنْدِهِ فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَرَوْا فِي أَنفُسِهِمْ لُدْمِينَ﴾

«Сен, дилдеринде мараз-оорусу бар адамдар: «Бизге бирер балээ жетишинен коркобуз», деген абалдарында алар (каапырлар) тарапка ташып жатышкандарын көрөсүң. Мүмкүн Алла мусулмандарга жеңиш берер, же өз алдынан (бул мунаафык кишилерди шерменде кыла турган) бир ишти келтирип, алар ичтеринде жашырган нерселерине бушайман кылуучуларга айланып калышаар» [5:52]

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا مُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا مَسْجِدًا حَرَامًا بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِن خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِن شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾

«Эй момундар, эч шек-күмөнсүз муширликтер ыглас (кимселер), демек, (алар) быйылдан кийин Масжид-ал-Харамга жакын келишпесин! Эгер силер (муширликтер ажы мааракесинде Меккеге алып келе турган азык-оокаттар жана башка нерселер токтоп калышы себептүү) кембагалдыктан корксоңор, (билип койгула), жакында (Алла) кааласа, Өз жоомарттыгы менен силерди бай кылып коет. Албетте Алла билимдүү жана даанышман» [9:28]

Ошондой эле, сойкулукту, мас кылуучу ичимдиктерди жана наркотикалык заттарды чагылдыруучу символдор жана эмблемалар дагы харам болот. Мисалы, сойкулуктун символу болгон кызыл түстөгү байрактар, ЛГБТнын символу болгон түстүү байрактар жана аялдардын дене түзүлүшүн же эркектерди кызыктыруучу кээбир дене мүчөлөрүн чагылдыруучу символдор дагы харам болот. Мусулмандар үчүн андай символдорду жана эмблемаларды кабыл кылуу жаиз эмес. Андан тышкары, улуу инсандар жана лидерлер үчүн жасалган эстеликтерди кабыл кылуу дагы харам. Аллах Таала бул тууралуу мындай деген:

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا حُمْرٌ وَمَيْسِرٌ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزَامُ رِسٌّ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّ تَبِئَهُ عِلَّاكُمْ تَفْلِحُونَ﴾

«Эй момундар, арак (мас кыла турган ичкилик ичүү), кумар (ойноо), буттар (аларга сыйынуу) жана таякчалар (башкача айтканда таякчалар менен палчылык кылуу) шайтандын амалынан болгон арам иштер. Демек, (тозоктон) кутулушуңар үчүн алардын ар биринен ыраак болгула!» [5:90]

Ислам жандуу нерселердин сүрөтүн тартууну жана эстелигин жасоону дагы харам кылган. Андыктан, адамдардын жана жан жаныбарлардын келбетин чагылдыруучу сүрөттөр жана эстеликтер харам болот. Мисалы, аятта айтылган буттар т.а. мушриктер анын алдына барып курбандык чалуучу кудайчалардын эстеликтери, ошондой эле, тарыхта өткөн улуу жетекчини же согушта курман болгон белгисиз жоокерди улуулаш максатында аянттарга орнотулуучу эстеликтер сыяктуу. Куран булар тууралуу мындай дейт:

﴿وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاقًا وَلَا يَعْثُونَ وَيَعْبُقُونَ وَسُرًّا ﴿٥٩﴾ وَقَدْ أُنزِلُوا كَثِيرًا وَلَا تَرِيدُوا ظَلْمِينَ إِلَّا ضَلَالًا﴾

«Чындыгында алар (тактап айтканда Нух коомунун бай - дөөлөттүү башчылары) көп (кишилер)ди жолдон аздырышты. (Ошондо Нух айтты «Раббим») бул заалимдерге жалаң адашууну гана көбөйткүн» [71:24]

Бул жер бетинде ишке ашырылган эң алгачкы ширк амалы болчу. Имам Бухарий бул тууралуу мындай деген: «Вадд, Суваъ, Ягус, Яьук жана Наср солих кишилерден болушкан. Алар көз жумушкандан кийин, адамдар оор кайгыга батышып, аларды эскеришер эле. Ошондо, шайтан ал коомго келип, адамдар чогулуучу жерлерге алардын айкелдерин орнотууну жана алардын аттары менен атап коюну сунуштады. Адамдар анын айтканындай кылышып, айкелдерди тургузушту. Алгач, айкелди тургузгандар ага сыйынышпайт болчу, бирок алар өлүшкөндөн кийин, кийинки келген коомдор ал айкелдерге сыйына башташты. Андан соң, Аллах Таала Нухту ﷺ жөнөтүп, адамдарды бул ширк амалдан кайтарууга буйруду. Бирок адамдар анын дааватына кулак салышпастан, буттарга жана куйдачаларга айланып калган айкелдерге сыйынууну уланта беришти. Ошондо, Аллах Таала жогорудагы аятты түшүрүп, адамдарды буттарга сыйынуудан кайтарды». Ибрахимдин ﷺ коому дагы буттарга жана айкелдерге сыйынышып, ширк кылышар эле. Аллах Таала айтат:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ عَازِرْ أَنْتَجِدُ آلِهَةً إِلَهًا إِلَّا بِرِئَاسَةِ اللَّهِ يَدْعُونَ بِهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَادْعُهُمْ ﴿٦٠﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً ﴿٦١﴾ قَالَ يَا بَرِّئُ انْفُسُكُم مِّنْ آلِهَتِكُمْ إِنَّهُمْ لَمِيَ مَنكُومٌ ﴿٦٢﴾﴾

«Эстегин (эй Мухаммад) Ибрахим өзүнүн атасы Азарга: “Чын эле сен буттарды кудай кылып жатасыңбы? Мен сени жана сенин элиңди ачык адашууда деп билемин”, - деген эле» [6:74]

Бану Исраил болсо Ас-Самарий жасап берген музоонун сөлөкөтүнө сыйынуу менен ширк кылышар эле. Аллах Таала айтат:

﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ أُولَٰئِكَ لِمَقَالِكُمْ إِن كُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٦٣﴾ فَأَوْسُوا بِرَبِّكُمْ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴿٦٤﴾﴾

«Мусанын өз коомуна айткан сөздөрүн эстегиле: “Элим! Силер музоого ибадат кылуу менен өзүңөргө зулум кылдыңар. Эми бири-бириңерди өлтүрүү менен силер жаратуучу Затка тообо кыласыңар. Жаратуучуңардын алдында мына ушул силер үчүн абзелирек. Анан Алла Таала тообоңорду кабыл кылды, албетте Ал кечиримдүү, Мээримдүү»

[2:54] ﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمْ طُورًا خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَلَا مَغْوًا قَاوًا مَعَنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمْ أَجْعَلْ بِكُفْرِهِمْ فَلْ يُنْسَأْ بِأَمْرِكُمْ بِآيَاتِنَا لِمَنْ يُؤْمِنُ﴾

«Эстегиле, Биз силерден шерт-убадаңарды алган соң, үстүңөрдө Тур тоосун көтөрүп туруп: “Силерге Биз бергенди (динибибизди) бекем кармагыла жана кулак салгыла!” дедик. Алар: “Биз уктук, бирок моюн сунбадык” дешти. Алар каапыр болгондуктары себептүү музоого ибадат кылуу менен гана көңүлдөрү толот. Айткын, “Эгер силер ыймандуу болсоңор, анда ыйманыңар эмнеге силерди мындай жаман нерсеге буюрду?»»

[2:93] ﴿وَأَخَذَ قَوْمٌ مَوْءِيذًا مِّنْ بَعْدِهِ مَن حَلِيهِمْ عَجَلًا سَدًّا لَهُ حُورًا لَّمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا بُكْمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ بَيِّنًا أَلْتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ وَمَا فَطَّرْنَا فِي آيَاتِنَا مَن رَّأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَاوًا لَّنْ مَّ يَرَحْمَنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرْ لَنَا نَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾

«Мусанын коому, андан кийин (ал Тур тоосуна Аллага сыйынуу үчүн кеткенде), өздөрүнүн кооз буюмдарынан бир музоону, мөөрөй ала турган бир музоо денеси(нин сөлөкөтүн жасап) алышты, (жана ага сыйына башташты), ал өздөрүнө сүйлөй албастыгын жана туура жолго да баштай албастыгын билишпейби?! Алар ошону (ибадат кылуу үчүн) кармап, (өздөрүнө) зулум кылуучу болушту. Колго түшүшкөн соң (тактап айтканда, музоо кудай эместигин билишип, демдери сууган соң) жана өздөрүнүн жолдон адашкандарын билишкен соң, айтышты: “Касам болсун, эгер Раббиз бизге ырайым кылбаса жана (бул күнөөбүздү) кечирбесе, албетте, зыян көрүүчүлөрдөн болуп калабыз»»

[7:148-149] Христиандар болсо, крестке сыйынуу менен ширк кылышты. Алар Исаны ﷺ крестке (айкаш жыгачка) мыкталган деп ойлошкондуктан, крестти анын бейнеси деп эсептешкен. Акыйкатта болсо, Иса ﷺ крестке мыкталган эмес болчу. Аллах Таала айтат:

﴿وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا مَسِيحَ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ر.و.آلله وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا قَتَلُوهُ وَإِنْ شِئْتُمْ لَهُمْ وَإِنْ آذَيْنِ اٰخْتَلَفُوا فِيهِ فِي شَكِّ مَنَّهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِّنْ عِلْمٍ اِلَّا اٰتْبَاعِ الطَّغْيٰنِ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِيْنًا ﴿١٥٧﴾ بَلْ رَفَعَهُ اَللّٰهُ اِلَيْهِ وَكَانَ اَللّٰهُ عَزِيْزًا حَكِيْمًا﴾

«Жана да каапырлыктары жана Марям туурасында чоң (улуу) жалаа жайгандыктары себептүү ошондой эле Алланын пайгамбары болгон ал-Масих бинни Мариямды «өлтүрдүк» деген сөздөрү себептүү (биз аларды каргышка калтырдык). Чынында болсо алар аны

өлтүрүшкөн да, асышкан да эмес. Болгону алар үчүн (башка бирөө Ыйсага) окшотуп гана коюлду. Албетте, Ыйса жөнүндө талашып-тартышкан адамдар анын (өлтүрүлгөн өлтүрүлбөгөнү) жөнүндө күмөндө калышкан. Ал жөнүндө алар эч нерсе билбей жалаң жоромолдорду гана ээрчишет. Аны өлтүрбөгөндөрү анык. Тескерисинче аны Алла Өз алдына көтөргөн. Алла кудурет жана даанышмандык ээси» [4:157-158]

Ислам эстеликтерди тургузуудан дагы кайтарган. Бул иш Ислам акыйдасына тескери келет. Анткени, анда кафирлерге окшошуу (ташаббух), өлгөндөрдү улуулоо жана Аллахтын жаратканын өзгөртүү сыяктуу иштер бар. Булардын бардыгы ширкке алып баруучу иштер болуп саналат. Шариятта **харамга алып баруучу иш дагы харам** экендиги белгилүү эмеспи. Мындай иштер Нухтун ﷺ коомуна келген сыяктуу, балээлерге жана жазаларга себеп болот. Айта кетчү нерсе, бул эстеликтер кол менен тартылган сүрөт болобу, бир нерсенин үстүнө жасалган же бир нерседен оюлуп жасалган болобу айырмасыз, бардыгы харам болот. Мындай эстеликтерди коомдук жайларда, аянттарда жана сейил бактарда орнотуу өлгөндөрдү улуулоо жана кафирлерге окшошуу болуп саналат. Кафирлер өз акыйдаларын коргоп, анын тазалыгына кам көрүшпөсө дагы, мусулмандар өздөрүн кафирлерге окшотпоосу жана алардын амалдарын жасабоосу зарыл. Мусулмандар мындай амалдардан сактанып, Ибрахимдин ﷺ Аллах Таалага кылган дуасындай дуа кылуулары зарыл. Аллах Таала Ибрахимдин ﷺ дуасы тууралуу мындай деп эскерген:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَانْتَبِي وَيَّيَّ أَنْ تَعْبُدَ إِلَّا نَامًا﴾

«(Эй Мухаммад) эстегин. Ибрахим айткан эле: «Раббим, бул шаарды (Меккени) тынч шаар кылгын, мени жана балдарымды буттарга пенделик кылуудан ыраак кылгын» [14:35]

Ибрахим ﷺ буттарга кандай мамиле жасаган болсо, биз мусулмандар бүгүнкү күндөгү эстеликтерге жана байрактарга дал ошондой мамиле жасообуз зарыл. Аллах Таала айтты:

﴿إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ تَمَاتِيلٌ أَلَيْسَ لِي أَنْتُمْ قُلُوبٌ فَأَوْأُ وَأَبَاءَنَا هِيَ عُبْدِينَ ﴿۱﴾ قَالُوا قَدْ كُنْتُمْ أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿۲﴾ فَأَوْأُ إِنَّا يَا حَقُّ أَمْ أَنْتَ مِنَ الْغَيْبِينَ ﴿۳﴾ قَالَ بَلْ رُبُّكُمْ رَبُّ الْإِسْمُوتِ وَالْأَرْزِ ﴿۴﴾ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَأَنَا عَلَى ذِكْمٍ مِّنْ شُهَدَائِنَ ﴿۵﴾ وَتَاللَّهِ لَأَكِيدَنَّ أَقْنَمَكُمْ بَعْدَ أَنْ تُوَاؤُا مُدْبِرِينَ ﴿۶﴾ فَجَعَلَهُمْ ذُرًّا إِلَّا كَبِيرًا ﴿۷﴾ هُمْ عَلَيْهِمْ آيَةٌ يَّرُونَ ﴿۸﴾﴾

«Ошондо (Ибрахим) атасына жана коомуна: «Силер дайыма чокуна турган бул айкелдер эмне (тактап айтканда эмнеге жансыз айкелдерге сыйынып жатасыңар?!))» - дегенде; Алар айттышы: «Биз ата-бабаларыбызды да аларга сыйынган абалда татканбыз». Ал «Чындыгында силер да, ата-бабаларыңар да ачык адашууда экенсиңер» деди. Алар айттышы: «Келтирген-айткан (бул сөздөрүң) ыраспы же сен азил кылуучулардансынбы?». Ага: «Жок! Силердин Раббиңер (мына бул эч кимге пайда да, зыян да келтире албай турган буттар эмес,

тескерисинче) асмандардын жана жердин Раббиси, Ал Зат аларды Өзү жараткан. Мен буга кубөлүк берүүчүлөрдөнмүн. Алланын атына ант болсун, силер (майрам өткөрүүчү аянтка) кеткениңерден кийин буттарыңарды бир балээ кыламын». Анан ал (буттарды) быт-чыт кылды. Болгону, балким (мушириктер ал буттардын) чоңуна кайтышаар» (деп) ошону гана (калтырды жана анын мойнуна бир балтаны илип койду)» [21:52-58]

Али ﷺ Абу Хайяж ал-Асадийге мындай деген: «Расулуллах ﷺ мени кандай вазыйпа менен жөнөткөн болсо, мен дагы сени дал ошондой вазыйпа менен жөнөтүп жатамын. Расулуллах ﷺ мындай деп айткан эле:

«أَنْ لَا تَدَعَ قَبْرًا مَشْرُفًا إِلَّا سَوَّيْتَهُ، وَلَا صَوْرَةَ فِي بَيْتٍ إِلَّا طَمَسْتَهَا»

«Эгер бийик көтөрүлгөн кабырды көрсөң аны тегизде жана үйгө асылган сүрөттү көрсөң аны бузуп ташта». (Имам Муслим риваяты).

Имам ан-Нававий бул хадис тууралуу мындай деген: «Бул хадисте жандуу нерселердин сүрөттөрүн бузуп таштоого буйрук берилип жатат. Ас-Саъдий айтат: «Бузуп ташта» дегени анын башын ал, жүзүн өзгөртүп сал ж.б.у.с. маанилерди түшүндүрөт».

Эгер жогоруда айтылгандарды улуттук жана этно-конфессионалдык байрактарга колдоно турган болсок, алардын Ислам акыйдасына жана шарият ахкамдарына тескери келерин көрөбүз. Төмөндө бул тууралуу кененирээк айтабыз:

1 – Улуттук байрактардын келип чыгышы бөлүнүүгө жана улуттук өзгөчөлүктү чагылдырууга негизделгендиктен, алар биригүүгө буйруган жана бөлүнүп-жарылуудан кайтарган Ислам акыйдасына, ошондой эле, шарият ахкамдарына тескери келет.

2 – Бүгүнкү күндөгү, мусулман өлкөлөрүнүн байрактары регионалдык саясий аймактарды жана чек араларды чагылдырат. Бул чек аралар кафир-колонизаторлор тарабынан бекитилген болуп, мусулман өлкөлөрүн бири-биринен ажыратып турууга багытталган. Ошондой эле, бул байрактар – ар бир жасалма чек аранын ичиндеги – мусулмандардын өз өлкөлөрүнө болгон сүйүүсүн жана берилгендигин чагылдырат. Бул иштер Исламда ачык харам. Анткени, шариятта сүйүү жана берилгендик Аллахка, Анын Расулуна ﷺ, Исламга жана исламий үмөткө карата болуусу зарыл. Аллах Таалага, Анын Расулуна ﷺ, ошондой эле, Анын Китебине болгон сүйүү чыныгы, бекем жана туруктуу болгон акыйдавий сүйүү болот. Ал эми, мусулман адамдын исламий үмөткө болгон сүйүүсү анын максаттарына, милдеттерине жана байрагына болгон сүйүүдөн келип чыгат. Аллах Таала айтат:

﴿إِنَّمَا وَبُكُمُ اللَّهُ وَرَبُّهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا بِذِينِ بَقِيْمُونَ ۖ صَلَوَاتٌ وَيُؤْتُونَ ۖ زَكَاةً وَهُمْ رٰكِعُونَ ۖ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهُ وَرَبَّهُ وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ ٱلْعٰلِيُّونَ ۖ بِأَيِّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا ٱلَّذِينَ اتَّخَذُوا دِيْنَكُمْ هُزُوًا وَعِبَا مِّن دِيْنٍ أَوْثُوًا ۗ كَتَبَ مِن قَبْلِكُمْ ۖ وَٱلْكَفٰرَ أَوْيَاءً وَٱتَّقُوا ٱللَّهَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾

«Силердин досуңар бир гана Алла, Анын пайгамбары жана таазим кылган абалдарында намазды толук аткара турган, зекетти (акылууларга) бере турган момундар. Кимде-ким Алланы, Анын пайгамбарын жана момундарды дос тутса (нажат табат - кутулат), анткени жалаң Алланын жамааты гана жеңүүчүлөр. Эй момундар, силерден мурун Китеп ээлеринин ичинен диниңерди азил-маскара кылып алган кишилерди жана каапырларды дос кылып албагыла! Эгер момун болсоңор, Алладан корккула!» [5:56-57]

3 – Мусулман өлкөлөрүндөгү байрактар Исламды жана мусулмандарды жек көргөн, үмөттү бөлүп жарууга жана Халифалыкты кечиктирүүгө аракет кылган колонизаторлор тарабынан орнотулган. Тактап айтканда, бул улутчулдук байрактары Аллахтын душмандары болгон Марк Сайкс, Франсуа Жорж-Пико, Анри Гуро жана Юбер Лиотелер тарабынан орнотулган.

4 – Бул байрактар илманий (светтик) конституция тарабынан кабыл алынган. Андыктан, бул байрактарда илманий мабда үстөмдүк кылат. Алар үмөттүн өзүнө таандык болгон исламий мабда тарабынан кабыл алынган эмес. Тактап айтканда, ал байрактар исламий акыйдадан жана шарий ахкамдардан келип чыккан эмес. Илманийлик мусулмандарга жат мабда болуп, ал чиркөө, императорлор жана королдор менен философтор ортосундагы күрөштүн натыйжасында пайда болгон. Бул күрөштөрдүн натыйжасында, орточо чечим т.а. «динди турмуштан ажыратуу» келишими кабыл алынган. Ага ылайык, дин тымызын тан алынганы менен, ал турмуш иштерине аралашпайт жана ибаадаттарга гана чектелет.

Ошол кезде, Европада «Нерселер жана иштер тууралуу мыйзамдарды ким чыгарат?» деген көйгөй пайда болгон эле. Тактап айтканда, алар «Нерселерге жана иштерге тыюу салуу же уруксат берүү укугу кимдин колунда? Королдунбу, элдинби же диндинби?» деген маселе үстүндө көп талкуу кылышты. Христиан дини өзүнүн жараксыздыгын далилдеп бүткөн болчу. Анткени, ал илимге, фикирге, чыгармачылыкка жана жаңы ачылыштарга каршы чыгып келген эле. Королдор болсо, «Кудайдын акысы» деген шылтоо менен карапайым элдердин акыларын жеп, укуктарын тебелеп келишкен. Ошондуктан, алар бийликтин жана мыйзамчылыктын ээси эл болот деген чечимге келишкен. Натыйжада, дин мыйзамчылыктан ажыратылды жана мыйзамдарды эл кабыл ала турган болду. Бул «динди турмуштан ажыратуу» фикери мусулмандардын назарында куфр фикир болуп эсептелет. Анткени, Исламда нерселерге жана иштерге уруксат берүүчү же тыюу салуучу мыйзамдар Аллах Таала тарабынан гана орнотулат. Андан тышкары, «эл мыйзамчылыктын ээси» деген фикир ишке ашышы мүмкүн болбогон, жалган фикир. Анткени, элдин бардыгы бир жерге чогулуп, бир маселеде бир фикирге келиши мүмкүн эмес. Ошондуктан, алар «мыйзам чыгаруу палатасы» деген куулукту ойлоп табышты.

«Динди турмуштан ажыратуу» фикирине ылайык, адам Куран окушу, ибадат кылышы жана мечиттерди курушу мүмкүн, бирок дин үмөт көйгөйлөрүн чечүүгө жараксыз. Анткени, алардын назарында дин бул кечилдердин жана дин кишилеринин Кудайдын атынан ойлоп тапкан эрежелери. Алар мына ушундай фикирди кабыл кылышты. Натыйжада, бул фикир дүйнө элин, өзгөчө мусулман өлкөлөрүн бактысыздык баткагына батырды. Бул фикирден «динди мамлекеттен ажыратуу» фикери келип чыкты, ошондой эле, экономикага, мамилелерге жана жаза-чараларга тиешелүү мыйзамдарды кабыл алууда динди аралаштырбай, ал мыйзамдарды адамдар өздөрү кабыл алыша турган болду. Мыша ушинтип, «элдик бийлик» урааны астындагы динсиз мабда пайда болду. Андан соң, бул мабда улутчулдукту жана мекенчилдикти жактаган динсиз байрактарды кабыл алды. Ал байрактар кафир колонизатор түзүп берген жасалма мамлекетчелерди жана үмөттү бири-биринен ажыратып турган чек араларды чагылдырат.

5 – Бүгүнкү күндөгү мамлекеттик байрактар белгилүү максаттарга негизделип кабыл алынган. Аны ойлоп тапкан адам анда өзү каалаган нерсенин символун чагылдырган. Анткени, сөздөр жана истилахтар (терминдер) белгилүү бир маанилерди камтыйт. Истилах – бул бир элдин белгилүү бир сөзгө же символго белгилүү бир маанини берүүгө келишип алуусу. Адам ошол сөздү укканда же ошол символду көргөндө, дароо анын зээине андан көздөлгөн маани чагылат. Мисалы, «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُهُ» «Аллах келимеси жазылган ак же кара байракты көргөн адамдын оюна дароо Ислам жана Исламий Мамлекет келет. Же болбосо, «يَا أَتَارَا يَا حَسِيْنَ» (Оо, Хусайндын каары) деген жазуусу бар байракты көргөн адамдын оюна мазхабпарастык жана тайгачылык (Шийъа) мамлекети келет. Ошондой эле, түркүн түстүү байрактарды көргөн адамдын оюна Ислам жерлериндеги, колонизаторлор орноткон жасалма мамлекетчелер келет.

6 – Истилахтар жана символдор белгилүү бир маанини камтыйт. Анын маанисин бурмалоо мүмкүн эмес. Мисалы, крестти көтөрүп же тагынып жүрүүдөн эмне максат кылынышы мүмкүн? Албетте, анын мааниси ата, уул жана ыйык рухту, тактап айтканда, христиандардын «үчтүк» акыйдасын карманууну түшүндүрөт. Бул иш Исламда ширк болуп, динден чыгаруучу амал болуп эсептелет. Ошондой эле, жөөттөрдүн баш кийимин кийүү же индустардын, буддисттердин жана мажусийлердин символдорун тагынуу дагы шайтандын амалдарына ээрчүү болуп саналат. Аллах Таала айтты:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْزَاقِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ كَفَرٌ عَدُوٌّ مُّبِينٌ ﴿١٦٩﴾
 ﴿إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُوءُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾

«Эй, адамдар! Жер жүзүндө адал-таза нерселерден жеңиле, шайтандын артынан ээрчибегиле. Шексиз, ал силерге ачык душман. Ал силерди жамандык менен ыпластыкка жана Алла тууралуу өзүңөр билбеген нерсени айтууга буюрат» [2:168-169]

Мындан көрүнүп тургандай, Ислам дин иштеринде жөөттөргө жана христиандарга ээрчүүдөн кайтарып жатат.

Түстөр жана алардын хукмдарына келсек, түстөрдүн тилчилер койгон белгилүү маанилери бар. Түпкүлүгүндө, түстөр мубах болуп, кийимдерди жана башка буюмдарды кооздоо үчүн колдонулат. Бирок, алар белгилүү бир маанини түшүндүргөн истилахка (терминге) же символго айланган учурда, ал бир акыйданы же фикирди чагылдыра турган болуп калат. Эгер ал истилахтын же символдун мааниси Исламга тескери келе турган болсо, аны кабыл алуу жана колдонуу харам болуп калат. Мисалы, социалисттер кызыл түстүү жылдызчаны өздөрүнө символ кылып алышкандыктан, ал «Кудай жок жана турмуш бул материя» деген акыйданы чагылдыра баштады. Жахилият доорунда, кызыл түстүү байрак сойкулуктун символу болуп саналган. Ошондой эле, феминизмди чагылдыруучу түстөр дагы бар. Шиялар Пайгамбардын ﷺ небереси Хусайнды өлтүргөндөрдөн өч алуу максатында «يا ثارا □ □ احسين» (Оо, Хусайндын каары) деген жазуусу бар кызыл байракты көтөрүшкөн. Бул байрак дагы өч алууну жана өлтүрүүнү чагылдырат. Кимден өч алмакчысыңар? Кимди өлтүрмөкчүсүңөр? Андан тышкары, ЛГБТ кыймылын чагылдыруучу түстүү желектер бар. Өздөрүн аялдарга окшоткон эркектер жана өздөрүн эркектерге окшоткон аялдар тууралуу, Ибн Аббастан риваят кылынган хадисте айтылат:

«لعن رسول الله صلى عليه وسلم المتشبهين من الرجال بالنساء، والمتشبهات من النساء بالرجال»

«Расуллалах ﷺ өздөрүн аялдарга окшоткон эркектерди жана өздөрүн эркектерге окшоткон аялдарды лаанаттады». (Бухарий риваяты)

Абу Хурайра айтты:

«لعن رسول الله صلى عليه وسلم المتشبهين من الرجال بالنساء، والمتشبهات من النساء بالرجال»

«Расуллалах ﷺ аялдардын кийимин кийген эркекти жана эркектердин кийимин кийген аялды лаанаттады». (Абу Дауд риваяты)

Андыктан, ушул сыяктуу харам иштерди чагылдыруучу түстөрдү жана байрактарды кабыл алуу мусулмандар үчүн харам болот.

7 – Тайпачылык жана улутчулдук байрактарына келсек, алар белгилүү бир топту же улутту гана таанып, андан башкаларын четке кагууга чакыруучу топтун же улуттун максаттарын гана чагылдырат. Ал байрактардын максаты өч алуу, бөлүп жаруу жана мусулмандарды өз акыйдасынан адаштырып, Исламга тескери болгон максаттарга багыттоо. Ал эми, Ислам акыйдасы мусулмандарды биригүүгө чакырып, улутчулдуктан, бөлүнүүдөн жана башкаларды кемсинтүүдөн кайтарган.

8 – Жогоруда айтылгандардын бардыгы мына ушул истилах эрежесине ылайык харам болот. Ал эми истилах маселесине келе турган болсок, истилахтардын жана символдордун маанилери өзгөрүүсү менен, мусулмандар аларды кабыл кылуудан тыйылышканын көрүү үчүн, төмөнкү

мисалды келтирип өтөбүз. Курани Карим мусулмандарды رَاعِيَةً (Рооъинаа – «Бизге кам көрүңүз») сөзүн колдонуудан кайтарган. Анткени Расулуллахтын ﷺ доорунда, жөөттөр бул сөздүн маанисин бурмалашып, ага жаңы истилахий маани берүү менен, мусулмандарды шылдың кылууну каалашкан эле. Алар бул сөздү الرعونة (Ар-Роъуна - «Аброюн төгүү, жемелөө жана сөгүү») деген уңгудан алынган дешип, Расулуллахтын ﷺ үстүнөн күлмөкчү болушкан. Имам Мухаммад ал-Бакирдин, имам ат-Тобарийдин, Ибн Касирдин жана башка муфассир аалымдардын айтымына ылайык, Аллах Таала Курани Каримде мусулмандарга رَاعِيَةً (Рооъинаа – «Бизге кам көрүңүз») сөзүнүн ордуна انظُرْنَا (Унзурнаа - «Бизге көңүл буруңуз») деген сөздү колдонууну буйруган. Бул эки сөздүн тилдик мааниси бирдей болсо дагы, анын истилахий мааниси өзгөрүүсү менен Курани Карим ал сөздү колдонуудан кайтарды. Аллах Таала бул тууралуу мындай деген:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رُعُونَا وَفُؤَاوانَا أَنْظُرْنَا وَمَعُونَا لَكُفْرِينَ عَدَاوانًا﴾

«Эй момундар! “Роинаа” дебегиле, “Унзурнаа” дегиле! Жана (Алланын буйрук, кайтарууларына) кулак салгыла! Каапырлар үчүн жан чыдагыс азап бар» [2:104]

Куран мусулмандарды «Рооъинаа» сөзүн – жөөттөр бурмалаганга чейинки – туура маанисинде колдонуудан дагы кайтарды. Мунун себеби, мусулмандардын күмөндүү катага же күнөөгө түшүп калуусунун алдын алуу болчу. Ошондой эле, бул сөздү колдонуу менен мусулмандар өздөрү каалабаган абалда бузукулуктун таралышына салым кошуп калбашы үчүн жана жөөттөр көздөгөн бузукулук ишке ашып калбашы үчүн Аллах Таала мусулмандарды бул сөздүн ордуна башкасын колдонууну буйрду. Ошондуктан, биздин коомубузга жат болгон, терең сакофатыбызда бир ирет дагы эскерилбеген жана тунук хазаратыбыздын түшүнүктөрүнөн болбогон, ошол эле убакта, Исламга каршы болгон, мусулмандардын акылдарын жана жүрөктөрүн Исламдан башка багытка буруп турган, бүгүнкү күндөгү истилахтарды, символдорду жана байрактарды колдонуу мусуландар үчүн таптакыр мүмкүн эмес!

(Уландысы бар). □

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ	<p style="text-align: center;">» ❁</p> <p style="text-align: center;">«Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ
Макронду Гитлерге окшоткон плакат анын ачуусун келтирди		
<p>Реклама плакаты Франция президенти Эммануэль Макрондун ачуусун келтирип, мамлекеттин түштүгүндө Вар департаментинде жашаган жаранга каршы арызданууга үндөдү. Плакатта Макрон фашист Адольф Гитлерге окшотуп тартылган. Бул реклама плакаттары Вар департаментинде жайылышына Макрондун коронавирускка каршы күрөштө коомдук жайларга кирүү үчүн мажбурий медициналык сертификат талап кылынышы себеп болгон. Плакаттын автору Мишель Флери президент Макрон аны сотко бергенине таң калып, Эммануэль Макрон өз сөзүнө каршы чыгууда деп фикир билдирди. Себеби, Макрон сөз эркиндигин айтып Мухаммад ﷺ ды акаараттаган сүрөттү чыгарууга урухсат берип, ошол эле учурда, президентти диктаторго окшоткон сүрөткө каршы чыкты. Францияда өткөн жылдын октябрь айында өкмөттүн имараттары алдында Пайгамбарыбыз Мухаммад ﷺ ды акаараттаган сүрөттөр илинген. Макрон ошол убакта бул нерсени коргоого убада берип, бул фикир эркиндигине кирет деп эсептеген. Макрондун сөздөрү бүткүл дүйнө мусулмандарынын жапырт ачуусуна себеп болду. О.э. бир нече мамлекеттерде уланып жаткан Франция продукцияларын бойкот кылуу кампаниясына алып келген.</p> <p>Ал-Ваъй: колонизатор капиталисттик мамлекеттин президенти Макрондун жүрөгү Исламга каршы душмандык менен толгон. Ал Исламга дин жана Батыштын бузгунчу мабдасына атаандаш хазарат катары каршылык кылууда дүйнө мамлекеттерине жетекчилик кылып келет. Кабарларга ылайык Макрон кылмыш жана текчилдик боюнча Гитлерди артта калтырган. Ошондуктан, ал Гитлерге окшотулганына капа болбосо да болот.</p>		
Дүйнө климат өзгөрүшү себептүү өрттөнүүдө		
<p>Ушул жылы дүйнөнүн беш континентинде өрттөр күчөп, көптөгөн адамдар каза болду о.э. миллиондогон гектар токойлор өрттөнүп күл болду. Өрттөр чоң материалдык зыянга жана жабыркаган калктын массалык түрдө көчүрүлүшүнө алып келди. «Франс пресс» маалымат агенттиги жазышынча, россиялык окумуштуулар азыркы өрттөр глобалдуу ысуунун натыйжасы экенин баса белгилешүүдө. Климаттын өзгөрүшү жана жерге кыйратуучу таасири дагы эле түпкү чечимдерди күтүп жатат. Мына ушул убакта дүйнө дагы да көбүрөөк мамлекеттерди курчап алган өрттөр себептүү кыйратуучу доорду башынан өткөрүүдө. БУУнун отчетунда «климаттын ысышынын кээ бир акыбеттери, алардын катарында, муздардын ээриши, деңиз деңгээлинин көтөрүлүшү кылымдар же миң жылдар ичинде кайтарылгыс абалды келтирип чыгарышын» баса белгиледи. Отчетко ылайык, дүйнөлүк ысуу индустриалдык ыңкылап дооруна карата цельсий боюнча 1,5 градус даражага жетиши</p>		

ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ	 <i>«Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</i>	ААЛАМ МУСУЛМАНДАРЫНЫН КАВАРЛАРЫ
<p>болжолдонгон. О.э. дүйнөлүк ысууга адамдын аракети айыптуу кылып көрсөтүлгөн. БУУнун башкы катчысы Антонио Гутерриш отчёт «адамзат үчүн кызыл эскертүү» экенин билдирип, «Эскертүү сигналы өтө күчтүү. Казып алынып жаткан күйүүчү майларды өрттөөнүн натыйжасында пайда болгон газдар жана токойлордун кыйылышы себептүү планетабыз буулуп жатат» деди. Климаттын өзгөрүшүнө байланыштуу экстремалдык абайрайы акыркы апталарда бүткүл дүйнө бойлоп ойрондулуктарга себеп болду. Айрыкча, түндүк Европадагы суу ташкындары жана түштүк Европадагы токой өрттөрүнөн кийин бул нерсе күчөгөн.</p> <p>Ал-Ваъй: албетте, абанын ысышы жана анын акыбети өрттөрдүн келип чыгышы, суу ташкындары, муздардын ээриши, деңиз деңгээлинин көтөрүлүшү, бороондордун интенсивдиги, абанын булганышы, кургакчылык жана вулкандардын тез-тез жана күчтүү атырылып чыгышына жооптуу – Батыш хазараты жана ач көз капитализм... Америка мына ушул проблемалардын 25 %ына жооптуу. Эл аралык деңгээлде сунуш кылынып жаткан чечимдер болсо радикалдуу эмес. Себеби, алар капиталисттик фикирлөөгө байланыштуу болуп, заводдорду башкаруу жана бүткүл адамзаттын эсебине эсепсиз пайда көрүүдөн башка нерсе жөнүндө фикирлебейт. Ал тургай, Байден бул жамак чечим жөнүндө фикирлеп жаткан болсо да, Америкадагы республикачылар партиясы бул чечимге каршы. Себеби, бул Америка компанияларына жылына триллиондогон доллар зыян алып келет.</p>		
<p>Мисирдин жаңы банкнотундагы «гейлер байрагынын» сүрөттөрү түрдүү талаш-тартышууларды пайда кылды</p>		
<p>Жаңы Мисир банкнотторунун дизайны социалдык тармактарда көптөгөн сын-пикирге учурады. Себеби, банкноттордогу мечит ЛГБТ колдонгон көк желе түскө боёлгон. Сындоолор Мисир борбордук банктын өкүлүн: «Бул банкноттун моделдери алдын ала болуп, кайра каралып чыгышы мүмкүн», - деп йтууга мажбур кылды. Адамдар банкноттордогу көк желе түстөрүнүн көрүнүшүн сындап, аны ЛГБТ белгилерин үгүттөө деп эсептешкен. Борбордук банк 10 жана 20 жунайх номиналындагы эки банкноттун сүрөттөрүн басма сөзгө жарыялаган. Алардын биринчисинде Президент Абдулфаттах Сисий эки жыл мурда ачкан Фаттах Алим мечити түшүрүлгөн болсо, 20 жунайх банкнотто Мисир борборундагы байыркы мечиттердин бири Мухаммад Али мечитинин сүрөтү түшүрүлгөн. Эки мечит тең ЛГБТнын белгиси болгон көк желе түстөргө боёлгон.</p> <p>Ал-Ваъй: адатта дүйнөдөгү банкноттордун дизайны мамлекетке таандык белгилерди өз ичине камтыйт. Алардын айрымдары жашыруун маанилерди өз ичине алат. Мисалы, АКШ банкноттору масондукка байланыштуу белгилери менен белгилүү. Ушул себептен улам, Мисир расмийлеринин бул чабуулу кокустук эмес деп ишеним менен айта</p>		

ААЛАМ МУСУЛМАҢДАРЫНЫҢ КАВАРЛАРЫ	<p style="text-align: center;">﴾ ﷺ</p> <p style="text-align: center;">«Мусулман мусулмандын боордошу. Ага зулум кылбайт, аны таштап койбойт жана кемсинтпейт»</p>	ААЛАМ МУСУЛМАҢДАРЫНЫҢ КАВАРЛАРЫ
<p>алабыз. Мындан Аллахтын каарын келтирген, динди акаараттаган о.э. Батыш жана яхудийлерди ыраазы кыла турган ар кандай ишти аткарган Сисийдин фикирлөө тарыйкаты ачык-айкын көрүнүп турат. Арийне, адамдардын нааразылыгы негизсиз эмес деп кадыржам айта алабыз.</p>		
<p style="text-align: center;">Кайс Саиддин токтодорун саясий Ислам жана «Араб жазы» табытына кагылган акыркы мык деп эсептөө мүмкүнбү?</p>		
<p>«Вашингтон пост» гезити Клер Паркердин отчетун жарыялады. Отчетто мындай делет: «Мисир, Сауд Арабия жана Бириккен Араб Эмираттарындагы таасирдүү үндөр Кайс Саиддин Тунистеги аракеттерин жогору баалап, муну саясий Исламга сокку деп эсептешкен. Кээ бирөөлөр үчүн Тунис «араб жазынын» ийгилик белгиси болуп келген жана ушундай болуп калат. Алар Нахза кыймылы өз ийгилиги артынан бийлик мекемелерин колунда кармап туруп, ыңкылапты ишке ашырды деп эсептешет. Саудия, Мисир жана Араб эмираттары болсо Тунистеги «араб жазын» өздөрү үчүн эң чоң коркунуч деп билишет. Алардын айтымында, Тунис окуялары саясий Ислам жана «Араб жазы» табытына кагылган акыркы мыкты түшүндүрөт. Нахза кыймылына каршы ушул үч мамлекет бир нече жылдардан бери бул иш-аракетти Ихван жамаатына жана терроризмге байлоого аракет кылат. Саудиядагы жарым расмий «Оказ» гезити башкы макаласында: «Тунис Ихванга каршы козголууда», - деп жазды.</p>		
<p>Амирликтердин «Медиа 24» гезити кубануу менен: «Тунисти сактап калууга каратылган кайраттуу токто», - деп жазды. Расмий «Ихрам» гезити окуяларды «Ихвандын региондогу акыркы коргону кулашы», - деп атады. Бул мамлекеттер Ихванул Муслимин жана саясий Исламга чакырып жаткан аракеттерди өздөрү үчүн коркунуч деп билишет.</p>		
<p>Ал-Ваъй: Тунистеги окуялардын үстүндө болуп жаткан эл аралык күрөшкө байланыштуу талдоолор кандай болшуна карабастан, биз «Араб жазы кыйрады, Тунис анын табытындагы акыркы мык» сыяктуу сөздөргө жооп берип мындай дейбиз: «араб жазына» шылтоо болгон объективдүү себептер дагы эле бар, ал тургай, мурдагыдан да күчөйт. Ошондуктан, Умматтагы өзгөрүү аракети эч качан токтобойт жана келечек саясий Исламдыкы болот. Саясий Ислам бул Ихванчылар же алардын жасалма демократиясы эмес. Пайгамбарлык минхажы негизиндеги рошид Халифалыкты тикелөө үчүн түп тамырынан өзгөрүү жасоону сунуштап жаткандар саясий Исламды көөдөлөндүрөт. □</p>		

КУРЪАНИ КАРИМ САБАГЫНДА

НУСРАТ СӨЗҮНҮН КУРАНДА КЕЛГЕН МААНИЛЕРИ

Аллах Таала айтты:

﴿مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ نَبِصْرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبِ آيَاتِ سَمَاءِ ثُمَّ يَقَطِّعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدَهُ مَا يَغِيظُ﴾

«(Албетте, Алла Өз пайгамбарына жардам берет, эми) кимде-ким Алла эч качан ага жардам кылбайт, деп ойлоочу болсо, анда бир аркан менен асманга - шыпка асылып, (өзүн жерден) үзсүн (тактап айтканда, өзү үчүн дар жасап, ага асылсын), андан соң карасын - бул айла -амалы анын ачуусун кетирээр бекен?!» [22:15]

Нусрат Куранда өзгөчө көңүл бурулган исламий түшүнүктөрдөн болуп, ал Алла Тааланын өз пенделерине дүйнө-акыретте бере турган белеги. Нусрат сөзү Куранда түрдүү маанилер менен айтылгандыктан, ал маанилердин ортосундагы айырманы түшүнүү үчүн ал тууралуу фикир кылуу жана ага өзгөчө көңүл буруу зарыл. Анкени, бул нерсе Куранды түшүнүүбүзгө чоң таасирин тийгизет. Алла Таала айтат:

﴿كُتِبَ أَنْتَ مِنْ آيَاتِكُمْ مُرَلِكٌ يُدَبَّرُونَ آيَاتِهِ وَيَتَذَكَّرُونَ أَوَّلَ الْأَبْبَابِ﴾

«(Эй Мухаммад, ушул Куран бардык адамдар) аяттарын ой жүгүртүүлөрү жана акыл ээлери эскертме-үлгү алуулары үчүн Биз сага түшүргөн бир мубарак (ыйык) Китеп» [38:29]

Куранда эскерилген «ан-наsr (жардам)» сөзүнүн негизги маанилери төмөнкүлөр:

1 – **Коргоо жана сактоо.** Куранда «ан-наsr» сөзү бир нече ирет коргоо жана сактоо маанилеринде келген. Бул маанилер көбүнчө кафирлерге жана күнөөкөр пенделерге карата коркутуу иретинде колдонулган. Тактап айтканда, Алла аларга азап жөнөтө турган болсо, аларды Аллахтын азабынан эч ким коргоп жана сактап кала албастыгы тууралуу айтылган. Куранда буга көптөгөн мисалдар келген, биз алардын кээбирлерин келтирип өтөбүз:

а) Акырет азабынан сактанып же коргонуп калуунун мүмкүн эместиги тууралуу. Мындай маани Курандын бир нече аяттарында келген. Ал аяттарда, Алла Таала акырет күнүндө азапка ылайыктуу болгон адамдардын азаптальшы анык экендигин, эч ким алардан азапты жеңилдете албастыгын жана азаптан коргой албастыгын, ошондой эле, Алла каалабаса бул азапты башкасына алмаштыра албастыгын баяндаган. Алла Таала кыямат тууралуу айтып жатып, бул азап тууралуу мындай деген:

﴿يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوَاتِي عَنْ مَوَاتِي سَيَأْتِي وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ﴾

«Ал Күндө дос доско эч бир нерседе пайдасы тийбейт жана аларга жардам да берилбейт» [44:41]

﴿يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ﴾

«Ал Күндө алардын айла-амалдары эч бир пайда бербейт жана аларга жардам да берилбейт!» [52:46]

б) Адам баласынын акырет азабынан коргоп калууга күчү жетпестиги тууралуу. Нухтун ﷺ окуясында айтылышынан, анын коому Нухтан ﷺ өзүнө жакын болгон момун кишилердин бир тобун – алар жакырлардан болушкандыгы үчүн – өзүнөн алыстатууну талап кылышкан. Ошондо, Нух ﷺ өз коомунан – бул кишилерди алыстаткандыгы үчүн – Аллах тарабынан келүүчү азаптан аны коргоп калууларын талап кылган. Куранда Нухтун ﷺ мындай деп айтканы эскерилет:

﴿وَيَقُومُ مَن يُنصِرُنِي مِنَ اللَّهِ إِن طَرَدْتَهُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾

«Эй коомум, эгер мен аларды айдасам, ким мага Алладан (тактап айтканда Алланын азабынан) жардам берип-кугкарат? Ойлоп көрбөйсүңөрбү?!» [11:30]

Эгер Нух ﷺ Аллахтын каалоосуна каршы чыгып, жакыр кишилер менен отуруудан уялып жаткан кафирлердин талабына макул болгондо, аны Аллахтын азабынан эч бир адам коргоп кала албайт болчу. Ошондуктан, Нух ﷺ каршылык иретинде ушундай суроо узаткан. Ошондой эле, Салихтин ﷺ коомду анын динге чакырып даават кылуусунан чарчашканын айтышканда, Салих ﷺ дагы дал ушундай жооп кайтарган эле.

2 – **Өч алуу.** «Ан-Наср» сөзү Курандын бир нече аяттарында «өч алуу» маанисинде дагы келген. Аллах Таала айтат:

﴿إِلَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا﴾
﴿وَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ﴾

«Бирок ыйман келтирген жана жакшы иштерди кылган, ошондой эле, Алланы дайым көңүлүндө туткан жана (мурда) мазлум - жабыр тартуучу болушкандан кийин (Ислам жеңип чыкканда) өч алган кишилер (тактап айтканда, акындар жолдон азгыруучу эмес). Заалим кимселер болсо жакында кандай акыбет — жыйынтыкка карап бара жатышкандарын билип атышат» [26:227]

Бул аятта ар дайым Пайгамбарды ﷺ шылдыңдап жүрүшкөн акындар тууралуу айтылган. Мусулмандар аларга өздөрүнүн куралы (ырлар) менен каршы чыгышып, өздөрү жана Пайгамбар ﷺ үчүн өч алышкан эле. Аллах Тааланын төмөндөгү аяты дагы өч алуу маанисинде түшүрүлгөн:

﴿وَأَمِنَ أَنْتَصَرَ بَعْدَ ظَلْمَةٍ فَأَأْتِيكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْلٍ﴾

«Албетте ким зулум чеккенден соң (өзүнө зулум кылган кимдир-бирөөнү) жеңүүчү болсо (өч алса), анда, алар (дын алган өчтөрү үчүн айыптоо)го жол жок» [42:41]

3 – Жардам жана колдоо. «Ан-наsr» сөзүнүн негизги маанилеринин бири бул жардам жана колдоо. Ибн Мансур айткан: «(Ан-наsr)» сөзү «Нусрат» үңгусунан алынган болуп, мазлумду колдоону жана ага душманына каршы турууда жардам берүүнү түшүндүрөт. Ансарлар Расулуллахка ﷺ нусрат-жардам берген кишилерден болушкандыктан, нусрат алардын эң негизги сифаты болгон. Ошондуктан, алар «Ансарлар» деп аталышкан». (Лисан ул-Ароб, 5-том, 210-бет).

Кээбир тил аалымдары «ан-наsr» сөзүнүн жардам жана колдоо маанисинде келгенине төмөнкү аятты далил кылышат:

﴿مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبِ إِلَىٰ سَمَاءِ ثُمَّ يَقَطِّعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُذْهِبَنَّ كَيْدَهُ مَا يَغِيظُ﴾

«(Албетте, Алла Өз пайгамбарына жардам берет, эми) кимде-ким Алла эч качан ага жардам кылбайт, деп ойлоочу болсо, анда бир аркан менен асманга - шыпка асылып, (өзүн жерден) үзсүн (тактап айтканда, өзү үчүн дар жасап, ага асылсын), андан соң карасын – бул айла-амалы анын ачуусун кетирээр бекен?!» [22:15]

Фахруддин ат-Тарихий өзүнүн «Мажмаъ ул-Бахройн» китебинде мындай дейт: «Аллах Тааланын:

﴿مَنْ كَانَ يَظُنُّ أَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ﴾

«Кимде-ким Алла эч качан ага жардам кылбайт, деп ойлоочу болсо» деген сөзү Алла Тааланын өз пайгамбарына ﷺ дүйнө-акыретте колдоо көрсөтүүсүн жана аны ﷺ көздөгөн нерсесине жеткирүүсүн түшүндүрөт». Куранда «ан-наsr» сөзү эң көп учурларда «жардам жана колдоо» маанисинде колдонулган. Буга далил катары төмөнкү аяттарды келтирүүгө болот. Алла Таала айтат:

﴿إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ﴾

«Эгер силер ага (пайгамбарга) жардам кылбасаңар, Алланын Өзү ага жардам кылды» [9:40]

﴿وَتَنْصُرْتُهُمْ فَكَانُوا هُمْ أَغْلَبِينَ﴾

«Ошондой эле аларды Өзүбүз колдодук, андыктан алар (Фиравндан жана анын адамдарынын үстүнөн) гаалыб (жеңүүчү) болушту» [37:116]

﴿وَإِنْ قَاتَلُوا لَا يَنْصُرُوهُمْ وَإِنْ نَصَرُوا هُمْ أَكْبَرُ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ﴾

«Эгер (яхудийлерге каршы) согуш кылынса, (мунаафыктар) аларга жардам да беришпейт, жана эгер (кокус) жардам берише да, албетте (яхудийлер момундар тарабынан жеңилишип) арттарына карап качышат дагы, кийин аларга эч бир жардам берилбес» [59:12]

﴿أَعْيَبَكُمْ رُوِيَ مُصَدِّقٌ مَا مَعَكُمْ تُؤْمِنُونَ بِهٖ وَتَنْصُرْتُهُ﴾

«Кийин силердин пайгамбарлыгыңарды ырастан-тастыктоочубир пайгамбар (Мухаммад алайхи-салам) келгенден кийин, албетте ага ыйман келтиресиңер жана жардам бересиңер» [3:81]

«Ан-наsr» сөзү Курандын мындан башка дагы көптөгөн аяттарында «жарадам жана колдоо» деген мааниде эскерилип, алардын жалпы саны 150гө жетет.

Ушул жерден, «нusrат - жардам» сөзү менен «иъанат - колдоо» сөздөрүнүн ортосундагы айырмага токтолуп өтүү зарыл. «Нusrат - жардам» сөзү көбүнчө атаандашууга жана жеңишке умтулуп жаткан адамга жардам берүү маанисинде колдонулат. Ал эми «иъанат – колдоо» сөзү болсо, атаандашууга жана жеңишке умтулуп жаткандарга, ошондой эле, алардан башкаларга дагы жардам берүү маанисинде колдонула берет. Мисалы, кедей-кембагалдарга колдоо көрсөтүү жана оор жүгү бар адамдарга жардамдашуу сыяктуу. Андыктан, «иъанат - колдоо» сөзү жалпы мааниде болуп, «нusrат – жардам» сөзү хос мааниде колдонулат. Башкача айтканда, «нusrат» сөзү душманга каршы жардам берүү маанисинде гана колдонулат. Ушуга ылайык, ар бир «нusrат» «иъанат» болуп эсептелет, бирок ар бир «иъанат» «нusrат» боло албайт. (Абу Хилал ал-Аскарийдин «Ал-Фурук ал-Луговийя» китебинин 540-бети)

4 – Жеңиш жана үстөмдүк. «Ан-наsr» сөзү кээбир учурларда, душман үстүнөн «жеңишке жана үстөмдүккө жетүү» маанисинде дагы колдонулат. Бүгүнкү күндө, «ан-наsr» же «нusrат» сөзүн укканда, зээнге биринчи болуп мына ушул маани келет. Курандын кээбир аяттарында «ан-наsr» сөзү мына ушул мааниде эскерилген. Алардан бири төмөнкү аят:

﴿وَمَا نَنْصُرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾

«Жеңиш Алланын гана даргөйүнөн (келет)»

[8:10]

Көптөгөн муфассирлер «ан-наsr» сөзүн дал ушул мааниде колдонушкан. Сайид ат-Табатабай «Ал-Мийзан фи тафсир ил-Куран» китебинде, жогорудагы аят тууралуу мындай деген: «Нusrат (жеңиш) бир гана Аллах Таала тарабынан болот. Эгерде, нusrат адамдардын санына жана күч-кубатына жараша болгондо, саны жана күч-кубаты жагынан алда канча үстөм болгон мушриктер аз жана алсыз болгон мусулмандар үстүнөн жеңишке жетишкен болор эле». Муфассир аалым Бурхануддин ал-Букаий өзүнүн «Назм уд-дурари фи тафсир ил-аят ва ас-суар» китебинде, жогорудагы аят тууралуу мындай деген: «Ушул аятты эске алуу менен, нusrат бир гана Аллах Таала тарабынан болорун түшүнөбүз. Башкача айтканда, нusrат материалдык колдоо көрсөтүү же дагы башка нерселердин өзү менен гана келбейт».

Мына ушинтип, «нusrат» сөзүнүн Курани Каримдеги колдонулган маанилерин үйрөнүп чыктык. Жогоруда айтылгандардан маалым болгондой, «нusrат» сөзү – мейли согушта болсун же талаш-тартыш

учурунда болсун – максатка жетүү үчүн жардам берүүнү түшүндүрөт. Эгерде максат ишке аша турган болсо, башкача айтканда, көрсөтүлгөн жардам жана колдоо мөмөсүн берип, абал өзгөрө турган болсо, ошол учурга «ан-наsr» (жеңиш) сөзү колдонулат.

Оо Аллахым, Исламга жана мусулмандарга нусратыңды бер! Биздин арабыздан Сенин диниңе жардам берүүчү кишилерди чыгар! Оо Аллахым, Мусъаб инб Умайрга нусрат бергениңдей, бизге дагы нусратыңдан берегөр! Биздин дааватыбызга жүрөктөрү ачыла турган, биздин артыбыздан ээрчий турган жана бизге жардам бере турган ансарларды чыгар! Оо Аллахым, Хизб ут-Тахрирдин дааватына мусулмандардын, аалымдардын, жетекчилердин жана кубат ээлерини жүрөктөрүн ач! Бизге каршы күрөшүп жаткан режимдердин, күч түзүмдөрүнүн жана башка дин душмандарынын көздөрүн көр кыл! Алардын көзүнө бизди көп кылып, биздин көзүбүзгө аларды аз кылып көрсөт! Оо Аллахым, Исламды жана мусулмандарды азиз кылып, куфрду жана кафирлерди кор кыла турган рошид Халифалыктын тикеленишин насип кыл! Аллахумма аамиин!. □

**БЕЙИШ
БАКТАРЫ**

قال رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِیَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا»
Расуллұлла ﷺ айтты: «Эгер бейиш бактарынан
өтсөңөр, (анын мол-көл мөмелөрүнен)

**БЕЙИШ
БАКТАРЫ**

МУСУЛМАНДАРГА ЖҮКТӨЛГӨН ШАРЬИЙ ӨКҮМДӨРДӨ ЖЕҢИЛДИК БАР (2)

Бардык нерселерден кабардар Аллах адам үчүн ага ылайык келүүчү өкүмдөрдү шарият кылып белгилеп берди. Аллах адамга эмнени жүктөгөн болсо, бул ал үчүн рахмат жана анда жеңилдик бар.

﴿وَمَا عَلَىٰ عَالِيكُمْ فِي الَّذِينَ مِنْ حَرَجٍ﴾

«Бул динде силерге бир да кыйынчылык жаратпады» [22:78]

Бул ушуну түшүндүрөт, шарият Аллах тарабынан. Жана мусулман киши Аллах жүктөгөн нерседе өзүн кыйнабашы жана чыдамынан ашыкча нерсени өзүнө жүктөбөшү керек. Себеби, адамдын чыдамынан ашыкча нерсени өзүнө жүктөшү шариятты бүтүндөй таштоого алып келет. Мусулман киши өзүнүн каалоосу менен о.э. итаат жана моюн сунуу аркылуу ибадат кылышы үчүн аны ушул багытка сала турган, анын ыйманын жана итаатын бекемдей турган бир нече хадистер келген.

– Аиша энебизден риваят кылынат, Расуллұлла ﷺ анын алдына киргенде анын алдында бир аял бар эле. Расуллұлла ﷺ: «Бул ким?», - деп сурады. Аиша رضي الله عنها: «Бул баланча, ал өтө көп намаз окуйт», - деп мактанды. Расуллұлла ﷺ:

﴿مَهْ، عَلَيْكُمْ بِمَا تُطِيقُونَ، فَوَاللَّهِ لَا يَمَلُّ اللَّهُ حَتَّى تَمَلُّوا﴾

«Токтот, силер чыдамыңар жеткенче амал кылгыла. Силер чарчамайынча Аллах чарчабайт», - деди. Аиша رضي الله عنها айтат: «Расуллұлла ﷺ үчүн динде эң сүйүктүү болгон иш – үзгүлтүксүз кылынган иш». Муттафакун алайх.

Бул хадис таат-ибадатта орточо болуу бабында келген. «Көп намаз окуйт» дегени чыдамынан ашыкча окуйт, ошондуктан, келечекте бул амалын уланта албайт маанисинде келген. Расуллұлла ﷺдын مه деген сөзү болсо, нахий (кайтаруу) жана зажр калимасы болуп, «токтот» деген маанини билдирет. Расуллұлла ﷺ чыдамыбыз жеткенче амал кылышыбызды талап кылып:

﴿لَا يَمَلُّ اللَّهُ حَتَّى تَمَلُّوا﴾

«Чыдамыңар жеткенче амал кылгыла», - деди. Т.а. нафсинерди кыйнабагыла, себеби, адам нафсин кыйнаса, чарчайт жана амалын токтотот. «Силер чарчаганга чейин Аллах чалчабайт»

деген сөздүн мааниси – силер чарчап, амалды таштасаңар, Аллах силерге сооб бербейт жана чарчагандын мамилесин кылат дегени. Ошондуктан, амалдын сообу үзгүлтүксүз болуп, силерге фазилет болушу үчүн ар дайым кылууга чыдамыңар жете турган амалдарды кылышыңар зарыл дегени. Аиша رضي الله عنها ушул хадистин маанисин жакшы түшүнгөнү үчүн «Аллах үчүн амалдардын эң жакшысы үзгүлтүксүз болгону» деди. Т.а. ал тургай, аз болсо да үзгүлтүксүз амал кылсаң, бул сен үчүн жакшы, себеби, амалды ырахат менен кыласың. Ырахат менен кылганың үчүн таштап жатканда да кылууну каалап турасың. Ошондуктан, Расуллаллах ﷺ:

«فَوَاللَّهِ لَا يَمَلُّ اللَّهُ حَتَّى تَمَلُّوا»

«Аллахка ант, силер чарчамайынча Аллах чарчабайт», - деди. Т.а. Аллах амалыңардын өлчөмүнө карап сооб берет, амалды канча үзгүлтүксүз жасасаңар, Аллах силерге ошончо сооб берет.

Пайгамбар ﷺга Абдуллах ибн Амр ибн Астын «жакшылыкты үмүт кылып, тирүү экенмин, күндүзү орозо кармаймын жана түнү намаз окуйм» дегенинин кабары келди. Ошондо Расуллаллах ﷺ: «Ушул сөздү сен айттыңбы?», - деди. Ал: «Дал ошондой, оо, Аллахтын Расулу», - деди. Ошондо Расуллаллах ﷺ: «Сенин буга күчүн жетпейт», деп, ар айда үч күн орозо кармоого буюрду. Ошондо Абдуллах: «Мен мындан көбүрөөгүнө кудуреттүүмүн», - деди, Расуллаллах ﷺ аны бир күн орозо кармап, эки күн кармабоого буюрду. Ошондо Абдуллах: «Мен мындан көбүрөөгүнө кудуреттүүмүн», - деди, Расуллаллах ﷺ: «Бир күн орозо кармап, бир күн кармаба», - деди. Ошондо Абдуллах: «Мен мындан да көбүрөөгүнө кудуреттүүмүн», - деди, Расуллаллах ﷺ: «Мындан ашырба, бул Давуддун орозосу», - деди. Абдуллах картайып, бир күн орозо кармап, бир күн кармабоо оор келип калды, ошондо ал Расуллаллах ﷺдын урухсатын кабыл алсам болот экен деди. Кийин он беш күн орозо кармап, он беш күн кармабай турган болду. Мында адам ибадаттарды орточолук негизде кылышы о.э. ибадатта чектен чыкпашы жана суздук кылбашы зарылдыгы жөнүндө далил бар. Муну менен адам өз амалын үзгүлтүксүз аткарып, аз болсо да Аллах үчүн эң жакшы амалды кылсын.

– Аиша رضي الله عنها риваят кылат: Расуллаллах ﷺ айтты:

«إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ وَهُوَ يُصَلِّي، فَلْيَرُقْذْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ التَّوَمُ، فَإِنْ أَحَدَكُمْ إِذَا صَلَّى وَهُوَ نَاعِسٌ لَا يَدْرِي لَعَلَّهُ يَذْهَبُ يَسْتَعْفِرُ فَيَسُبُّ نَفْسَهُ»

«Эгер кимде-ким намаз окуп жатканда уйкусу келип калса, уйкусу канганга чейин уктасын. Себеби, уйкусурап намаз окуганыңарда истигфар айтып жатасыңарбы же өзүңөрдү кармап жатасыңарбы, билбейсиңер». Муттафакун алайх.

Бул хадис уйку үстөм келишинин натыйжасында боло турган сезимдеги чарчоо жөнүндө айтылып жатат. Мындай абалда адам өз сезимдерин башкара албайт. Ошондуктан, Расуллаллах ﷺ намаз окуп жатканда уйкусу келген кишини намазды токтотууга буюруп жатат. Кийин муну ушул сөздөрү менен иллеттеди: «Эгер кимде-кимсиңердин уйкуңар келип намаз окусаңар истигфар айтып жатабы же кармап жатабы, билбейт. Аллахым күнөөлөрүмдү кечиргин дегендин ордуна ошол кечирешиң сурап жаткан күнөөңү аткарып, өзүң каргашы мүмкүн. О.э. Аллахтан бейишти суроонун ордуна тозокту сурашы же хидаят суроонун ордуна адашууну сурашы мүмкүн». Ошондуктан, Расуллаллах ﷺ андай кишини уктоого буюрду. Мунун хикматы ушул – адамдын үстүндө нафси үчүн акы бар, эгер адам нафсин кыйын ибадатка мажбурласа, ага зулум кылып коёт... Аллах өзү билүүчү.

– Абу Катада риваят кылган хадисте Расуллаллах ﷺ айтат:

«إِنِّي لَأَقُومُ إِلَى الصَّلَاةِ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُطَوَّلَ فِيهَا، فَاسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَاتَجَوَّزُ كَرَاهِيَةً أَنْ أَشَقَّ عَلَى أُمَّهِ»

«Мен намаз окуп жатканда аны узартууну кааладым. Ошондо жаш баланын ыйлаганын угуп, анын энесине кыйын кылып койбоо максатында аны жеңил кылып жатам». Абу Давуд риваяты.

Расуллаллах ﷺ намазды узак окууну каалачу. Бирок, ошол убакта адамдардын муктаждыгына да карайт эле жана кээ бир адамдар үчүн намазды жеңил окучу. Расуллаллах ﷺдын:

«إِنِّي لَأَقُومُ إِلَى الصَّلَاةِ وَأَنَا أُرِيدُ أَنْ أُطَوَّلَ فِيهَا»

«Мен намаз окуп жатканда аны узартууну кааладым», - деген сөзүнүн мааниси ар дайымкыдай толук жана жетиштүү кылып окууну кааладым дегени. Т.а. Расуллаллах ﷺ имамдарды кайтарган созуу назарга алынбаган.

«فَاسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَاتَجَوَّزُ»

«Жаш баланын ыйын угуп, намазды жеңил кылып жатам», дегени энеси намазда болгон жаш баланын ыйы жөнүндө сөз болууда.

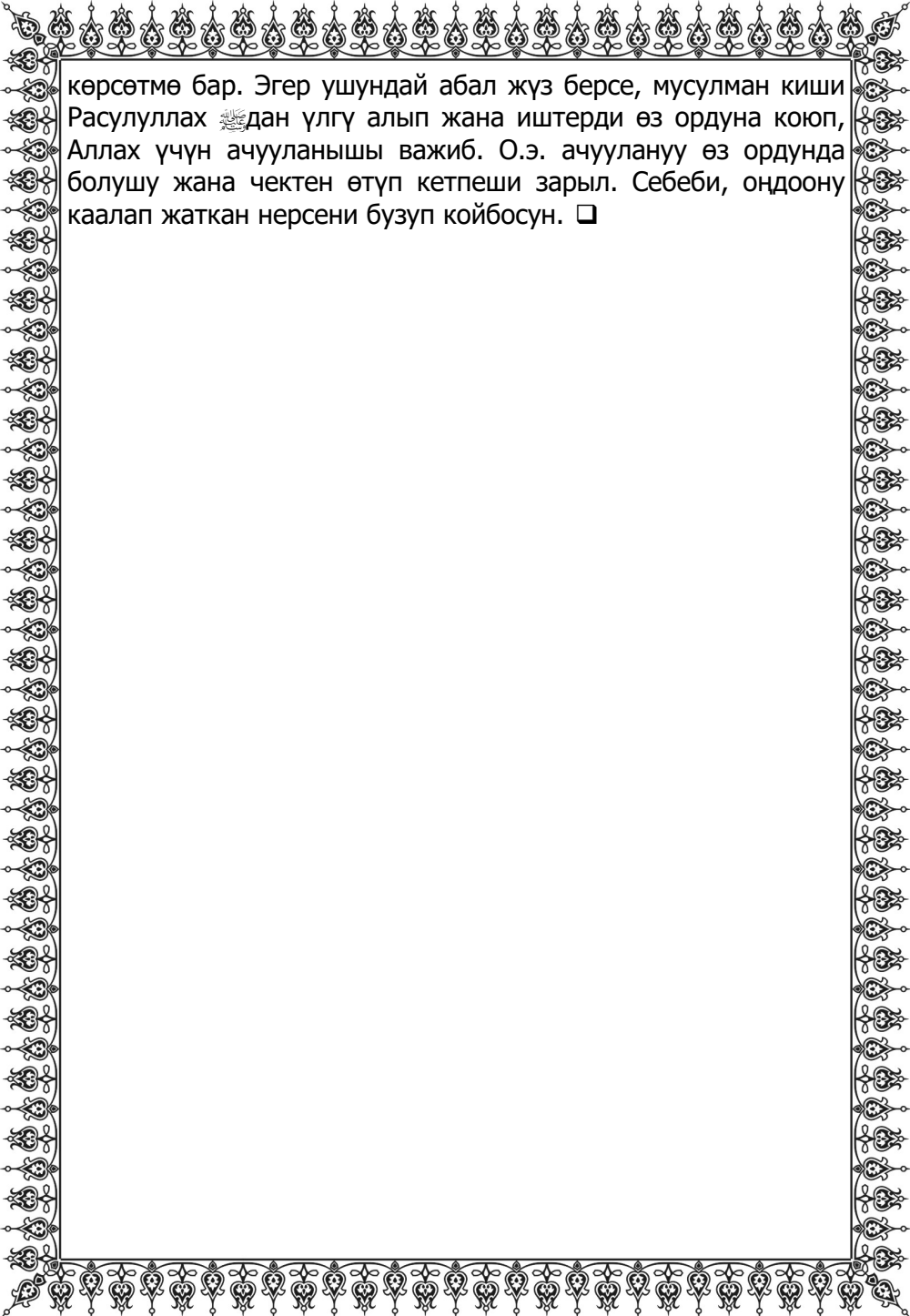
«كَرَاهِيَةٌ أَنْ أَشُقَّ عَلَىٰ أُمِّهِ»

«Энесине кыйын кылып койбоо үчүн», дегени баласынын ыйлаганын угуп намаздан чыгып кетпесин деп ага жана энесине ырайым кылып деген мааниде. Бул хадисте намазда момундарды шартына кароо жана намазды узак окуп, аларга кыйынчылык туудуруп койбоого үндөө бар. Муну Жабир ибн Абдуллахтын хадиси да тастыктайт. Анда келишинче, Муаз ибн Жабал Расулуллах ﷺ менен бирге намаз окуду. Кийин коомуна барып алар менен бирге намаз окуду, анда «Бакараны» окуду. Коомдон болгон бир киши намазын кыска кылып окуп алды. Муаз мындан кабар таап, аны мунафык деп атады. Ал киши болсо, аны уккан соң, Расулуллах ﷺдин алдына келип: «Биз колубуз менен жумуш кылган коомбуз жана төөлөр менен эгиндерди сугарабыз. Муаз өткөн күнү биз менен намазда Бакараны окуду. Мен намазды кыска окуганым үчүн ал мени мунафыктыкта айыптады», - деп даттанды. Ошондо Расулуллах ﷺ: «Эй Муаз, сен адамдарды кыжырдантып жатасыңбы?», - деп үч ирет кайталады. Кийин: «Вашшамси ва зухаханы жана саббихисма роббикал аъланы жана ушуга окшогондорду окугун», - деди. Муттафакун алайх, лафз Бухарийдики. Пайгамбар ﷺдин ушул мубарек хадисинде намазда момундардын шартына баш ийүү жөнүндө көрсөтмө бар. Себеби, алардын баары бирдей эмес. Ушул орунда эске алсак, коомдор түрдүү жана шарттар ар түрдүү болот. Кээ биринде мечит базардын ортосунда, же ишкананын жанында, же эгин талаанын жанында болушу мүмкүн. Мындай абалда намазды кыска кылып окуу абзел. Кээ биринде болсо, мечит студент жана ибадаткөйлөр көп жайда болот, мындай абалда имам намазды узартып окушу мүмкүн. Пайгамбар ﷺдин «Эй Муаз, сен адамдарды кыжырдантып жатасыңбы?» деген сөзүндө динден кыжырданта турган жана анын жолунан тосо турган же адамдарды фитнага алып бара турган ар кандай нерседен кайтаруу камтылган. Даъватчылар айрыкча жаңы динге киргендер менен мамиле кылып жатканда Пайгамбар ﷺдин ушул көрсөтмөлөрүнө баш ийиши керек.

Аиша رضي الله عنها риваят кылган хадисте Расуллалах ﷺ айтат: «مَا خَيْرَ النَّبِيِّ ﷺ بَيْنَ أَمْرَيْنِ إِلَّا اخْتَارَ أَيْسَرَهُمَا مَا لَمْ يَأْتُمْ، فَإِذَا كَانَ الْإِيمَانُ كَانَ أَيْبَعَهُمَا مِنْهُ، وَاللَّهِ مَا آتَيْتُمْ لِنَفْسِهِ فِي شَيْءٍ يُؤْتَى إِلَيْهِ قَطُّ حَتَّى تُنْتَهَكَ حُرْمَاتُ اللَّهِ؛ فَيَنْتَقِمُ لِلَّهِ»

«Пайгамбар ﷺ эки иштин бирин тандоо ыктыяры берилсе, күнөө болбосо, жеңилин тандачу. Эгер ал күнөө болсо экөөсүнөн тең алыс болот эле. Аллахка ант, Пайгамбар ﷺ эч кимден эч качан өч албаган, өч алса да Аллахтын тыюуларына зыян жеткиргенде Аллах үчүн өч алган». Муттафакун алайх.

Пайгамбар ﷺ ырайымдуу жана мээримдүү киши болуп, бардык иштерде мусулмандарга жеңилдик болушун жакшы көргөн. Бирок, Аллах белгилеп койгон чектер жана тыюулардын алдында токтойт. Арам жок болгонго чейин Аллах үчүн катуу ачууланчу. Аиша رضي الله عنها ушул хадисте мындай деген: «Пайгамбар ﷺ качан эки иштин бирин тандоо ыктыяры берилсе, күнөө болбосо, жеңилин тандачу. Эгер ал күнөө болсо, экөөсүнөн тең алыс болот эле». Башкача айтканда, качан тандоо ыктыяры берилсе жана анда арам же күнөөгө түшүүнүн ыктымалы болбосо жеңил жана оңоюн алат эле. Эгер жеңил иште күнөөнүн ыктымалы болсо, азима жана кыйынын тандачу... Пайгамбар ﷺдын чырайлуу кулк-мүнөздөрүнүн бири өз нафсисинин акысы туурасында колу ачык болгондугу. Аиша رضي الله عنها айтат: «Аллахка ант, Пайгамбар ﷺ эч кимден эч качан өч албаган, өч алса да Аллахтын тыюуларына зыян жеткиргенде Аллах үчүн өч алган». Башкача айтканда, Расуллалах ﷺ Аллахтын тыюулары кол салуу жана күнөө аркылуу бузулса гана адамдан өч алган. Ошондой убакта Аллахтын акысын алуу үчүн эң катуу өч ала турган адамга айланган. Ушул хадисте мусулмандардын турмуш жолу жеңилдетүү, колу ачык болуу жана амалдарда өтө катуу туруудан узак болуу негизине курулушу жөнүндө көрсөтмө бар. О.э. Аллахтын тыюу жана чектеринде токтоо, күнөө маъсияттарды кылбоо жана мусулман коомдо Аллахтын акысы тебеленбеши жөнүндө

көрсөтмө бар. Эгер ушундай абал жүз берсе, мусулман киши Расуллалах ﷺ дан үлгү алып жана иштерди өз ордуна коюп, Аллах үчүн ачууланышы важиб. О.э. ачуулануу өз ордунда болушу жана чектен өтүп кетпешин зарыл. Себеби, ондоону каалап жаткан нерсени бузуп койбосун. □

ЗАЙД ИБН АМР ИБН НАФИЛ

Расулудлах ﷺ элчи болуп жиберилгенге
чейин ханифий динде көз жумду

Зайд ибн Нафил Меккеде төрөлүп, Расулудлах ﷺ элчи болуп жиберилишинен беш жыл мурда каза болду. Бирок, ал башкалар сыяктуу бутпарастык динин карманып, таштарга ибадат кылбады. Тескерисинче, ал акылы жаркын жана жүрөгү таза киши болуп, табияты яхудий жана христандардын батыл акыйдасынан жийиркенет эле. Ал Аллах Таала адамдарды жараткан табигый фитраттагы эң жакшы мисал болгон. Ал туура ибадатка катуу берилгендик фитраты менен туура динди издеп суу-куркактыктарды басып өттү... Туура динди эч жерден таба албаган соң, жалгыз Аллахка ибадат кылууга бел байлады. Ал: «Мен ал тургай тааныбасам да, атабыз Ибрахимдин дининдемин», - деген.

Зайд ибн Нафил (бейиш кушкабары берилген он кишинин бири) Саид ибн Зайддын атасы жана Умар ибн Хаттабдын абасынын уулу болгон. Ал Пайгамбарыбыз ﷺ элчи болуп жиберилишинен мурда Ибрахим жана уулу Исмаил ﷺ дардын ханиф дининде болгон. Зайд Аллахтын үйүндө тургузулган буттар укпай турган, көрбөй турган жана акыйкаттын ордун баса албай турган экенин билген. О.э. ал бул буттарга ибадат кылуунун артында адашуу гана бар экенин, ал бутпарастар ал тургай кыздарды тирүүлөй көмүүгө түркөн акмак үрп-адаттарды мурас кылып калтырганын билген... Зайд акыйкат издеп Меккеден чыкты жана аны ибадаткана, обочолонуу жана бутканалардан издеди, бирок, таба албады. Ал рахиб, абид жана раввиндерден акыйкатты сурады, бирок, алар айткан нерсеге канааттанбады...

Бухарий Ибн Умардан риваят кылат: «Зайд ибн Нафил ээрчүүнү каалаган динди издеп Шамга барды. Ал жерде яхудий аалым менен жолугушуп, дини жөнүндө сурап: «Диниң жөнүндө айтып бергин, балким, ага киреттирмин», - деди. Аалым ага: «Биздин динибизге кирсең, Кудайдын каарына учурайсың», - деди. Зайд: «Мен Кудайдын каарынан коркуп ушул жайга келдим, Кудайдын каарына туш болууну каалабайм», - деди. Кийин: «Туура динди кайдан тапсам болот, мага айтып бере аласыңбы?», - деди. Аалым: «Мен туура дин ханиф болушу зарыл деп билемин», - дегенде, Зайд: «Ханиф деген эмне өзү?», - деди. Аалым: «Ал Ибрахимдин дини болуп, христиандыкка да, яхудийликке да эмес, Кудайга ибадат кылат». Зайд ал жерден чыгып христиан аалымга учурады жана андан да дин сурады. Ошондо аалым: «Биздин динибизге кирсең, Кудайдын наалатына учурайсың», - деди. Зайд айтты: «Мен Кудайдын наалатына жана каарына учурай турган эч бир иш кылбаймын». Кийин: «Туура динди кайдан тапсам болот, мага айта албайсыңбы?», - деди. Ошондо аалым: «Туура дин ханиф болот деп билем», - дегенде, Зайд: «Ханиф деген эмне өзү?», - деди. Аалым: «Ал Ибрахимдин дини, христиандык да яхудийлик да эмес, балким Кудайга гана ибадат кылат», -

деди. Зайд алардын Ибрахим ﷺ жөнүндөгү сөзүн уккан соң, ал жерден чыкты жана колун өйдө көтөрүп: «Аллахым албетте мен Ибрахимдин дининде экениме күбөлүк беремин», - деди. Асма бинти Абу Бакр айтат: «Мен Зайд ибн Амр ибн Нафил Каъбага сүйөнгөн абалда мындай дегенин уккам: «Эй Курайш жамааты, Аллахка ант, менден башка эч бириңер Ибрахимдин дининде эмессиңер», - деди. Кийин: «Эй Аллахым, эгер кандай ибадат кылуу сага сүйүктүү экендигин билгенимде, албетте ошондой ибадат кылат элем. Бирок, мен ал ибадатты билбеймин», - деди». Асма эстешинче, Зайд Каъбага карап намаз окучу, башын саждага коюп: «Ибрахимдин кудайы кудайым, Ибрахимдин дини диним», - дейт эле. Бухарий.

Зайд Меккеде Пайгамбар ﷺ ды күтүп жашады. Себеби, айрым рахибдер жаңы Пайгамбар Хижаз жеринен чыгышы жөнүндө кабар беришкен. Зайд өзүнө минтип айтаар эле: «Мен яхудийлик жана христиандыкты текшерип көрдүм жана аларды жактырбадым. Кийин Шамга барып, ибадатканада бир рахиб менен жолуктум. Мен ага өз коомумдан кеткенимди о.э. бутпарастык, христиандык жана яхудийликти жаман көрүшүм жөнүндө айтып бердим. Ошондо ал мага: «Эй, меккелик боордошум, сен Ибрахимдин динин издеп жаткан экенсиң. Сен бүгүн амал кылынбай жаткан динди талап кылып жатасың. Бул атаң Ибрахимдин дини, ал яхудий да, христиан да болбогон, ал ханиф болгон. Ал намаз окуган жана өлкөңөрдөгү Каъба тарапка сажда кылган. Акыйкат сенин өлкөңдө. Себеби, ал жерден сенин коомуңдун арасынан Пайгамбар чыгат жана ал ханиф Ибрахимдин динин алып келет. О.э. ал махлуктар арасында Аллах үчүн эң урматтуусу болот», - деди». Ибн Исхак айтат: «Ал эми, Зайд ибн Нафил яхудий да, христиан да болбостон, коомунун дининен жүз үйүрдү. Буттар, өзү өлгөн айбандарды жеш, буттар үчүн кылына турган курмандыктардан алыс болду о.э. коомун кыздарды тирүүлөй көмүүдөн кайтарды. Ал: «Ибрахимдин Роббисине ибадат кылам», - деди жана коомуна алар ибадат кылып жаткан нерсе жок болуп кетиши жөнүндө айтты. Зайд өз коомуна буттарга ибадат кылууну каралап, төмөндөгү белгилүү сөздөрүн айткан:

«Жалгыз Жаратуучуга сыйынамбы же миң кудайга

Баары ушунчалык баш аламан болуп турганда?!».

Курайш Зайдга зыян жеткиришип, аны Меккеден чыгарып жибершти. Ал Меккенин тушундагы Хира үңкүрүнө жайгашты. Хаттаб Меккенин жаш жигиттеринин бир нечесине: «Аны Меккеге киргизбегиле», - деп буюрду. Зайд Меккеге жашыруун кирет эле.

Бухарий Абдуллах ибн Умардан риваят кылышынча, Пайгамбарыбыз ﷺ ага вахий келишинен мурда бир күнү Меккенин жанындагы Балдах деген жайда Зайд ибн Амр ибн Нафилди жолуктурду. Пайгамбар ﷺ га тамак алып келинген эле, ал киши жештен баш тартты. Зайд да: «Мен бутуңарга атап сойгон нерсени жебеймин, балким, Аллахтын ысымы

айтып союлган нерседен жейм», - деди. Ал сойгон жандыктары туурасында Курайшты айыптап мындай деген: «Койду асмандан суу жаадырып, ал аркылуу жерде бактарды өстүргөн Аллах жараткан болсо, силер аны Аллахтан башкасынын ысымын айтып соёсуңарбы». Зайд бул сөзүн алардын кылыктарын каралап жана Аллахты улуулап айткан.

Зайд өз кызын өлтүрүүнү каалаган кишиге: «Аны өлтүрбө, мен аны багып алам», - деди. Зайд ал киши өз кызын колуна көтөрүп алып, чуңкурга көмүү үчүн шашып бара жатканын көргөн эле. Ошондо ал шашып ордунан турду да, жолун тосту жана бул ишти кылбашын айтып андан суранды. Ал кызын көмөм деп катуу туруп алганда, ага: «Кызыңды өлтүрбө, аны мага бер, мен аны кепилдикке алам. Кааласаң чоңойгондо аны алып кет, кааласаң калтыр», - деди. Бухарий риваяты. Кийин Зайд ушул айыпсыз алсыз кызды үйүнө алып барып, мээримдүүлүк менен карады. Себеби, Зайд Аллах Өз пенделерине ырайымдуу экенин жана аларды көмүү үчүн жаратпаганын билген.

Жахилиятта кыздарды тирүүлөй көмүү эки түрдө болгон:

Биринчиси: кош бойлуу аял чуңкурдун алдына келип, чуңкурга түздөп төрөйт эле. Эгер наристе эркек төрөлсө, аны алып калган, эгер кыз төрөлсө чуңкурга түшүрүп көмүп салышкан.

Экинчиси: айрымдар кыз бала төрөлгөндөн кийин шашылбай жети жашка толгонго чейин күтүп турушат эле. Кыз жети жашка толгондон кийин, энесине ага кооз кийимдерин кийинткин, мен аны туугандарыныкына алып барам деген. Аны кийинтип берген соң, аны бир кудук алдына алып барып, ага карачы деп, кыз кудукту караганда, кудукка түртүп жиберет эле. Кыз башы менен түшкөндөн кийин, үстүнөн таш жана топурактарды таштап, көмүп салышкан.

﴿وَإِذَا بُتِرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَهِيَ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾ يَتَوَرَّى مِنَ الْقَوْمِ مِن وءِ مَا بُنِنَ بِهِ ؕ أَيْمِسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُلُّهُ فِي الْأَثَرِ ﴿٥٩﴾ أَلَا ؕ مَا يَحْكُمُونَ﴾

«Качан бирөөлөрүнө кыз (көргөнү жөнүндө) куш кабар берилсе, кыжырданып, жүзү карайып кетет. Жана ал (кызды) кордоп алып калуу же (тирүүлөй) топуракка көмүү (туурасында ойлоп), өзүнө куш кабар берилген нерсенин (т.а. кыз көрүүнүн) «жамандыгынан» (намыстанып) адамдардан жашырынып алат. Эсиңерде болсун, алар (бу кылыктары менен) эң жаман хукм чыгарышат» [16:58-59]

Ал эми, анын өлүмү жөнүндө айта турган болсок, Зайд ибн Амр ибн Нафил жалгыз өзү бир Уммат болуп, Кыяматка чейин башка калктар тирилгенде дагы жалгыз Уммат болуп тирилет. Зайд Расулуллах ﷺ Пайгамбар болушунан беш жыл мурда каза болду. Анын уулу Саъд ибн Зайд ﷺ Расулуллах ﷺдин алдына келип: «Оо, Аллахтын элчиси, менин атам ким болгонун билесиз», деди. Расулуллах ﷺ анын күнөөлөрүн кечиришин сурап дуа кылды жана: «Ооба ал Кыямат күнү жалгыз Уммат болот», - деди. Жабир ибн Абдуллах ﷺ айтат: Расулуллах ﷺга

Зайд ибн Амр ибн Нафил жөнүндө ал жахилият доорунда киблага карап намаз окуган жана Ибрахимдин кудайы менин кудайым, Ибрахимдин дини менин диним деп сажда кылат эле дешти. Ошондо Расуллуллах ﷺ: «**Ал мени менен Ийса ибн Марям ортосунда жалгыз Уммат болуп тирилет**», - деди. Саид ибн Мусайяб Зайд ибн Амрды эстеп мындай дейт: «Ал Расуллуллах ﷺга вахий келеринен беш жыл мурда, Курайш каъбаны куруп жатканда каза болду. Зайд жан берип жатканда, Мен Ибрахимдин дининдемдин деген».

Бану Адий ибн Каъбдын союздашы Амир ибн Рабиа айтат: «Зайд ибн Амр мага мындай деген: «Мен коомума каршы чыгып, Ибрахим жана Исмаилдин динине жана ибадатына ээрчидим. Алар ушул Каъбага карап намаз окушат эле. Азыр мен Бану Исмаилден Пайгамбар чыгышын күтүп жатам, бирок, ага чейин жетип бара албасам керек, деп ойлойм». Бул анын «Мен ага ыйман келтирем, аны Пайгамбар деп тастыктайм», дегени эле. Зайд Пайгамбарлыктан мурда ал кишинин пайгамбарлыгына күбөлүк берген. Себеби, ал Пайгамбар ﷺ жакында чыгышын билген, бирок, али чыкпаган эле. Ал Аллахка жана адамдарга Пайгамбар чыгышына күбөлүк берди.

Зайд ибн Амр Амир ибн Рабиага мындай деген: «Эгер ошол күнгө чейин тирүү болсоң, ал кишиге менин атымдан салам айт». Амир ибн Рабиа айтат: «Исламды кабыл алган соң, Расуллуллах ﷺга ал жөнүндө кабар бердим, ал киши да Зайдга салам айтып, Аллахтан ага ырайым кылышын сурады жана мындай деди: «**Мен ал бейиште (Аллах берген нияматтарга) жамынып жүргөнүн көрдүм**». Фатхул барий. □

САУД АРАВИЯСЫНДАГЫ ӨКҮМДАР ҮЙ-БҮЛӨ ЖАНА ДИНИЙ МЕКЕМЕ ОРТОСУНДАГЫ АЛАКА ЭРЕЖЕЛЕРИНИН ӨЗГӨРҮШҮ

The Washington Post гезитинин жазышына караганда, Саудиянын мураскор ханзаадасы Мухаммад ибн Салман «ваххабийя агымына» каршы бир топ иш чараларды алып барууда. Алардан көздөлгөн максат, Сауд Аравия мамлекетинин түптөлүшүнө негиз салган Сауд үй-бүлөсү менен «ваххабийя агымынын» ортосундагы келишимдерди кайрадан көрүп чыгуу. Ибн Салман мындай кадамдары менен диний башкаруудан кутуулуну эңсеп жаткан жаштар арасында өз рейтингин көтөрүүнү жана эң негизгиси, корол Салман көз жумгандан кийин, тактыга ээлик кылуу аркылуу бийликти өз колунда кармап калууну көздөп жатат. Ушул тапта, өлкөдөгү Юстиция, Билим берүү жана Исламий иштер министрликтеринин ишмердүүлүктөрүндө диний мекеменин канаттары кыркылып жатканы ачык көрүнө баштады. Буга чейин, диний мекеме өлкөдө кеңири тамырлашып, саудиялыктардын турмушун башкарууга тийиштүү фатвалары жана таалимдери аркылуу Сауд Аравиясынын образын калыптандырууда негизги ролду ойноп келген эле. Жада калса, Саудия диний мекемеси өлкө тышкарысындагы Эр-Рияд жетекчилик кылган диний уюмдарга дагы таасирин өткөрүп турган. Учурда, мураскор ханзааданын буйруктарына моюн сунбаган диний ишмерлерге карата камоо саясаты жүрүп жатат.

Ал-Ваъй: Акыйкатта, Сауд үй-бүлөсү менен Аали Шейхтин (Мухаммад ибн Абдулваххабдын үй-бүлөсү) ортосундагы алака динди турмуштан ажыратуу саясатынын негизине курулган болчу. Ага ылайык, башкаруу жана саясат Сауд үй-бүлөсүнө берилип, адамдардын жеке иштерине жана ибаадатына тийиштүү диний иштер Аали Шейхтин колуна тапшырылган. Ошондой эле, өлкөдөгү иштер «Сауд үй-бүлөсү валий ул-амр болуп эсептелет жана аларга мутлак (абсолюттук түрдө) итаат кылуу важиб» деген негизге ылайык тартиптелген. Мына ошентип, диний мекеме өзүнүн материалдык жана медиа мүмкүнчүлүктөрү аркылуу **өлкө ичинде** Сауд үй-бүлөсүнүн бийлигине коркунуч туудуруучу ар кандай, саясий жана диний оппозициялардын пайда болушунун алдын алууда өзгөчө ролду ойноп келди. Ошондой эле, **өлкө тышкарысында** дагы, расмий жана расмий эмес абалда Сауд бийлигинин кызыкчылыктарын ишке ашырып келди.

Мураскор ханзаада Ибн Салман 2018-жылдын 17-мартында, The Washington Post гезитине берген интервьюсунда: «Саудияда ваххабийлик фикиринин жайылышы кансыз согуш жылдарына барып такалат. Ошол кездеги союздаш мамлекеттер Саудиядан исламий өлкөлөргө Советтер Союзунун кирип келишине бөгөт коюу үчүн болгон каражаттарды сарптоону өтүнгөн», - деп айтып, жашырынып жаткан сырды ашкере кылган. Ал дагы «мына эми, өз жолубузга кайтууга убакыт келди» деп кошумчалаган. Ушул интервью учурунда, анын жанында Саудиянын муфтийи дагы бар болчу. Ибн Салман шариятка кескин түрдө тескери келген түрдүү чечимдерди кабыл кылса дагы, диний мекеме анын чечимдерин колдоо жана актоо саясатын карманып келди. Мисалга алсак, Ибн Салман эгер Трамп кайра шайлана турган болсо, «израил» менен сулх (келишим) түзүүгө киришүүсүн айтты, өлкөдө «шарый көңүл ачуу клубдарын» курду жана эркиндик эстелигин (бутту) орнотту. Жада калса, Ибн Салман «динди жаңыртуу» долбоорунун алкагында сөз сүйлөп жатып «Ахад кабарлар амал кылууга жарабайт» деп айтуу менен шариятты бурмалоого аракет кылды жана бул сөзү менен өзүнүн мусулман экендигине дагы күмөн жаратып койду. Диний мекеме мындай иштерде ушул күнгө чейин болуп көрбөгөн шермендечилик позициясын карманууда... Биз аларды Ибн Салман менен чогуу тозокту көздөй бет алуудан токтоого чакырабыз. Бул болсо ага каршы чыгуу менен, ошондой эле, аны жана мусулман өлкөлөрүндөгү өкүмдарларды өзгөртүү менен ишке ашат. Ал үчүн Расулуллахтан ﷺ үлгү алып, аны гана ээрчүүгө т.а. рошид Халифалык мамлекетин тикелөөгө жигердүүлүк менен аракет кылуу зарыл! □

**ШЕЙХ УСАМА АР-РУФАЪИЙ: ЖАРАНДЫК КООМДУК УЮМДАРДАГЫ
АЯЛДАР БУУНУН ЖАНА БАТЫШТЫН ЖЕЛДЕТТЕРИ БОЛУП, БИЗДИН
АЯЛДАРЫБЫЗДЫ БУЗУУ ҮЧҮН ИШ АЛЫП БАРЫШАТ**

Сириядагы 128 дин аалымдарынан жана дааватчылардан турган Сирия Исламий кеңешинин төрагасы шейх Усама ар-Руфаъийдин Халаб (Алеппо) жакынындагы Иъзаз шаарынын мечитинде кылган хутбасы коомчулук арасында талкуу жаратты. Аталган кеңеш жарыя кылган видео-тасмада шейх Усама ар-Руфаъий жарандык коомдук уюмдарды сынга алып, андагы аялдарды «БУУнун жана Батыштын желдеттери» деп атаган. Ал өз хутбасында: «Элибизде биздин тилибизде сүйлөгөн, биздин жерлерибизде туулуп өскөн, бирок БУУ жана Батыш тарабынан жалданган аялдар бар. Алар адаштыруучу фикирлерди жайылтуу борборлорунан келишип, биздин кыздарыбыз арасында «аялдардын эркиндиги» жана «гендердик теңчилик» деген бузуку фикирлерди таратышууда. Алар биздин аялдарыбызга келишип «Силер күйөөлөрүңөргө, аталарыңарга жана агаларыңарга кул болуп калгансыңар. Алардын сөзүн укпагыла, аларга моюн сунбагыла. Силер толук түрдө эркин болгула» деп айтышууда. Андан кийин, аялдарыбызга бузукулук, уятсыздык, чечинүү жана башка ушул сыяктуу Ислам чегинен тышкары болгон иш-амалдарды сиңдиришүүдө. Алар биздин аялдарыбызды бузуу үчүн Батыштагы ири уюмдар тарабынан жалданган желдеттер», - деп айткан.

Аталган видео-тасма таралган учурдан тартып, заматта «аялдардын укуктарын коргоо» шылтоосу менен ишмердүүлүк алып барган түрдүү уюмдар жанданышып, активдүү түрдө каршылык көрсөтүүгө киришти. Алардын ичинде, «Сирия феминисттик лоббиси», «Гендердик теңчилик» жана «Сирия адам укуктары тармагы» сыяктуу уюмдар анык эмес болгон статистикалык маалыматтарды тарата башташты. Алар 2020-жылдын март айынан тарта, 2021-жылдын март айына чейин Сириянын түндүк-чыгыш жана түндүк-батыш аймактарында кеминде 67 аял күйөөсү же атасы же агасы тарабынан итаатсыздыкта айыпталып, түрдүү зомбулуктарга кабылгандыгын, ошондой эле, өлкөдө жалпы сириялык аялдардын укуктары бузулуп, алардын иштөө укуктары чектелип, гендердик дискриминацияга кабылып жатышкандыгын айтып чыгышты. Британиядагы Ланкастер университетинин саясий илимдер доктору Рахаф ад-Даглий шейх ар-Руфаъийдин хутбасын кескин түрдө каралап, аны «адеп-ахлактын бузулуусу сыяктуу сөздөрү аялдарга карата зордук-зомбулукту актоону, аялдарды бөтөн элемент катары сыпаттоону жана аларды коомдо адатка айланган каада-салттардан четтеп кеткендиги себептүү адашууда айыптоону түшүндүрөт», - деп айтты.

Ал-Ваъй: Булар Курандагы эскерилген «мусулмандарды кыштагыңардан чыгарып салгыла. Себеби, алар чектен ашкан таза адамдар экен» деп айтышкан Луттун ﷺ коому сыяктуу динди бурмалоого жана өзгөртүүгө аракет кылган, динден ажыралган жана азчылыкты түзгөн бир ууч топ. Ал эми өлкө аймагындагы жана тышкарыдагы мусулмандар болсо, жалпы мусулмандар бир үммөт экендигин, биздин максаттарыбыз жана көйгөйлөрүбүз бир экендигин, ошондой эле, бизге Ислам үйрөткөн нерселер абдан баалуу экендигин мыкты түшүнүшкөндүктөн, алар шейх ар-Руфаъийдин хутбасын кеңири көлөмдө колдоп-кубатташты. Бул көрүнүш үммөттө кафирлер тарабынан мусулмандарга каршы түзүлүп жаткан пландар тууралуу коомдук аң-сезим бар экендигин айгинелеп турат. Ошондуктан, активист аялдар шейхтин хутбасына этияттык менен, аяр мамиле жасашып, өздөрүнүн коопсуздугун ойлогон абалда каршы билдирүү жасоодон тыйылышты. Ал аялдарды жарамдык коомдук уюмдар, илманий сакафаттан таасирленгендер жана Батышка көз каранды болгон жалпыга маалымдоо каражаттары коргоп чыгышты. □